

Ifj. Almási Mihály:

„Bizonyos vagyok benne!”
(2Tim 1:12)

Ifj. Almási Mihály:

„BIZONYOS VAGYOK BENNE!”

KIADJA
A MAGYARORSZÁGI SZABADEGYHÁZAK TANÁCSA
BUDAPEST, 1980.

Minden kiadás joga fenntartva.

HU ISSN

ISBN 963 00 0302 3

Felelős kiadó: Dr. Nagy József,
a Magyarországi Szabadegyházak Tanácsának
ügyvezető elnöke

A borító- és kötéstervet készítette: Pap Klára
Megjelent: 1500 példányban, 15 (A/5) ív terjedelemben

Engedély száma: ÁEH 25 000/1980.

Széchenyi Nyomda, Győr 80. K—879

Felelős nyomdavezető: Horváth Imre igazgató

„... tudom, kinek hittem, és
bizonyos vagyok benne,
hogy Ő az én nála letett
kincsemet meg tudja őrizni
ama napra”.

2Tim 1:12/b

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ	11
BEVEZETÉS	13

I.

AZ ÖNMAGÁT KINYILATKOZTATÓ ISTEN

ISTEN ÉS AZ EMBER

Istenfélelem (Mt 10:28)	17
Megismerhető-e Isten?	19
Az ember teremtése, bűne és bukása	24

JÉZUS, A KRISZTUS

Hogy várod a karácsonyt?	31
A Békefejedelem (Ézs 9:1—7)	33
Fény a sötétben	37
„Asszonytól született...” (Gal 4:6)	40
„Kicsoda vagy, Uram?”	43
Jézus, a Krisztus	47
Hozsánna!	50
Győzelem a halál fölött	52
Honnan jön Krisztus?	55
Az Emberfiának eljövetele	59
„A Fiú által szolt hozzánk” (Zsid 1:2)	65

A PÁRTFOGÓ SZENTLÉLEK

Ismeretlen Isten?	67
Pünkösdi gondolatok	80
A Szentlélek elleni bűn	84
Valamit a nyelveken szólásról (Mk 16:17)	88

II. EGYMÁSSAL ISTEN ELŐTT

Kísértés és próba	99
„Szelídségnek lelkével” (Gal 6:1)	103
A gyógyulás útján	107
„A hit hallásból van” (Róm 10:10—17)	110
Gyógyulás hit által	112
„Bizonyos vagyok benne...”	116
A családi áhítatról	120
A Biblia tanulmányozása	123
Családias légkör	133

III. AZ IGE MELLETT

Légy éber! (Jel 3:1—6)	137
Nyitott ajtó (Jel 3:7—13)	140
Térj meg! (Jel 3:14—22)	142
Ezsdrás és Nehémiás könyve	145
1. A hazatérés	147
2. A templomépités szünetel	149
3. Az új templom fölszentelése	151
4. A hiányzó fél évszázad	154
5. Ezsdrás reformmozgalma	156
6. Nehémiás hazatérése	160
7. Nehémiás és ellenségei	162
8. Nehémiás mint helytartó	165
9. Nehémiás, a kitartó reformátor	167

A legszebb ének (Énekek 2:10—13)	169
Gondolatok a hálaadásról	173
A templom megtisztítása (Mt 21:12—17)	175
„Tiérettetek” (Lk 22:19—20)	173
Szentírás-értelmező irányzatok	180
Az új Biblia margójára	184
Számok a Biblia fényében (1—3)	191
A Biblia és a tudomány	200
1. <i>A hettitákról</i>	200
2. <i>A Holt-tenger</i>	201
3. <i>Hat nap alatt?</i>	202
4. <i>Az élet fonala</i>	204

IV. ISTENNEL AZ EMBERÉRT

Útlevel a pokolba	211
A „halottlátó”	213
„Az ördög mesterkedései”	217
Szuggesztíó, hipnózis	220
Az álom	224
A gondolat szárnyán	228
Ördögűzés, 1979	232
„Legyen mindenki jóllakott!”	236

Előszó

Örömmel teszek eleget szerző kívánságának, hogy előszót írjak újabb művéhez. Már a tervének is örültem — amikor megtudtam —, hogy szeretné kiadni eddig megjelent teológiai cikkei és tanulmányai javát.

Eddig is, mindig nagy érdeklődéssel olvastam Almási Mihály teológiai írásait. Tetszett nekem az irányvonala, a metodikája és a stílusa. Kétségtelen, valami újat hozott a mi szabadegyházi területünkön a tematikájában és feldolgozása módszerében is.

Most, hogy együtt láthatjuk írásait e gyűjteményes műben, még inkább megláthatók azok a pozitív vonások, amelyek időszerűvé tették közreadásukat.

Előszóm célja elsősorban nem az ajánlás. Maga a könyv ajánlja magát. Mind tartalmi, mind formai szempontból sok új elemet tartalmaz, amely felkeltheti az olvasók érdeklődését. Bár — mint a tartalomjegyzék mutatja — sok olyan témáról ír, amelyről még keveset vagy egyáltalán nem írtak berkeinkben, de már sokszor megírt témákat sem kerül el, legfeljebb új megközelítésben ír ezekről.

Nem fél a teológia új felfedezéseinek kutatásától és alkalmazásától sem. Szabadegyházi területünkön általában nagyon óvatosak a teológia újabb irányzataival szemben és nem ok nélkül. Szerző nem egy esetben mégis megközelíti a legnehezebb kérdéseket is.

A könyvben található írások előnye, hogy nem a tudományos teológiai szempontok hátrányára olvasmányosak és világosan érthetők. A könyv célját tekintve ez valóban fontos szempont.

Utoljára 60 évvel ezelőtt jelent meg hasonló célzatú gyűjteményes mű „Népszerű theológia” címmel. A két emberöltő sok

változást hozott egész emberi világunkban, de az alapkérdések — amelyeket a négy főfejezet tartalmaz — lényegében változatlanul megmaradtak a mi generációnk számára. S hogy a mi generációnknak éppen egy fiatal teológiai kutatója írta meg válaszukat e kérdésekre, az egy sajátos szint ad az egész gyűjteménynek.

Tartalmi vonatkozásban elég volna a négy főfejezetre és az altémákra rámutatnom, de a felosztás önmaga kínálja az anyag tanulmányozását.

Mégis — mert el akarom mondani — számomra a következők jelentenek sokat a könyv mondanivalójából:

Megerősíti azt a tényt, hogy csak az a keresztyén tarthat igényt arra, hogy szolgálatát komolyan veszik, akinek rendezett kapcsolata van Istennel és embertársaival egyaránt.

Minden hívő közösséget segít a teológiai tisztánlátásban és megóv a szektásodás veszélyétől.

Küzd a babona és a hiszékenység ellen, amely modern formában napjainkban is sok területen felüti a fejét. Ugyanakkor modern világunk fonákságait és bajait is érinti, mint az éhség, az öngyilkosság és a kábítószer veszedelme.

Pozitív álláspontot képvisel a cselekvő, a másokért munkálkodó és a békéért szenvedélyesen küzdő keresztyén magatartás vonatkozásában.

Az olvasó még sok más értéket is felfedezhet, ha behatóan tanulmányozza e könyv írásait. Bizonyos vagyok benne, hogy kétségtelenül meggazdagodnak, sőt másokat is gazdagíthatnak mindazok, akik időt vesznek és e könyvet figyelemmel olvassák.

Kívánom, hogy Isten áldása kísérje e könyvet és annak minden olvasóját.

Budapest, 1980. január 28.

Dr. Nagy József
teológiai tanár,
a Szabadegyházak Tanácsa
ügyvezető elnöke

Bevezetés

Egy évtized nem nagy idő. Különösen nem, ha arra gondolkunk, hogy a keresztyén igazságok közel 2000 éve fölmérhetetlenül gazdag változatokban nyertek kifejtést. Természetesen vannak közöttük tudományos és népszerű, igaz és hamis változatok. Megosztja őket a felekezeti jelleg, meghatározza a kor, a szerzők Istennel való kapcsolata, ismeretanyaga stb. Elenyészően csekélységnek számít tehát, ha valaki 10 év munkájából válogat össze egy gyűjteményt, és leteszi az olvasó asztalára.

Amint a tartalomjegyzékből kitűnik, a tanulmányok, cikkek és előadások válogatásánál és besorolásánál igyekeztem bizonyos rendet követni. A könyv első része Istennel, Jézus Krisztussal és a Szentlélekkel foglalkozik, AZ ÖNMAGÁT KINYILATKOZTATÓ ISTENNEL. Ezt követően a keresztyén élet fontos gyakorlati kérdései kerülnek elő, mint pl. a kísértés, az intés, a hitből való gyógyulás és egyébek. E fő rész címe: EGYMÁSSAL ISTEN ELŐTT. Ezek után igetanulmányozásra hívom az olvasót: AZ IGE MELLETT. Az ISTENNEL AZ EMBERÉRT c. fejezet arra buzdít bennünket, keresztyéneket, hogy a magunk helyén, sajátos eszközeinkkel tegyünk meg mindent az emberiség szebb jövője érdekében.

A könyvből — mint minden válogatásból — fontos témák is kimaradtak. Abban reménykedem, hogy ami végül is benne van, az Ige fényében áldással olvasható.

A sajtó alá rendezett kéziratot lapozgatva hálásan gondolok Feleségemre, aki — mint minden munkámban — ebben is sokat segített.

Péter apostol második levelének végéről kölcsönzöm a következő sorokat, s szívből kívánom minden olvasónak: „Növekedjete a kegyelemben és a mi Urunk, üdvözítő Jézus Krisztusunk ismeretében. Övé a dicsőség most és az örökkévalóságban!”

Almási Mihály

I.

Az önmagát kinyilatkoztató
Isten

1. ISTEN ÉS AZ EMBER

ISTENFELELEM

(Mt 10:28)

Ha az istenfélelemről kimerítően szándékoznék írni, akkor legkevesebb egy kötetet kellene szánnom a témának. Ha csak a bibliai előfordulási helyek számára tekintünk (több mint 100), világossá válik, hogy nem elhanyagolható kérdésről van szó.

Félelemről beszélni egy kicsit mindig „félelmetes”, az istenfélelem szó is kétségkívül ébreszt bennünk félelmes gondolatokat. Anélkül, hogy belebonyolódnék az eredeti kifejezések elemzésébe vagy részletkérdésekbe, a fönt jelölt ige alapján szeretnék valamit tisztázni. Nem azért, mintha azt föltételezném, hogy *mindenki* helytelen állásponton van, hanem azért, mert tudom, *sokan* félreértik ezt az igét. Onnan tudom, hogy az utóbbi hetekben különböző helyeken, különböző korú testvérektől kaptam ugyanazt a kérdést: „Kitől is kell valójában félni, az emberektől, az Ördögtől vagy Istentől?” Az igéből: — „Ne féljete azoktól, akik megölik a testet, hiszen a lelket nem tudják megölni. Inkább attól féljete, aki a lelket is, meg a testet is el tudja pusztítani a gyehennában!” — egyesek szerint ez nem tűnik ki világosan.

Visszaulva az eredeti kifejezésekre, annyit mégis meg kell jegyezni, hogy a magyar *félelem* szó nem adja vissza tökéletesen azokat a széles jelentésskálájú kifejezéseket, amelyek a leggyakrabban jelölik a Bibliában ezt az érzést (a héberben: JÁRÉ, a görögben: FÓBEOMÁJ). A bibliai félelemnek (legalábbis az imént jelölt kifejezéseknek) nem kizárólag negatív értelmük van! Jelentenek a félelmen kívül tiszteletet, megbecsülést, hódolatot, tartást, függőséget stb. Ha tehát istenfélelemről szólunk, a büntudat vagy épp a megkeményedés nyomán kialakulható

rettegésen túl — hisz ezt is jelenti a szó —, gondolnunk kell milderre.

Nem tudom, miből adódik az a hiedelem, hogy alapigénkben arra biztat bennünket Jézus, hogy féljünk az Ördögtől?! Talán valami régi, ilyen értelmű, nagy hatású „egyetlen prédikáció” késői „gyümölcseről” van szó. (Elég gyakran lehet nálunk ilyen mondatokat hallani: „X. Y. — nagynevű prédikátor — ezt így és így magyarázta”, olykor azzal a „kiegészítéssel”: nem úgy, mint a testvér!) Az is elképzelhető, hogy az előző versekben található Belzebub név sugallja a félreértést. Mindenesetre az biztos, hogy téves ez az értelmezés. A Biblia szerint a Sátán „nagy hatalom”, de nem a *legnagyobb* hatalom. Ha magunkban bízva próbáljuk legyőzni, *kétségkívül elbukunk*. Ebben az esetben van ok a félelemre. Krisztussal együtt viszont *kétségkívül győzünk* fölötte. Ez esetben semmi okunk sincs félni tőle. A Biblia soha nem tanácsolja, hogy féljünk az Ördögtől! Ehelyett ellenállásra, harcra buzdít: „Álljatok ellene az Ördögnek!” — és kilátásba helyezi a győzelmet: „... elfut töletek” (Jk 4:7). — Hogy sokszor mégis félünk? Ez igaz. Ha nincs kapcsolatunk az Úrral, okkal retteghetünk. De ha van, akkor fölösleges óvatkodásról vagy gyávaságról lehet szó csupán, ugyanis: „... ha Isten velünk, ki lehet ellenünk?!” (Róm 8:31).

Éppen arról van szó Máté 10:16—32-ben, hogy sem az Ördögtől, sem az ő embereszközeitől nem kell félnünk, hisz csak a test fölött van hatalmuk (ebben a vonatkozásban is csak annyi, amennyit a Mindenható Isten enged!). Az ember teljes egzisztenciája fölött egyedül az Úr rendelkezik. Csak neki van hatalma az üdvözítésre vagy az elkárhoztatásra. Istentől féljünk! Azt jelenti ez, hogy tőle függünk, vele szemben érezzünk felelősséget, tiszteletet, megbecsülést, hódolatot, szent, de nem rettegő félelmet. (A rettegésre, borzongásra, rémületre egyébként külön kifejezései is vannak a Bibliának!)

A félelem ellenszere a szeretet — szoktuk mondani („A teljes szeretet kiűzi a félelmet” 1Jn 4:18). *Így is igaz: a félelem ellenszere a félelem!* A Sátántól és az ő szolgáitól való félelem fölött az istenfélelem segít győzedelmeskedni. Az az istenfélelem, amely nem tétlen reszketést, hanem engedelmességet eredményez. Az imént idézett sorok — Jakab leveléből — ezt is

bizonyítják: „Engedelmeskedjetez azért az Istennek, de álljatok ellen az Ördögnek, és elfut tőletek! Közeledjetez az Istenhez, és Ő közeledni fog hozzátok!” (4:7—8). Féljük az Istent, hogy senki mástól ne kelljen félnünk!

A Sátánnak soha nem volt, és nem lesz hatalma arra, hogy valakit is a gyehennára juttasson. Az ítélet a mi Urunké! Hogy mi lesz a sorsunk, a jövőnk, az Krisztus áldozata után tőlünk függ. Ha vállaljuk az Úrral a közösséget a földön, annak *lehetőséges földi következménye* a szorongattatás vagy épp a mártírhálál, de *biztos földöntúli gyümölcse*: az üdvösség. Ezért bátorít bennünket Jézus: „Nektek, barátaimnak mondom: »Ne féljetez azoktól, akik megölik a testet, de azután többé nem árthatnak. Megmondom nektek, kitől féljetez: attól féljetez, akinek azon felül, hogy megöl, arra is van hatalma, hogy a gyehennára vessez. Bizony, mondom nektek: Tőle féljetez«” (Lk 12:4—5).

Az a valaki, akinek erre van hatalma, senki más nem lehet, csak Isten. „Az Istent féljetez!” (1Pt 2:17.)

MEGISMERHETŐ-E ISTEN?

Ha valaki így tenné föl ezt a kérdést, és kikötné, hogy igennel vagy nemmel kell válaszolnunk, zavarban lennénk, hisz ha igennel válaszolunk, azonnal agyunkba villan néhány olyan igevers, mely azt bizonyítja, hogy nem ismerhető meg az ÚR. Ilyenek pl.: Jób 36:26 „Íme az Isten magasztos, nem ismerhetjük meg”, vagy Mt 11:27 „... senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, és az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú...”. Ha viszont tagadólag adjuk meg a választ, egész sor ígét állíthatnak szembe velünk, amely az ellenkezőjét bizonyítja, vagyis azt, hogy megismerhető. Ilyenek pl.: Jer 31:34 „Akkor nem tanítja többé senki a felebarátját, senki a testvérét így: ismerjetez meg az URat! — mivel mindnyájan ismerni fognak engem...”, Hós 2:19 „Eljegyezlek magamnak a hit ajándékával, és megismered az URat”, Jn 17:3 „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent...”.

Első látásra talán úgy tűnik, hogy az említett — és a nem említett, de hasonlóan besorolható — igeversek lehetetlen kibékíteni. Ha azonban alaposabban megvizsgáljuk a kérdést, hamar kitűnik, hogy semmiképpen nem az Igében van az ellentmondás. Az Ige felel magáért. Ha van ellentmondás, úgy az csak az Igéről alkotott emberi vélekedésekben lehet.

Először is le kell szögeznünk, hogy a megismerés mint fogalom, rendkívül széles skálájú értelmezési lehetőséget ad. Ha abszolút értelemben használjuk, akkor kimondható: Isten megismerhetetlen az ember számára, egyszerűen azért, mert Ő Isten és nem ember. Ezzel nem is korlátoztuk az emberi megismerés lehetőségét olyan nagyon, mint ahogy első pillanatra gondolnánk, hisz az ember magát sem ismeri még, sőt az élő világ legparányibb sejtjeit sem, és azzal se dicsekedhet, hogy akár egyetlen atommag szerkezetét és működését abszolút értelemben ismerné. Az ember megismerése hatalmas és elháríthatatlannak tűnő akadályokba ütközik a teremtett világon belül is, mind a makro-, mind a mikrokozmoszban. Ma élő tudósok egyre inkább vélik fölfedezni, hogy vannak a tudományban végső, átléphetetlen határok. Így vall erről egy biológus: „Persze esetleg lehetnek határok, amelyek nem átléphetők. Ezzel azonban a biológus nem törődik, egyszerűen azért nem, mert éppen elég érdekes tennivalója van így is, minek aggódjék hát még amiatt, hogy munkája később holtpontra juthat.” (John Kendrew: Az élet fonala, Gondolat, 1968. 20. old.) Mennyivel inkább áll ez a korlátozás a Teremtőre nézve. Ha most egy-két mondat erejéig megemlítjük a dimenziós problémát, még világosabb lesz, hogy abszolút istenismeretről jelenlegi létformánkban élő ember nem is álmodhat. Az ember egy bizonyos „dimenziókeretbe” van bezárva az egész teremtettséggel együtt. Ez a keret a négydimenziós világ vagy a „tér-idő világa”. Téren és időn kívül képtelen az ember gondolkodni. Mivel Isten Szellem (Jn 4:24 „Szeilem az Isten, és az imádkozóknak Szelleme által és igazságban kell Őt imádni), azaz nincs bezárva a tér-idő keretbe, nem tehetjük Őt a materiális megismerés tárgyává. Az imént említett igevers éppen azt akarja hangsúlyozni, hogy még imáinkban is csak a Szentlélek segítségével emelkedhetünk föl Istenhez, azaz: emelkedhetünk ki az anyag, a tér-idő korlátai közül. Az élő világ

egymásra épülő lépcsőkhöz hasonlítható. Fölfele haladva beszélhetünk növényekről, állatokról és az emberről. A sor csak akkor fejeződik be itt, ha tér-időben gondolkodunk, egyébként folytatódik. Nehéz lenne megmondani, hogy Istenig hány lépcsőre helyezhetők el a szellemi lények, de biztos az, hogy az ember fölött van még egy világ, amelyet összefoglalva szellemvilágnak szoktunk nevezni. Ez a másik világ egyre gyakrabban szóba kerül tudósok körében is. A „Teológia” c. r. k. folyóirat 1968. decemberi számából, a 214. oldalról idézem a következőket. „Neves fizikusok megállapítása szerint érzéki világunk mintha kinőne valami érzéken túli valóságzférából. Weyl úgy látja, hogy érzékelhető világunk »valami rajta kívül állóra mutat«. Neunberg arra következtet, hogy a fizika olyan hegycsúcsra ért, »ahonnan kilátás nyílik egy titokzatos más világba«. Az érzékek világa föl-tételezi az érzékelés határain túli valóságzférát.” Hivő embereknek azonban nem szükséges bizonyítani a szellemvilág létét. A fönt említett „lépcsőkön” lefele haladva sok minden érthető. Természetesen ma még itt sem beszélhetünk teljes érthetőségről. Mindenesetre az ember szintjéről bizonyos fokig érthető az állati, a növényi szervezet, az élettelen anyag szerveződése stb. Fölfele haladva azonban csak minimális ismeretet szerezhet egy alsóbb „lépcsőn” élő lény a magasabb „lépcsőn” élőről. Egy példa: a kutya az állatok „lépcsőszintjéről” keveset ismerhet meg az emberről, aki egy „lépcsővel” följebb van, de valamenynyit mégis megismerhet. Pl.: Fölismeri gazdáját, hűséges, ragaszkodik hozzá stb. Ennek ellenére nem mondhatjuk azt, hogy a kutya ismeri gazdáját.

Hogy valamiféle ismeretre mégis szert tehet az ember Istennel kapcsolatban, azt az említetteken kívül is sok ige bizonyítja. Pál apostol Róm 1:19-ben ezt mondja: „Ami az Isten felől tudható...” Ebből világos, hogy az Isten felőli tudásunknak van egy felső határa, amelyet ember képtelen értelmével vagy hitével is átlépni. Erre is utal Isten kijelentése Mózes felé: „Nem láthat engem ember élvén”, azaz testben élő ember nem ismerhet meg teljességgel.

Milyen mértékben ismerhető meg Isten? Az Úr Jézus Krisztus mértéke szerint Isten megismerése egyenlő az örök élettellel (Jn 17:3). E mérték szerinti istenismeret nyilván csak az Úr Jézus

Krisztuson keresztül érhető el, hisz benne, általa van örök életünk, Ő az örökkévalóság Atyja (Ézs 9:6). Olyan istenismeret tehát, amely azonos az üdvösséggel, a Krisztusban történt különkinyilatkoztatás nélkül elképzelhetetlen. Ez a tétel azonban nem jelenti azt, hogy az ember Krisztus nélkül, az egyetemes kinyilatkoztatás alapján nem ismerheti föl egy transzcendens létező szükségességét, vagyis, hogy pl. filozófiai módszerekkel ne következtethessen Isten létére. Ez azonban csak fölismerés, esetleg csupán a szükségszerűség fölismerése, de nem megismerés. A megismerés mértékének meghatározásánál induljunk ki a Vatikáni Zsinat egyik hittételéből: „Az egy igaz Isten a teremtett világ dolgaiból a természetes ész világánál megismerhető.” A hittételnek véleményünk szerint csak annyi a hiányossága, hogy nem mondja ki, hogy ez a megismerés nem teljes, vagyis kevés az üdvösséghez, nem olyan fokú, mint amelyet az Úr Jézus Jn 17:3-ban említ. Ha a „megismerhető” szó helyett a „fölismerhető” lenne, majdnem elfogadnánk, így azonban igazsághatárt kell szabni a tételnek. Az első kérdés, amit tisztázni kellene, az, hogy mit értünk „természetes ész” alatt.

1. Ha olyan pogányokra vonatkoztatva használjuk e megjelölést, akikről Pál apostol beszél Róm 2:14—15-ben, akiknek nincs törvényük, akkor igaz, hogy ők szívükbe írt isteni törvény alapján ismerik meg Isten akaratát, és cselekszik. Ez a megismerés azonban nem személyesen Istenre, hanem Isten törvényére vonatkozik. Ezek a pogányok nem jutnak el Isten megismerésére, még fölismerésére sem.

2. A hitetlen ember képtelen fölismerni, még inkább megismerni Istent a „természetes ész” világánál, hisz ez a természetes ész tulajdonképpen már a Sátán által megrontott értelem. Éppen abban van ennek az észnek a természetellenessége, hogy nem ismeri Istent. Ádáméknál a természetes ész valóban természetes volt. A bűneset óta a természetes alatt a bűnös természetre kell gondolnunk, ez pedig addig, míg Krisztus meg nem világosítja értelmünk szemeit, nem képes Isten megismerésére (Ef 1:18). Isten megismerésének feltétele a megtérés, amelynél éppen a gondolkodás, az értelem megváltozása a döntő. Ez is Isten munkája, de az ember szabad döntésével, akaratával kezdődik (persze ezt is munkálja Isten).

Aki tehát *nem akarja* megismerni Istent, az nem is fogja megismerni (eltekintve egy-két szabályt erősítő sauli kivételtől). Ha azonban a bűnös ember a természetet olyan módon szemléli, hogy abban *akarja* fölismerni az Alkotót, ez az akarás maga után vonja Krisztus megvilágosító kegyelmét, amely elengedhetetlenül szükséges Istennek a természetben való fölismeréséhez is. Ez a fölismerés, megismerés mintegy első lépcsője lehet az istenismeretnek.

Azok a gondolatok, amelyek Dionysios Areopagita nyomán kerültek be a keresztyén teológiába és amelyek Tamásnál érik el virágkorukat, nem jelentenek „viát”, utat Isten megismeréséhez (Via negationis, Via eminentiae, Via causalitatis). A protestáns ortodoxia, majd a racionalizmus fölújította ezt a tomista „hármast ut” elvet. Ezek az ún. utak csupán a Krisztust ismerő ember gyakorlati hitének gondolatai, de semmiképpen nem utak Isten felé.

Miből ismerhető meg Isten? Válaszunk egyértelmű: a kinyilatkoztatásból. Tisztáznunk kell azonban még azt, hogy a kinyilatkoztatás alapján mennyit ismerhetünk meg belőle.

1. Az áriánusok azt vallották, hogy ők ugyanúgy ismerik Istent, mint Ő önmagát.

2. A skolasztikusok szerint csupán Isten tulajdonságait ismerhetjük meg, Istent magát nem.

Ezt a két — eléggé szélsőséges — álláspontot érdemes közelebb hozni egymáshoz. Kérdéses, hogy el lehet-e választani Isten ún. tulajdonságait lényegétől. Pl. Istennek tulajdonsága is az örökkévalóság, de lényege is. (Persze vigyázni kell itt, hogy antropomorf tulajdonságokat nehogyan „Istennek” deklaráljunk.)

„Ami Istenből megismerhető, világos előttük, mert Isten nekik kinyilatkoztatta. Hiszen ami benne láthatatlan, tudniillik az ő örökkévaló hatalma és istensége, a világ teremtésétől fogva az ő alkotásaiból megérthető és látható... Mert bár Istent megismerték...” (Róm 1:19—21.) Nyilván nem tulajdonságokról beszél itt az apostol, hanem magáról Istenről. A 19. vers viszont egyértelműen határt szab az emberi istenismeretnek — az áriánusokkal szemben.

Az Isten megismerése egy állandóan fölfelé ívelő folyamat.

„Járjatok méltóan az Úrhoz . . . és növekedjete az Isten megismerésében!” (Kol 1:10.)

Isten folyamatos megismerése paralel az Ő megszentelésével, a megszentelődéssel. Minél inkább megismerem Őt, annál nagyobb előttem, annál inkább alázatos vagyok, és alkalmas az Ő szolgálatára.

Istent a Szentlélek ismerteti meg az emberrel. Ő az, aki megvilágosítja az Ige értelmét, „aki elvezet minden igazságra . . . aki a bekövetkezendőket is megjelenti” (Jn 16:13). Ő az, aki „Isten mélységeit is vizsgálja” és kijelenti (1Kor 2:9—11).

Igaz Pál megállapítása: „Most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most rész szerint ismerem Istent, akkor pedig úgy ismerem majd, amint most engem ismernek” (1Kor 13:12.). Törekedjünk szent életre, hogy Isten megismerésében is növekedhessünk!

AZ EMBER TEREMTÉSE, BŰNE ÉS BUKÁSA

Hitvallásunk 3. pontja tömören foglalja össze mindazt, ami az ember teremtésével és bűnbeesésével kapcsolatos. Nem azt taglalja, hogy *hogyan történt* a teremtés és a bűnbeesés, hanem azt, hogy *mi történt* — hitünk szerint — azután, hogy Isten kimondta: „Teremtsünk embert!” Tényeket közöl.

1. Az embert Isten teremtette (Ézs 45:12, Mt 19:4, ApCsel 17:26)

Örök kérdés: Honnan vagyunk mi, emberek? Kétféle választ adhatunk, aszerint, hogy milyen világnézeti álláspontot foglalkunk el. A materialista gondolkodó azt mondja: Az ember, a legfejlettebb élőlény a folyamatos fejlődés eredményeként jött létre. A hívő: Az embert Isten teremtette. Mindkét válasz hiten alapul, ui. egzakt módon egyiket sem lehet bizonyítani. Nincs olyan materialista tudós, aki kísérletileg ellenőrizhető módon tudná bizonyítani állításának helyességét, s nincs az a hívő, aki értené a teremtés titkát, vagy bizonyítani tudná a maga igazát. Persze

mindkét oldalon erőltetik a bizonyítást, sokszor a tudományos fogalmának tágítása árán is, hogy a szoros értelemben tudományosan igazoltnak aligha mondható hipotézis beleférjen a kitégített fogalomkörbe. — Titokkal állunk szemben, s a megfejtéshez nem ismerjük a kulcsot. A hogyanra senki sem tud egyértelműen válaszolni.

Mivel azonban mi, baptisták (természetesen más keresztyénekkal együtt) hisszük azt, hogy a Szentírás Isten üzenete, s hogy annak kijelentései igazak, nem bízzuk magunkat csupán az értelmünkre, hanem véleményalkotásunkban befolyást engedünk az Ige tanításának, sőt egyenesen erre alapozzuk hitünket. Nem lehet vita közöttünk azon, hogy honnan van az ember. Válaszunk egyértelmű: „Az embert Isten teremtette.”

2. ... *a saját képére és hasonlatosságára, jónak és igaznak*
(1Móz 1:26—27, 5:1, Préd 7:29)

Ez a Kinyilatkoztatás tanítása, tehát hisszük. Ezen nem lehet vita. Afelől azonban már nyugodtan disputálhatunk, hogy vajon mit jelent a „saját képére és hasonlatosságára” kifejezés. Megvan-e ma is az embernek az „istenképűsége”? Ahelyett, hogy felsorolnánk azokat a válaszokat, amelyeket adtak a történelem során a fenti kérdésekre, összefoglaljuk a magunk nézetét. Róm 8:29-ben Pál apostol célként állítja elénk, hogy Jézus Krisztus ábrázatához hasonlókká legyünk. Ha meg lenne az istenképűségünk, Krisztusra is hasonlítaniánk. Valami olyan dolog lehet tehát a hasonlóság, ami az átlagemberben nincsen meg. El lehet érni, de csak Krisztus által. Ő az, aki megmutatta nekünk az Atyát (Aki engem látott, látta az Atyát!). Ha hozzá igyekszünk hasonlóvá lenni, visszanyerhetjük az istenképűséget. Krisztus és az Atya kapcsolata két szóval fejezhető ki legtömörebben: szeretetközösség és engedelmisség — mégpedig feltétel nélküli és teljes engedelmisség. Minél előbbre jutunk a Krisztussal való szeretetközösségben, s a neki való teljes engedelmisségben, annál hasonlóbbak leszünk az Atyához.

Minden, amit Isten teremtett, „jól sikerült”. Az ember különösen: „Íme igen jó!”

3. *Isten az embert a föld porából formálta, és az élet lelkét lehelte belé* (1Móz 2:7—8, Jób 27:3, 32:8, Ézs 42:5)

Az ember egyrészt az anyagból, másrészt Istenből való. Az emberben találkozunk össze az anyag a Teremtő lényegével. Az emberben nyer „értelmet” az anyag. (Testünk minden eleme megtalálható a föld anyagában, s az ösztönös tevékenységen túl egyedül az ember képes az alkotó tervezésre, a termékeny gondolkodásra.) Az ember így „minőségileg” is a teremtés koronája. Hogyan formálta Isten az embert? Nem tudjuk, de bizonyára nem ingujjra vetkőzve gyúrta az agyagot, ahogy egyik-másik, önmagát szellemesnek vélő karikaturista képzeli. A hogyanról nincs fogalmunk, de azt tudjuk, hogy testünk a legfejlettebb szervezett anyaghalmoz, s hogy többek vagyunk az állatoknál. Mindez az Igét igazolja: ...a föld porából ugyan, de a saját leheletével teremtett bennünket a Mindenható Úristen.

4. *Bölcsességgel és hatalommal ruházta fel, és az érzékelhető világban mindent uralma alá vetett* (1Móz 1:28, Zsolt 8:4—9)

Azaz, lehetőséget adott arra, hogy bölcsen kormányozza az ember a teremtettséget, ezzel is bizonyítva Istenhez való hasonlóságát. A hitcikk azért használja az „érezhető világ” kifejezést, hogy eloszlasson olyan félreértéseket, amelyek fölvetődtek hívő körökben. Az első holdraszállás idején itt-ott mondogatták: „Ezt nem engedheti meg Isten!” Ne mi szabjuk meg azt, hogy mit engedhet meg a Mindenható! Tény, hogy a Biblia nem mondja pl. azt, hogy „hajtsátok uralmatok alá a bolygókat!” — de ez természetes, hisz az emberiség évezredek kutatómunkája nyomán csak napjainkban jutott el egy ilyen többé-kevésbé reális lehetőség elé. A „mindent lábai alá vetettél” a holdat is magában foglalja.

5. *Alkalmassá tette arra, hogy vele, mint teremtőjével közösségben, az ő dicsőségére éljen* (Ézs 43:21)

Az alkotás, amennyiben jól sikerül, már létével is az alkotó dicsérete. Egy-egy nagyszabású építkezésen számtalan szakember dolgozik. Ahhoz, hogy mondjuk meginduljon Budapesten a metró, a megrendelők, a tervezőgárda, a kivitelező vállalatok,

a felügyeleti és ellenőrző szervek óriási alkotótömeget mozgósító munkája volt szükséges. Pedig ez csak egy metró. Vajon mennyien dolgoznak pl. egy holdutazás előkészítésén? A holdrakéta nem tud gondolkodni vagy beszélni, mégis az „ember dicsérete”, mert az ember alkotása. Sok-sok ember sokéves munkájának az eredménye. Pontosabban a gondolkodó emberiség műve, hisz a legmodernebb technikai eszközök mellett a legalapvetőbb, évezredekkel korábban fölfedezett törvényszerűségek is alapjául szolgálnak egy-egy ilyen tervező-kivitelező munkának.

És az ember, ez a csodálatos „konstrukció” nem dicsér senkit? Ki alkotta? Magától lett? Ha egy élettelen gépember előállításához az „emberiség tapasztalata” szükséges, létrejöhetett magától vagy a véletlenek, netán a törvényszerűségek szerencsés összjátékának eredményeként az élő, gondolkodó, tervező ember? Nem, ilyen „véletlenek” nincsenek. Az ember bizonyosságot tesz Valakiről, dicsér Valakit, aki nem egy karbantartó részleg vezetője, nem is konstruktőr, sőt mi több: nem egyszerűen alkotó (bár ilyen tevékenységet is folytat), hanem Teremtő, Mindenható, Isten! Ha az ember meg se szólal, ha nem is hisz Istenben, ha egyszerűen csak létezik és gondolkodik, máris a Teremtő dicsérete. Hát még ha hisz, tudatára ébred eredetének, tisztelettel és hálával tekint az Alkotóra, s engedelmes Isten szavának!

A Teremtő alkalmassá tett bennünket arra, hogy vele közösségben, alkotó emberként éljünk a földön. Az alkalmasság nem jelenti egyszersmind azt is, hogy feltétlenül élnünk kell az alkalmasság adta lehetőségekkel. Egy barkácsszállítóval számos munkafolyamat végezhető, ha azonban csak fűrészelünk vele, akkor ez az univerzális kisgépj nem dicséri az alkotókat megfelelő színvonalon, nem derül ki ugyanis az, hogy ennél sokkal többre képes. Isten nem követeli, hogy dicsőítsük őt, de alkalmassá tett bennünket arra, hogy sokoldalú emberi tevékenységünk mellett — olykor éppen e tevékenységgel — az ő dicséretét szolgáljuk. Minden emberben megvan ez a lehetőség. Tőlünk függ, hogy egyszerűen csak létünkkel, passzívan, tudatlanul vagyunk-e a Teremtő dicsérete, vagy cselekedeteinkkel, bizonyosságtételünkkel tudatosan és aktívan is dicsérjük Őt.

6. Szabad akarattal ruházta fel, hogy önként választhassa a jót, és önként elutasíthassa a gonoszt (1Móz 4:7, 5Móz 30:19, Józs 24:14—15)

Isten célja nyilvánvalóan az, hogy a jót válasszuk. Mégsem teremt olyan helyzetet, hogy lehetőségünk se legyen a rossz választására. A hitcikk illetően fogalmazása: „és önként elutasíthassa a gonoszt” ezt az isteni célt próbálja hangsúlyozni. Lehet ugyan választani a gonoszt is, de a Teremtő azt szeretné, hogy azt utasítsuk el. Erre azonban nem kötelez bennünket. Világosan kifejti, hogy mi lesz a jó, s mi a rossz választásának a következménye, de arra nézve meghagyja szabadságunkat, hogy önként válasszunk. A választás elkerülhetetlen, viszont szabadon választhatjuk a jót vagy a rosszat. Sokan próbálták megfogalmazni a szabad akarat és a predestináció paradoxonát. Diákkoromban én is megkíséreltem ezt, s talán sikerült valamit megragadnom a titokból, amely végső soron csak megdicsőült létformánkban nyílik meg előttünk: „Szabadságra predestinált rabok az emberek, kénytelenek választani.” A predestináció persze nemcsak a szabadságra és a választásra érvényes, hanem a szolgálatra is (különösen az electio értelmében), mindez azonban még messze áll a kálvini kettős predestinációs tantól. A fönt jelölt igék kicsengése ez: Válaszd a jót, hogy élhess!

7. Az ember azonban a Sátán kísértésének engedve vétkezett teremtője ellen (1Móz 3:1—13, Róm 3:9—18, Ef 4:17—19, Jak 1:13, 15)

A hitvallás nem foglalkozik tételesen a gonosz eredetével. Ennek amúgy is csupán elméleti jelentősége van, ui. az ember teremtésekor a gonosz már meglevő tényező. A gonoszság megtestesítője az ősgonosz, a Sátán. Az a célja, hogy a Teremtővel szembefordítsa a teremtettséget. A bűnbeesés történetének egyik kulcsszava a „csakugyan”. Csakugyan azt mondta Isten? Ha ehhez még hozzáképzelnék azt a gúnyos fintort, amelyet a héber szöveg megpróbál érzékeltetni, akkor nem az lep meg bennünket, hogy Éva egyáltalán szóba állt a kísértővel, hanem az, hogy milyen egyértelmű a válasza: Minden fáról ehetünk, csak egyről nem. Az egyértelműség azonban némi bizonytalansággal vegyül a folytatásban. Mintha a biztos válasz mondása közben

valami történt volna Évával. A gúnyos fintor és a „csakugyan” nem tévesztett célt. Éva már terhesnek érzi Isten tilalmát, s ezt ki is fejezi. Megtoldja azzal, hogy: „ne is érintsétek!” — S míg ezt mondja, talán már arra gondol: mi lenne, ha mégis? . . . Biztos az, hogy meghalnánk? . . . Különben is, mi az, hogy halál? . . . Ezek után már a nyílt sátáni hazugság is jó táptalajra talál Éva szívében: „Nem haltok meg”, sőt! . . . Csodálatos perspektíva: „Olyanok lesztek, mint az Isten!” Éva már elbukott. A bűn alapmotívuma: Bizalmatlanság Isten iránt, kétely, hitetlenség. Az aktuális bűn, a cselekedet már csupán természetes következménye a hűtlenségnek. Az ember elbukott. Nem tudott jól élni szabadságával. A rosszat választotta.

3. *Bűnbeesése folytán lelkileg-testileg a bűn és a halál uralma alá került* (Róm 6:23/a)

Isten kilátásba helyezte a halált, amennyiben az ember engedetlen lesz szava iránt. Az engedetlenség bekövetkezett, s az ember halandóvá lett. „A bűn zsoldja a halál!” Az „amely napon eszel arról, bizony meghalsz” értelme ez: attól a naptól kezdve elkerülhetetlenül halál fia vagy. A bűnesettől kezdve a bűn (ill. a Sátán) rabszolgái lettünk, s a halál uralkodik rajtunk. Rettegjük a halált. Olyan veszedelmes rabság ez, hogy belőle csak az Isten Fia, az értünk életét áldozó Megváltó szabadíthat meg.

9. *Elveszítette a teremtésben nyert isteni képmás jellemvonásait, és eredeti adottságait csak korlátozottan fejtheti ki* (1Móz 3:17—19, Róm 1:21, 7:15, 18, 19, 1Móz 11:6—7, Zsolt 115:16/b, ApCsel 28:2)

Fölbomlott a Teremtő és a „teremtés koronája” között a szeretetközösség, közbejött az engedetlenség, elveszett az istenképesség. Átok alá került a föld. Terhessé vált a földi élet, a munka. Az egységes emberiség csak ábránd, kialakultak a nyelvek, a nemzetek, eluralkodott az irigység, a bűn, s a bűn zsoldja, a halál tömegével szedi áldozatait. Borzalmas háborúkat tudunk magunk mögött, embertelen vérengzéseket. Erre képes az ember Isten nélkül. Hogy másra is? Igen, tud építeni, alkotni, szeretni, de mennyyel inkább tudná mindezt, ha közösségben élne a Te-

remtővel! Hisz csak növekszik a fájdalom akkor, ha egy remek metropoliszt, ahol az emberi alkotások színe-java megtalálható, egyik percről a másikra elsöpör egy nukleáris támadás. Azért építenénk, hogy legyen mit lerombolni?! Az ember a Diabolosz, a romboló Sátán eszköze lett. Nem szabad engedelmeskednünk néki!

Reménytelenül fejeződik be ez a hittétel, de ez még nem a vége az üdvtörténetnek. A hitvallás következő cikkelyének címe: Az ember megváltása. Krisztus azért jött, hogy az Ördög munkáit lerontsa, hogy kibékítse velünk a Teremtő Istent, hogy ajándékba hozza az istenképűséget, hogy megszabadítson a bűntől és annak átkos következményeitől, hogy letörje a halál hatalmát és örök élettel ajándékozzon meg. Ez több, mint az édeni állapot. Krisztus testvérei, Isten fiai és örökösei lehetünk!

2. JÉZUS, A KRISZTUS

HOGY VÁROD A KARÁCSONYT?

„Karácsony! Az ember szinte csüggedten ejti ki ezt a szót. Érthetővé tehetjük-e ma egyáltalán valakinek, mit értünk ezen: *Karácsonyt ünnepelni?* E kérdés felvetésénél nem azokra gondolunk, akik úgy vélik, hogy nem képesek többé hinni az ünnep keresztény tanításában. Inkább azt kérdezzük, mi magunk tudunk-e még karácsonyt ünnepelni? — Hogy ez az ünneplés nyilvánvalóan több legyen, mint a megtestesülés igazságát hittel elfogadni és aztán nyugodni hagyni. Így helyesebb, ha azt kérdezzük: *Hogyan ünnepeljük jól a karácsonyt?*” — Karl Rahner, a neves római katolikus teológus tollából idéztem a fenti sorokat (Teológia, 1975. 207). A továbbiakban Rahner ezt írja: „Természetesen nem adhatunk kész recepteket, hogyan kell a keresztény karácsonyt megünnepelni. Végül is mindenkinek magának kell ezt megtalálnia, jobban mondva, mint ajándékot kikönyörögnie. Mégis legyen szabad valamiféle erre irányuló indítást dadogva elmondanom.

Legyen bátorságod arra, hogy visszavonulj és egy ideig egyedül légy. Ha ezt az előkészületet keresztény módon megtetted, akkor remélheted, hogy igazán karácsonyi szívet, vagyis szelíd, türelmes, bátran elszánt és halkán gyöngéd szívet ajándékozatsz azoknak, akiket »szeretni törekszel«. Ezt az ajándékot kellene elsőnek odatenned a karácsonyfa alá, máskülönben az összes többi ajándékaid haszontalan kiadások lesznek. Tehát vonulj vissza egy kis időre önmagadba!”

Érdeemes itt megállnunk. Szeretteinknek örömet akarunk szerezni karácsonykor. Futunk egyik áruházból a másikba, tolongunk, sorbaállunk, előbb-utóbb idegesen, fáradtan abbahagyjuk az „örömszerzés hajszáját”, majd kezdjük előlről — novem-

ber végétől a szentestéig. S ezt teszik azok is, akik bennünket akarnak meglepni. És még nem is szóltam az ünnep előtti nagytakarításról, sütés-főzésről. A szentestén aztán kimerülten várja a család a csomagbontás végét, hogy ágyba dőljön mindenki, s másnap, az ünnepi istentiszteleten tovább pihenje az adventi kimerültséget. Ez lenne a karácsony? Nem! — mondod, hisz Bibliát is olvasunk, énekelünk is. Lehet, hogy ez sokszor csak arra jó, hogy megnyugtassuk lelkiismeretünket az egész évben elmulasztott családi áhitatok miatt: Karácsonykor azért mégis együtt olvassuk az Igét. Arról, hogy az ember (férj vagy feleség, gyermek vagy szülő, de mindenki más is) nem az esetleg nem is létező szeretet *jeleire* vágyik, hanem *a szeretetre*, rendszerint megfeledekzünk!

Ajándékozz szeléd, türelmes és gyöngéd szívet azoknak, akiket szeretni törekszel! Ezt tedd először a karácsonyfa alá!

Valahogy függetleníteni kellene magunkat a vásárlási láztól, a karácsonyi hajszától, az ünnepi semmittevéstől. Hogy hogyan? Kész receptet bizonyára senki sem tudna adni. Ez is olyan kérdés, amelynek megoldásában a folyamatos fölfele figyelés, a Szentlélek tanácsainak hasznosítása segíthet csupán.

Hadd fejezzem be ezt a gondolatsort Rahner tanácsával: „Vonnulj vissza egy kis időre önmagadba! Van talán egy szobád, ahol egyedül lehetsz. Vagy ismersz egy magányos utat, egy csendes templomot. Ne beszélj semmit még magaddal sem, másokkal sem, akikkel vitatkozni vagy veszekedni szoktál, akár csak gondolatban is. *Várj és figyelj!* Nem azért kell most ilyen csendet tartani, hogy azután beszélhess róla. Ez a csend senki másért nincs, senki másnak nem kell hallania, mint csak teneked, mert hozzád szól. Ne várj rendkívüli, misztikus élményeket! . . . Talán mindettől először rossz lesz a hangulatod. Talán feltörnek a mélységekből a szíved felszínére az undornak, a kiüresedettségnek és az unalomnak a vizei. Talán azt is észreveszed, hogy valójában milyen messze vannak tőled mindazok, akikkel naponta érintkezel, és akikről hivatalosan úgy mondod, »szeretetlenben kapcsolódnak« hozzád. Végül talán semmi mást nem találsz magadban, mint elhagyatottságot, nyomort és olyan dolgokat, amelyek elől a hétköznapi szeretnél elfutni . . . *Ebben a csendben az a titokzatos érzésünk támad, hogy néz bennünket Valaki. Az em-*

bernek meg kell pillantania egyszer a Láthatatlant, és meg kell szólaltatnia a csendben Hallgatót.” — Ekkor érkezhethet el hozzánk a karácsony üzenete: Isten emberré lett. Jézus Krisztus az Istenember. Így Megváltó — csak így!

A csendben, karácsony áhitatában azt is meghallhatod, hogy miattad, érted történt mindez, hogy megváltott ember légy. Ez a karácsony titka: Úgy mindenkié, hogy teljesen a tied, s akkor mindenkié, ha a tied is! Érted és mindenkiért.

Mit teszel azért, hogy megtaláld Őt a csöndes karácsonyi éjszakában — s megtaláld azokat, akik szintén Őt keresik?

A BÉKEFEJEDELEM

(Ézs 9:1—7)

A Szentírásnak számos ígérete van arra nézve, hogy egyszer eljön a békesség országa. Ma, amikor a világ sok helyén háborúskodás folyik, megfigyelhető a békevágy fokozódása. Az emberiség nagy kérdéseit nem lehet háborúval megoldani. A leginkább militarista érdekeltségű körök is kénytelenek elfogadni a tárgyalóasztal nyújtotta lehetőségeket.

A materialista világnézetű embertömegek is töretlen optimizmussal tekintenek az emberiség jövője felé, remélve, hogy minden konfliktusban elképzelhető békés megoldás. Ennek érdekében hívók és ateisták szoros frontközösségben harcolnak. A hívó ember optimizmusa azonban még átütőbb lehet, hisz nem csak az emberben reménykedhet, hanem Istenben is, az Ige ígéreteiben. Ezek az ígérek pedig — bár szorongattatások nyomán — békét hirdetnek. Örök békét. E békesség szerzője, fejedelme az emberré lett Isten, Jézus Krisztus, az Istenember.

Ézsaiás kora a nyomorúság ideje. Kr. e. 722-ben Assíria elfoglalta a keleti világ legnagyobb részét, Kánaán északi felét is, Galileát, Samáriát, Pereát. Ézs 8:22 a szorongatás éjszakájáról, sötétségről és nyomorról beszél. A „Zebulon és a Naftali földje” megjelölés Galilea északi részére vonatkozik. A „tenger útja” a tenger felé vivő út, a „Jordán túlsó partja” Perea (ahol az 5000

férfit megvendégelte Jézus), a „pogányok határa” Aser törzs-területe, a tengerparton (Mt 4:15 szerint „a pogányok Galileája”).

Ézsaiás üzenete:

1. Nem lesz mindig így! (1)
2. A nép világosságot, szabadságot fog látni (2).
3. Isten az, aki megáldja népét:
  - a) megsokasítja (3),
  - b) örömet és vigasságot szerez (3),
  - c) a nyomort megszünteti (4).

Mindez azért következik be: „mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk, és az uralom az ő vállán lesz, és nevét így hívják: Csodálatos, Tanácsos, Erős Isten, Örökkévalóság Atyja, Békesség Fejedelme”.

Az idézett (6.) vers második felében a Messiás neveiről van szó. A név a Bibliában rendszerint szimbolikus. A névadó megpróbálja egy szóban tömören jellemezni az illetőt (pl. Jákób = csaló, Sára = fejedelemasszony, Cippóra = madárka stb.). A Messiás lényegét képtelen egy szóban kifejezni Ézsaiás. Jézus Krisztust közel 300 megkülönböztető jelzővel illeti a Biblia. A próféta itt ötöt említ. Vegyük sorra őket!

I. Csodálatos

Értelmezve: a megszokottnál szebb, teljesebb, tökéletesebb, ezért ámulatra, csodálatra készítő, rendkívüli, szokatlan.

Jézus Krisztust *mint ember*, a „megszokottnál”, az átlagembernél, de a legtökéletesebb „zseninél” is tökéletesebb, teljesebb volt. Mindenben hasonlít hozzánk, de mentes az emberi tökéletlenség forrásától, a bűntől. A próféták hiányosságokkal küszködő emberek voltak. Jézus csodálatosan tökéletes. Jézus Krisztus az emberi és isteni teljesség maximuma. *Mint Isten*, a Szentháromság teljes jogú tagja. A „csodálatos” héber megfelelője (PELE) azt is jelenti, hogy „jellemző ismertetőjelű”. Ha valakinek vannak „különös ismertetőjelei”, akkor Jézusnak igen. Csak a legjellemzőbbekre gondoljunk: a s e b e k. Ezekről ismerte meg Tamás is. A legcsodálatosabb, hogy ezek a sebek értünk véreztek. A PELE azt is jelenti, hogy „feltűnővé lett”. Igen, feltűnő volt születése (csillag, bölcsek, angyalok), tanítása (12 éves ko-

rában és attól kezdve amikor csak beszélt), csodatevő ereje, egész élete, halála, föltámadása, távozása.

Észrevetted-e már ezt a feltűnően csodás személyt? A te számodra feltűnt-e már...?

II. Tanácsos

Értelmezve: királyi tanácsos; ügyintéző, aki tanácsaival ellátja a rászorulókat; egy ország külföldi képviselője.

Jézus Krisztus a Menny képviselője a Földön. Isteni tanácsos. A legszegényebb nyomorultat éppen úgy tanácsolja, mint az uralkodókat, ha igényelik ezt. Nem tolakodó (csendesesen kopogtat csupán). Az Ő tanácsai a legjobbak, hisz mindentudó Isten. Itt, a földön, egy egészen más, nem anyagi, hanem szellemi ország képviselője („az én országom nem e világból való”). A politikai életben is van tekintélykülönbség egy nagy és egy kis ország képviselője között. Jézus a legmagasabb rendű és leghatalmasabb (téren és időn kívüli) ország fejedelem-képviselője. Nem angyalt küldött (MALÁK, ANGELOSZ = küldött, követ, angyal), hanem ő maga, a király képviseli országát. Vele a földre a menny költözött. Környezetében a menny előízét érezhetjük. Így érthető meg az, hogy az örök élet nem a halállal, hanem a földreszületéssel kezdődik. Ha valaki itt Krisztussal él, az a halál után is az ő uralma alatt marad, ahogy Pál apostol fogalmaz: „a Krisztusnál”.

A földi követségek menedékjogot adhatnak. Keressünk védelmet az Ő tanácsoskörében!

A héber kifejezés (JÓÉC) a tanácsadás mellett jelent tanácsküldést, figyelmeztetést is. Jézus tanácsot küld a Szentlélek által, szolgálain keresztül. Tanácsközvetítő „levél” az Ige. Az üzenetek mindig a legpontosabban érkeznek. Olykor „titkosírással”, és nekünk kell fáradni a megfejtéssel. Fontos segítség ilyenkor az ima. Van olyan eset is, hogy nem könnyű jó tanácsot kapni. Fáradtságba, esetleg pénzbe kerül. Jézus ingyen tanácsol, de nem hangosbemondóval vagy gombnyomásra. Elképzelhető, hogy azon a gyülekezeti együttlétlen szeretne az Ige által tanácsolni, amelyre nincs kedved elmenni! Tanácsaiban szinte mindig föllelhető az intés (vö. Jel 1—3. r.). Érdemes ráhallgatni.

III. Erős Isten

Minden dolog megcselekvésére elég erős. Nincs előtte lehetetlen — Mindenható. Tökéletes védelmet jelent számunkra ez az erő. Az ő feladata volt a legnagyobb e világon, és volt ereje hozzá. A legnagyobb dicsőségből a halál birodalmáig (SÖÖL) alázza meg magát, önként. Ő volt az egyetlen, aki mint Erős Isten (ÉL GIBBÖR) képes volt az ember megmentésére. Erre a feladatra minden más élő (teremtmény) alkalmatlan volt.

IV. Örökkévalóság Atyja

Szó szerint (ABÍ AD) Atya mindvégig. A folyamatosságon túl — hogy ti. Jézus Krisztus Örök Atya, szabad arra is gondolni, hogy a mi számunkra az örökkévalóság adója.

Isten előzetes kijelentése értelmében az ember, amikor evett a jó és gonosz tudásának fájáról, meghalt. Bizonyítja ez az ige, hogy Isten szemében a halál nem a földi élet vége, hanem az engedetlenség kezdete. Isten számára a szeretett teremtmény: haiott. Az örökkévalóság az ember számára megszűnt. Jézus Krisztus szerzi vissza számunkra azzal, hogy az ellenünk szóló kézírást, „a bírósági döntést” felszögezi a fára. Általa van újra örök életünk. Benne két út tárul az emberiség elé. Örök élet, vagy örök kárhozat. Ha vele és nem ellene élünk, odaát is vele lehetünk.

V. Békesség Fejedelme

A „békesség” szó sok jelentésű. Egy-egy jelentéskörhöz kapcsolódva jellemezzük a mi Urunkat, a Békesség Fejedelmét (SZAR SÁLÓM).

1. *Országok közötti béke.* Jézus ennek is fejedelme. Tanítása tökéletes békealap: „szeressétek ellenségeiteket...”, „ha arcul ütnek...”, „ha kövel dobnak meg...” Nem akar öldöklést.

2. *Egy közösség tagjai közt uralkodó nyugalom, egyetértés,* melyet nem zavar a viszálykodás. Gondoljunk egy gyülekezetre! Jézus tanításából csupán egyet ragadjunk ki: „arról ismernek meg benneteket, ha egymást szeretni fogjátok...”.

3. *Egy-egy ember csendes, nyugodt, kiegyensúlyozott lelkiállapota,* a lélek, a kedély, a lelkiismeret zavartalansága, bántatiansága. Egy-két pregnáns ige Jézus ajkáról: „Ne nyugtalan-

kodják a ti szívetek...”, „békességet hagyok néktek...”

4. *Örök békesség.* A halál utáni békességet, az üdvözültek nyugalmát, ahol nem lesz sírás stb., szintén Neki köszönhetjük. A Menny békéjének is fejedelme Ő.

5. *Jólét.* Jézus nem eszményíti a szegénységet. Maga ellene dolgozik (5000, 4000 férfi megvendéglése, csodás halfogás stb.). Azt tanítja, hogy a szegényeknek adjunk. Karácsony az ajándékozás ünnepe. Jézus életét ajándékozta, de kenyeret, gyógyulást is adott. Tőlünk is elsősorban életünket várja, de nem közömbös szolgálatainkkal kapcsolatban sem. Erre vonatkoznak a pohár vízzel, beteglátogatással kapcsolatos ítélő kérdései.

6. *Boldogság.* A Hegyi Beszédben részletesen kifejti a boldogság feltételeit. Igenli az örömet, a boldogságot.

7. *Biztonság, épség, barátság, jó viszony.* Legyőzte biztonságunk veszélyeztetőjét, a Sátánt. Kőszikla alap. Testvéri egységre buzdít számtalanszor: „... hogy egyek legyenek...”

Uralma növekedésének nem lesz vége.

Karácsony evangéliuma: megszületett a Békefejedelem!

FÉNY A SÖTÉTBEN

János evangélista szerint a titokzatos Ige — aki által minden lett, ami van — az ember világossága. Jézus Krisztus nem tiltakozik az ellen, hogy Őt fénynek lássák az emberek, sőt egyenesen kijelenti: „Én vagyok a világ világossága” (Jn 12:46).

János maga mögött tudva Jézus földi munkásságát, s emlékezve a próféciákon túl az Úr kijelentéseire is, mintegy összegzésként mondja: „Őbenne volt az élet, és az élet volt az emberek világossága” (Jn 1:4).

Miért nevezi magát Jézus, a Messiás világosságnak? Ha bibliai idézettel akarunk válaszolni, akkor azért: „Hogy beteljesedjék az ige, amit szólott az Úr a próféta által”. Hányszor és hányszor olvassuk ezt a mondatot a Szentírásban! Igen, a Messiás megjelenésétől — többek között — azt is várják a próféták, hogy fölragyogjon a fény a sötétségben.

Ézs 9:2-ben ezt olvassuk: „A nép, amely sötétségben járt, nagy világosságot fog látni, s azok fölött, akik a halál árnyékának földjén laknak, felragyog a fény”. Hogy konkrétan miről van szó, azt az első vers foglalja össze: „Nem lesz mindig sötét ott, ahol most szorongatás van, bár először megalázta Zebulon és Naftali földjét, de később megdicsőíti a tenger útját, a Jordán túlsó partját, a pogányok határát.” — S hogy ez a fény valóban fölragyogott, s hogy valóban azon a területen amelyet a próféta megjelölt, azt Máté evangélista jegyezte föl: „(Jézus) miután otthagya Názáretet, a tengerparti Kapernaumban, Zebulon és Naftali határában telepedett le, hogy beteljesedjék, amit Ézsaiás mondott . . .” (Mt 4:13—14.).

A betlehemi eseményeken s a hozzájuk kapcsolódó tudósításokon szinte átsüt az univerzalizmus, az az eszme, ami szerint a Messiás nem csak a zsidóké. A zsidó pásztorok mellett a mezopotámiai pogány mágusok is eljönnek a jászolbölcshöz, mert az asztrológia nyelvén fogalmazott kijelentés eljut hozzájuk. (És nemcsak a bölcsnél találkoznak a pogányok a választott nép gyermekeivel, hanem szinte mindenütt és mindig, amikor igazán keresik Istent, mert Jézusban Isten magasztos egybeszerkesztő munkája kezdődött meg.)

Az univerzalizmus, Istennek ez az általános, minden nép felé irányuló kegyelemhirdetése azonban nem az angyali üzenetben nyer először megfogalmazást („...mert született néktek ma a Megtartó . . ., hirdetek néktek nagy örömet, mely minden népnek öröme lesz!”), hanem sokkal előbb, már az ószövetségi próféciaikban.

A korábban idézett ézsaiási ige is pogányokról szól. Ézsaiás 42:6 szintén: „...népek szövetségévé teszek, pogányok világosságává”. Ézs 60:3-ban ezt olvashatjuk: „Népek jönnek világosságodhoz, és királyok a néked föltámadt fényességhez.” Ézs 49:6-ban pedig: „Kevés az, hogy nékem szolgám légy a Jákób nemzetségeinek megépítésére és Izrael megszabadultjainak visszahozására, sőt a népeknek is világosságul adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen!”

Mindezeknek a próféciaiknak a beteljesedését látta meg a Szentlélek megvilágosítása nyomán Simeon, amikor a gyermek Jézust karjára vette, és így fohászzkodott: „Mostan bocsátod el,

Uram, a te szolgálodat a te beszéded szerint békességben: mert látták az én szemeim a te üdvösségedet, amelyet készítettél minden népeknek szeme láttára, világosságul a pogányok megvilágosítására, és a te népednek, az Izraelnek dicsőségére” (Lk 2:29—32).

Az idézett igékben Jézus úgy áll előttünk, mint aki Világosság. Fényre, világosságra a sötétben van szükség. A sötétben, ahol tehetetlenül ülnek jó szemű, látni vágyó emberek. A vakok között fölösleges a fény.

A vak zsidóságnak nem kellett Jézus. János evangélista ezt így fejezi ki: „Az igazi világosság már eljött a világba...”, a világban volt, de a világ nem ismerte meg Őt — az övéi közé jött, de az övéi nem fogadták be Őt. Kényelmetlen volt az új világosság, hisz leleplezte a törvényeskedést, a képmutatást, az önzést, a szeretetlenséget, a zsarnokságot és minden bűnt, amit a választott nép Isten tisztelete mellett oly természetesnek tartott. Ez a fény besütött a szív mélyébe, s nem minden szívből váltott ki olyan bizonyágtételt, mint a megtérő „észhez térő” Péterből: „én bűnös ember vagyok, Uram!”, hanem sokszor, nagyon sokszor kemény ellenállásba ütközött: Letaszítani a hegyről! Megkövezni! Eredj a mi vidékünkéről! Tévtanító! Törvényrontó! Istenkáromló! — És végül: Halált rá! Feszítsd meg! A leleplezett, fénycsóvába került, de jobbulni nem akaró ember természetes reakciója ez.

— S a sötétben ülő, már-már megvakult, megvetett „pogányok” fényre sóvárgón tekintenek a hozzájuk lehajló, velük együtt étkező Messiásra. Szinte belevakulnak a fénybe: Van Szabadulás! Zákeusnak, a csaló vámtisztnek éppúgy, mint a hatodik férfival élő megvetett samariai nőnek. S ez a samariai Jézus szájából hallhatja azt, amit kevesen hallottak a Mestertől (mert mer kérdezni, s a kérdése valóban őszinte, nem amolyan mesterkélt filozofikus tudakolódzás), hogy Ő a Messiás, Ő, aki épp most egy kivetett nővel beszél, beszél annak ellenére, hogy ezen tanítványai nem sokkal később megütköznek majd.

Karácsony, fény, pompa, ragyogás. Csillag, fényes, nagyon fényes; bölcsvezető, pásztorcsodálkoztató. És Jézus, a Világ Világossága, az övéi világossága, a pogányok, a népek világossága.

Ézsaiás: „...világossággal adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen!”

Benned milyen hatást vált ki Jézus fénye? Látod egyáltalán? Örömmel tölt el a szabadulás lehetősége, vagy zavar a nagy fényesség? Behunyod a szemed, hogy ne láss semmit?

Merj szembenézni önmagaddal a fényben is, és kérdezd meg Őt, a nagyvá nőtt Messiást, Krisztust, az Isten Fiát, mint a nagy fénybe belevakuló lelkes tárzusi egyházi szolgál: „Mit akarsz, hogy cselekedjem?”, és indulj el a szelíd hang által kijelölt úton!

„ASSZONYTÓL SZÜLETETT . . .”
(Gal 4:6)

„Amikor elérkezett az idők teljessége, Isten kibocsátotta Fiát, aki asszonytól született . . .” Pál apostol lényegét megragadó szavai ezek. A Fiú mérhetetlenül megalázta magát azzal, hogy emberi testet öltött magára. E testetöltés lényegét illetően évezredek óta vitatkoznak a teológusok. Feltétlenül a lényegi részhez tartozik, hogy Isten Fia csodás körülmények között érkezett a világra. E körülmények közül csupán egyet tegyünk most vizsgálat tárgyává: a szüztől születést.

Máté és Lukács kifejezetten beszél a szüzi fogantatásról, Márk, János és Pál hallgatnak róla. Ezt a hallgatást azonban semmiképpen sem lehet ellenérvvé kovácsolni, hisz amúgy sem beszélnek Jézus gyermekkoráról. Azok a kísérletek, amelyek arra irányultak, hogy a karácsonyi eseményeket párhuzamba hozzák pogány mítoszokkal, ma már kikerültek az érdeklődés középpontjából. Gondolunk itt Gressmann, Norden, Bousset, Leisegang, Dibelius stb. elméleteire.)

Különös — bár magyarázható — az a törekvés, mellyel Máriát minden ember fölé helyezi a római katolikus egyház. Ennek a kiemelésnek éppen a szüzi fogantatás az alapja. Mária „istenanya” — tanítja a római egyház —, s ebből fakadnak kiváltásai. Az ősi időben nem beszélnek az egyházatyák „szeplőtelen fogantatásról”, azaz nem mondják, hogy Mária a foganta-

tás után mentessé lett ez eredendő (eredeti) bűntől és annak következményeitől, csupán azt állítják, hogy Mária szent élete szolgáltatott alapot az isteni kegyelem kiáradásának. (Természetesen azon is lehet vitatkozni, hogy Isten kiválasztó kegyelme szentelte-e meg Mária életét, vagy a szent életű Máriát választotta ki Isten.) Csak a hetedik század vége felé kezdik ünnepelni Mária fogantatását, de még az ezredforduló táján is nagy ellenállást vált ki Eader tanítása, mely szerint Mária mentes az eredendő bűntől. A skolasztikusok azt tanítják, hogy csak később tisztult meg Mária az eredendő bűntől. Az 1449-es baseli, majd az 1516-os trentói zsinat okmányai úgy beszélnek Máriáról, mint aki nincs alávetve az eredendő bűnnek. 1854-ben IX. Pius pápa révén a római egyház hittételként fogadja el azt a tanítást, hogy Mária, érdemei alapján, életének első percétől kezdve mentes az eredendő bűntől.

A római egyház nem elégedett meg a szüzi fogantatás bibliailag is igazolt tényének elismerésével, hanem azt hirdette (és hirdeti), hogy Mária mindvégig szűz maradt. A klasszikus katolikus megfogalmazás szerint: Mária szűz volt a szülés előtt, a szülésben és a szülés után. Ehhez még hozzákapcsolódik az a tanítás, miszerint Mária sohasem élt házaseletet — Jézus születése után sem —, Jézusnak tehát nem lehettek testvérei. Mind ezt ugyan csak a hagyomány igazolja — mondják a katolikusok —, de ez elég is.

1950-ben XII. Pius pápa kihirdette Mária mennybevitelének dogmáját. Ez a dogma szinte koronája a római egyház mariológiai tanításának. Nestorius valaha így fogalmazott: „Ne tegyétek a szüzet istennővé!” Eddig még nem jutott el a római egyház, mindenesetre nagyon eltávolodott attól a biztos valóságtól, amit a Szentírás közöl Máriával kapcsolatban.

Az Ige szerint Mária a Dávid házából való József jegyese volt. [Látszólag problémát jelent Jézus Dávid házából való származása, ui. Józsefnek lényegileg nincs köze Jézus születéséhez. Bár Mária lehetett Dávid leszármazottja, ezt azonban nem tudjuk kétségkívül bizonyítani. A probléma azonban — amint mondtam — csak látszólagos, Jézust ugyanis mindenki József fiának tartotta. A törvény szerint Jézus is, de Mária is Józsefen keresztül tartozott Dávid házához. Így gondolja ezt Máté és Lukács

is, hisz mindketten József nemzetségtáblázatát közlik. Mária is Jézus apjának mondja Józsefet (Lk 2:48), s a názáretiek is így kiáltanak föl Jézus beszédét hallgatva: „Nem a József fia ez?” (Lk 4:22).] Hangsúlyozza az Írás, hogy Mária szűz volt. Gábrriel angyal szavai szerint Isten kiválasztásának az alapja: kegyelem, a következménye: áldás. „Kegyelmet találtál Istennél! . . . , áldott vagy az asszonyok között” (Lk 1:28—30). Máté — azzal a céllal, hogy igazolja: nem új keletű gondolat Isten terveiben a szűzi fogantatás — idézi Ézsaiás 7:14-et: „. . . a szűz fogan méhében, és szül fiat, és nevezi azt Immánuelnek” (Mt 1:23). Szerinte Mária terhességének okozója a Szentlélek: „. . . mielőtt egybekeltek volna, viselőnek találtaték a Szentlélektől” (Mt 1:18). Az Úr angyala megerősíti ezt, amikor Józsefnek magyarázatot ad jegyesének állapota felől: „. . . ne félj magadhoz venni Máriát, a te feleségedet, mert ami benne fogantatott, a Szentlélektől van az” (Mt 1:20). Hogy mindez hogyan képzelhető el, arra nézve Gábrriel „magyarázata” (erre is vonatkozik!) az, hogy „Istennél semmi sem lehetetlen” (Lk 1:37). Ez a kijelentés egyúttal szükségtelenné teszi a továbbkérdezést. Mintha ezt mondaná Gábrriel: Ne kíváncsiskodj, amit most nem értesz, még megértheted, különben sem ez a fontos, hanem az, hogy engedelmessédj mindenben Istennek. — És Mária megérti, hogy nem kell tovább kérdeznie, okoskodnia, s így szól: „Itt vagyok, az Úr szolgálóleánya, legyen nékem a te beszéded szerint!” (Lk 1:38.)

Ez az, amit nekünk is meg kell értenünk! Nem magyarázkodni, nem kérdezősködni s nem elméleteket gyártani.

A Szentírás szempontjából Mária szüzessége a fogantatásig bir csupán jelentőséggel. Az örök szüzesség tanítása igeszerűtlen. Mária büntelenségéről sem esik szó a Bibliában. Különben is, a „kegyelmet talált” kifejezés értelmetlen akkor, ha Mária büntelen. Csak Jézus Krisztus az, akiről tudjuk, hogy bár hozánk mindenben hasonlóvá lett, bűn nem találtatott benne (1Kor 5:21, 1Pt 2:22, 1Jn 3:5). Mária megdicsőüléséről, mennybeviteléről szintén nem tud a Szentírás. Szükségtelének, sőt egyenesen károsak e tanítások az egyetemes keresztyénség szempontjából, hisz megalapozatlanságuk az igei alapokon szilárdan álló igazságoknak is a bizonytalanság látszatát kölcsönzi.

„Az Ige kőszálként megáll!” — azonban ami rajta kívül van, aligha. Mária engedelmes önátadása példa előttünk az önfeláldozó szolgálatra, a hitre, a kíváncsiskodás elvetésére, az Isten akaratába való feltétel nélküli belenyugvásra, de nem több ennél.

„KICSODA VAGY, URAM?”

A társusi Saul kérdése bizonyos fölismerést tartalmaz. Azt, hogy az a valaki, akit ugyan még nem ismer a keresztyénülködő: Úr (Küriosz). Ha azt kérdezzük: Kicsoda Jézus? — akkor erre a kérdésre lehet „hitetlen” választ is adni, azonban a „Kicsoda vagy, Uram?” kérdés föltételezi egyrészt Jézus valóságosságát, másrészt azt, hogy magunknál nagyobbnak tartjuk Őt. Aki idáig eljutott, annak is hosszú utat kell még megtennie a Mester nyomában, amíg Péterrel együtt azt tudja mondani: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia” (Mt 16:16).

Most kérdezzük meg magunkat, akik igaznak valljuk a péteri igéket, és Jézus Krisztust Megváltónknak tartjuk: Kicsoda ez a Jézus, a mi Megváltónk! — Úgy tűnik, hogy gyorsan és könnyen tudunk tökéletes választ adni. A jól csiszolt kánaáni nyelv szavai tolongnak ajkunknál: Isten Fia, a jó Pásztor, a hű Barát, az élet Kenyere, az áldott Orvos stb.

Figyelünk most Jézus szavaira (ahelyett, hogy csalhatatlan válaszokat gyűjtenénk, s tanári biztonssággal idézni kezdenénk a Bibliát): „Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya!” (Mt 11:27.) — Még mi sem! Nincs a földön olyan tudós keresztyén, dogmatikus vagy éppen misztikus hívő, aki joggal állíthatná, hogy ismrei Jézus Krisztust. Nem, nem ismerjük! Tudunk róla egyet-mást, olyan dolgokat, amelyeket jónak látott kijelenteni, de távolról sem mindent. (Az más kérdés, hogy nekünk éppen elég az az ismeret, ami elérhető Jézussal kapcsolatban!) Kísérreljük meg összegezni tudásunkat Péter apostol fölhívása jegyében: „Növekedjetek... Jézus Krisztusnak megismerésében!” (Pt 3:18.) Válasz fogalmazására indít bennünket Jézus kérdése is: „Ti kinek mondotok engem?” (Lk 9:20.)

Megismerésünk eszköze a hit, forrása a Kinyilatkoztatás.

1. Kezdetben volt az Ige

Az Ószövetség és a János szerinti evangélium azonos jelentésű szavakkal kezdődik. A héber „résit” és a görög „arché” a mindenség (menny és föld = kozmosz) kezdetére utal. A világnak (a teremtett világnak) s benne az embernek (mint teremtménynek) van kezdete. Erről a kezdetről beszél 1Móz 1:1 és Jn 1:1: „Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet — Kezdetben volt az Ige.” A világ egyszer, a kezdetben jött létre, a tér-idő kezdetén. A mindenség esetleges. Ezzel a valamikor nem létező világgal (és emberrel) áll szemben az Örökkévaló, a Teremtő, Isten. A „kezdetben” már volt az Ige. A mindenség „születésekor” már létezett Krisztus, az Isten Fia.

Képzeljünk magunk elé egy végtelen egyenest. Jelöljünk meg rajta egymáshoz közel két pontot! (Elképzelés helyett rajzolhatjuk is.) A mindkét irányban végtelen egyenes Isten örökkévalóságát ábrázolja. A két pont közül az első tér-idő világunk kezdetét, a másik a végét. Az első pont a kezdet, a második a vég. Amikor az Úr Jézus azt mondja, hogy Ő az alfa és az ómega, a kezdet és a vég, akkor ezzel kifejezésre juttatja, hogy a teremtett világ Őbenne áll fenn, nélküle nem lett volna kezdete (s így nem is lehetne vége), egyáltalán semmi sem lenne Istenen kívül, hisz ha nincs első és utolsó, akkor nincs közbeeső sem. Idő-történeti világunk tehát úgy áll Isten örökkévalóságában, mint a végtelen egyenesen kijelölt piciny szakasz. Volt kezdete és lesz vége.

Az ember képtelen arra, hogy visszagondoljon a „kezdet” elé. Mű csak a tér-idő „szakaszon” belül tudunk úgy-ahogy mozogni. Értelmetlen lenne tehát az után kérdezősködnünk, hogy a „kezdet” előtt mikor született (arról még inkább, hogy hogyan?!) az Isten Fia. Elégedjünk meg azzal, hogy a „kezdetben (már) volt az Ige”.

2. Az Ige az Istennél volt

Az Ige (logosz) kilétéről még nem árul el semmit Jánosnak a második megállapítása, azt azonban egyértelműen közli, hogy az Ige Istennél volt, s ebből már érezzük, hogy Isten és az Ige között szoros kapcsolatot kell föltételeznünk. Az is agyunkba

ötlik, hogy ez az Istennél létel bizonyára nem egy végleges „státusa” az Igének. Erre utal a „kezdetben” is.

Minden időpontnak két arca van. Egyik a múltba, másik a jövőbe tekint. Képtelenek vagyunk elgondolni olyan időpontot, amely ne a múltból jönne és ne a jövő felé tartana. Csupán két ilyen pontja van idő-történeti világunknak: a kezdő és a végpont. A kezdő pont (gondoljunk vissza az egyenesen kijelölt szakaszra!) egyik arca a végtelen felé fordul (vissza), a másik az idő (időtörténeti világ) felé (előre). A végpont egyik arca az idő felé fordul (vissza), a másik a végtelen felé (előre). A „kezdetben” tehát egyrészt még az örökkévalóság, másrészt már az idő. A teremtett világ végpontja pedig egyrészt még idő, másrészt már örökkévalóság.

„Kezdetben” az Ige (ami a kezdet örökkévaló részét illeti) Istennél volt. Az Ige a teremtéskor „vált el” Istentől, s lett teremtő szavá, Istentől kibocsátott teremtő Igévé. A teremtéstörténet kulcsszavai: 1. szólt (vajjómer), 2. legyen! (jöhi), 3. és lett vajjóhi). Isten kibocsátotta az Igét (kimondta a szót), s a kibocsátott (Istentől „elváló”) szó teremtett. Ez történt a „kezdetben” idői oldalán. A kezdetben tehát Jézus Krisztus egyrészt még Istennél volt, másrészt már teremtett.

3. Az Ige Isten volt

Ami a teremtettségen kívül esik (ami nem teremtmény), az Isten (Teremtő). A „kezdetben” már volt az Ige (a teremtés megkezdése előtt létezett), létének tehát nem teremtés az alapja, hanem valami más. Isten megnyilatkozásaiban Jézus mint „szeregett Fiú” szerepel. Jézus tipikus kifejezése az „én Atyám”. Ha az Ige Isten Fia, akkor maga sem lehet más, mint Isten. Mi sem természetesebb annál, hogy e „származás” kifejezésére a születés szót használja a Szentírás. Jn 3:16-ban az „egyszülött Fiúról” van szó (monogenész). Jézus egyedülisége mellett az „egyedül szülésre” is utal ez a kifejezés. (Akik tudják, hogy a teremtett világon belül is milyen sokszínűség tapasztalható a szaporodást illetően — pedig halandó lényekről van szó —, azoknak nem jelent botránykövet a fenti kifejezés.)

Megismerésünknek határai vannak. A hit útján azonban akkor

is továbbléphetünk, amikor értelmünk megakad — gondoljunk Jézus válaszára, amit a bölcselkedésével elakadó Nikodémusnak adott!

4. Minden Óáltala lett

Az imént szoltunk arról, hogy az Ige Teremtő. Azért Teremtő, mert Isten Igéje. Az emberi szó elröppen (verba volant), vagy eredményez valamit, vagy nem. — Isten Igéje azonban önálló életre kel, s ténykedésének eredménye lesz a mindenség. Mindennek Teremtője, s így lehet később mindennek Megváltója. Pál így fejezi ki a fenti gondolatot: „Öbenne teremtetett minden, ami van a mennyben és a földön...” (Kol 1:16). A lét folyamatosságát is Krisztus biztosítja: „... Minden Őbenne áll fenn” (Kol 1:17).

Jézus Krisztus földi létformáját megelőző helyzetéről (prae-egzisztencia) és tevékenységéről a következőket mondhatjuk összegzőként:

Ő Isten Fia (Jn 3:16). Örökké állandó Isten (Róm 9:5). Idő-történeti világunk előtt, az alatt és az után egyaránt. Istennel (az Atyával) egyenlő (Fil 2:6). Földi létformáját megelőző állapotára is áll mindez (Jn 17:5).

A „Kicsoda vagy, Uram?” kérdést nem válaszoltuk meg, csupán megkíséreltünk betekinteni a „kezdetben” elé, a kezdet előtti valamibe, amelyről csak annyit tudunk, hogy tér-idő világunkat megelőző örökkévalóság. Teremtett világunk végéhez érkeve ugyanebbe az örökkévalóságba, Isten csodálatos időfelettségébe torkollik. Kicsoda vagy, Uram? Isten — öröktől fogva (azaz a tér-idő előttől) örökké (a tér-időn túlig). Határtalan Isten!

S amikor az idő-történeti világ elérkezett egy bizonyos állomáshoz (az idők teljességén), a bűn rontását nem tudta tovább szemlélni az Egyszülött Fiú, s a határtalan Isten emberré lett, hogy bennünket megváltson. Az áldozó és önfeláldozó szeretet legnagyobb csodája!

JÉZUS, A KRISZTUS

A keresztyénség szempontjából Jézus Krisztus a történelem legkiemelkedőbb egyénisége. Nem keresztyén körökben is kevesen vitatják ma már történetiségét. Nekünk: Istenünk és Testvérünk. Egy Atyának a gyermekei vagyunk. Persze kissé merészen hangzik ez így, s nem is eléggé pontos a meghatározás, mindenesetre arra nagyon alkalmas, hogy megérezzük belőle: Valami különös, emberi értelmünket meghaladó csodás titokzatosság övezi Jézus Krisztust, aki Isten Fia és Mária Fia egy személyben, Mindenható Isten és értünk szenvedő Megváltó.

Miért lett az Isten emberré? Ezt a kérdést a nagy keresztyén gondolkodó, Anselmus fogalmazta meg így (Cur Deus homo?). A teológiai iordalom a megtestesülést legtöbbször az inkarnáció szóval jelöli. Ez a szakkifejezés így nem szerepel a Bibliában, nagyon is teológiai jellegű, és nem egy téveszmének szolgáltatott már jó táptalajt.

Paul Tillich megpróbálja föltárni az „Isten emberré lett” kifejezés ellentmondásait. Ha arra a kérdésre, hogy ki az inkarnáció alanya, azt válaszoljuk: Isten — akkor kézenfekvő az ilyen folytatás: „Isten emberré lett.” Maga ez az állítás nem ellentmondásos, de teljesen abszurd. Ez a szavakkal való játék — mondja Tillich —, ahol az egyes szavak nem a valóságos értelmükben kerülnek elő. Ha Isten (a Teremtő) emberré (teremténnyé) lesz, akkor — ez azt jelenti — megszűnik a továbbiakban Isten lenni. Ezért — mint mondja — az inkarnáció fogalmát „át kell utalnunk” a mitológia területére, ahol gyakran találkozunk vele, hisz a politeizmus tág teret enged — ellentmondás nélkül — az inkarnációs jelenségeknek. Ha ezt nem tesszük, akkor vállalnunk kell a politeizmus felé hajlás vádját (Isten emberré lett, de ebben a megjelenési formában is Isten = politeizmus).

A fent jelzett ellentmondásokat próbálja áthidalni a keresztyén teológia a Szentháromság-tannal és (Jézus földi létformájára vonatkozólag) az Istenember kifejezéssel. Az előző miatti olykor politeizmussal vádolják a keresztyéneket, az utóbbi ala-

pot nyújt a Jézust „középlénynek” nyilvánító tanításoknak, melyeknek se szeri, se száma.

Tillich szerint a „létel” az Istenben való részesedés paradoxona, amely összeköt vele, de ugyanakkor el is határol tőle. Nem az „átváltozás mítosza”, hanem Isten igényének a jelzése egy személyes életen keresztül történő kinyilatkoztatásra. Ezen a „személyes életen” keresztül akarja kiszabadítani az embert szorongatott helyzetéből. Ennek megértése új utat jelent a keresztény paradoxonok értelmezéséhez.

Tillichnek igaza van, az „Isten emberré lett” definíció sántít, vagy legalábbis magyarázatra szorul. Abszolút értelemben Istennel kapcsolatban nem beszélhetünk változásról (Jk 1:17). Ő nem lehet semmi olyanná, ami nem Isten. Persze a Szentírás nem is állítja ennek az ellenkezőjét. A Biblia Isten „változása” („létele”) helyett az Ő szeretetéről beszél, amelynek köszönhető, hogy elküldötte egyszülött Fiát azért, hogy megváltsa az emberiséget (Jn 3:16). Isten Fia, a Logosz öltött testet, nem az örök Atya. Isten szeretete abban nyilvánul meg, hogy adta (edőken) az Ő egyszülött Fiát (Jn 3:16), a Fiúé — aki mint Isten Fia, maga is Isten — abban, hogy tudatosan vállalta az áldozat szerepét az emberiség megmentése érdekében.

A közbenjáró, szolgáló tevékenység és a váltságphalál nyomán lett Krisztussá az Isten Fia (ApCsel 2:36).

A szabadítás (megváltás) Isten szubjektív ügye. Istennek nincs szüksége az emberrel való kibékülésre, de lehetőséget ad az embernek arra, hogy vele kibéküljön, s e megbékélés áldásait élvezze. Krisztus (a Közbenjáró és Szabadító) nem mint egy harmadik valaki jelenik meg Isten és az ember „között”, hanem mint egy olyan valaki, aki Istent képviseli az ember felé. Megmutatja, hogy mi az Isten akarata. Az embert (kollektíve) nem képviseli Isten felé, csupán azokat, akik egzisztenciális kapcsolatban élnek Vele. Hibás teológiai fölfogás az, miszerint a Közbenjáró ontológiai realitás Isten és az ember között. Így Jézus Krisztus egy félisten lenne, és ugyanakkor egy félember.

A földön járó Jézus is Isten, csak éppen nem használja mindig isteni hatalmát (Fil 2:7). Emberként él az emberek között, s vállalja a mártírsorsot (Fil 2:8). Mi Istent csupán tevékenységéből és önkinyilatkoztatásából, „bemutatkozásból” ismerjük.

Lényegét illetően nagyon hiányosak az ismereteink. Azt tudjuk, hogy Szellem (Jn 4:24), de hogy ez alatt mit kell értenünk konkrétan, arra nézve csak elképzeléseink vannak. A Törvény tiltotta Isten bárminémű ábrázolását. A holt anyag távolról sem adhat hű képet az élő Teremtőről. Az Ő egyetlen igaz képe (mása) Jézus Krisztus. Bennünket embereket is hasonlóvá teremtett Isten önmagához, a bűn miatt azonban az istenképesség „vonásai” eltűntek rólunk. Jézus Krisztus bemutatta az Atyát: „Aki engem látott, látta az Atyát” (Jn 14:9). Éveken át hirdette, hogy az Atyától jött, hogy Vele egyenlő: „Én és az Atya egy vagyunk” (Jn 10:30). Az embereknek nem kellett az élő Isten. Jézus a halált is vállalta azért, hogy a benne hívőket kiszabadítsa a Sátán rabszolgaságából, hogy lehetőséget adjon nekik Isten megismerésére. Aki Jézust követi, eljut az Atyához. Aki utána megy, hasonló lesz Hozzá. Az istenképesség így nyerhető vissza.

Ennek érdekében vette magára „a követi ruhát”, a „porsátrat”, az emberi testet. A „testet öltött” kifejezés nagyon találó. Az isteni „ruhát” vagy éppen „formát” levetette, s ennek helyébe (nem erre!) vette föl az emberi „formát” (Fil 2:7). Az emberek így sem értették meg — legalábbis kevesen hittek benne. Akik azonban befogadták (hittek benne), azoknak hatalmat (jogot, lehetőséget) adott arra, hogy Isten fiaivá legyenek (Jn 1:12). Óriási lehetőség! Valóságosan Isten fiává, Krisztus testvéreivé! Az Úr maga erősíti meg ezt a számunkra oly hihetetlennek tűnő állítást: „Aki cselekszi az én mennyei Atyám akarátát, az nékem fitestvérem, nőtestvérem . . .”!

Az „emberré lett” kifejezés nem olyan egyértelmű, mint a „testet öltött”. Azonban itt sincs feloldhatatlan ellentmondás. Nem feltétlenül szükségszerű ugyanis az, hogy ha valaki valamivé lesz, a „létel” miatt maradéktalanul megszűnjék az lenni, ami volt (különösen áll ez a tétel akkor, ha Isten Fiáról van szó). A földön járó Jézus Isten, mert bármelyik pillanatban megvan a hatalma arra, hogy fölvegye (visszavegye) teljes isteni dicsőségét. (Persze ha ezt megteszi, automatikusan elveszíti a lehetőséget az ember megmentésére. Sokszor hangsúlyozza, hogy volna hatalma . . ., de nem akar élni vele!) Önkéntes megalázkodása nem jelenti istensége elvesztését. Látszat szerint teljesen

ember — valójában azonban van egy lényeges különbség: minden ember bűnös, Ő viszont bűntelen. A bűntelen Jézus élő bizonyosság arra, hogy Istennek engedve (s a kísértőnek ellenállva) istenképű (bűntelen) maradhatott volna az ember — Ádáméakra gondolva —, s arra, hogy az istenképűség mint lehetőség, elérhető közelségbe került Őáltala.

Kicsoda Jézus? A sok-sok helyes válasz közül dogmatikailag talán Péter apostolé a legtalálób, amit Jézus: „Ti kinek mondotok engem?” kérdésére ad: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia” (Mt 16:15—16). Jézus a Krisztus. S ebben a definícióban benne van mindaz a titokzatosság, ami övezi a Megváltó személyét és művét, de benne van a legegyszerűbb hívő előtt is napnál világosabb igazság: Jézus a Krisztus, az én Uram, az én Szabadítóm, Pártfogóm és Testvérem. Csak általa lehet üdvösségem.

HOZSÁNNA!

Az Ószövetségben a 118. Zsoltár 25. versében találjuk ezt a furcsa — szinte minden nyelvbe átmentett — szót: hozsánna. Fordításaként a Károlyi-szövegben ezt olvassuk: „(ÓH, Uram,) segíts most!” Az új protestáns fordításban: „(Ó URam,) segíts meg!” A régi Káldi-szöveg szerint: „(Oh Uram!) szabadíts meg engem!” (A magyarázó szöveg itt is megjegyzi: „a héber szerint: Segíts! azaz Hosianna!”) Az új katolikus fordításban ez áll: „(Uram,) küldj szabadítást!”

A hozsánna és a régebben használatos hozsiánna alakok közötti különbség azzal magyarázható, hogy a hozsánna az arám HÓSA-NÁ, a hozsiánna pedig a héber HÓSIÁNNÁ magyarázása. (Az említett zsoltárban természetesen a HÓSIÁNNÁ alak szerepel.) A görög Ószövetség (LXX) lefordítja a HÓSIÁNNÁ-t, mégpedig a „szabadítás” értelemeire gondolva (lásd korábban a katolikus fordításokat is!). Itt a Hósiánná megfelelője a SZÓSZON DÉ = őrizd meg most, szabadíts meg most! A görög átírás egyébként a HÓSZANNA alakot rögzítette. Ezzel találkozunk a virágvasárnapi történet közlésének minden változatában.

A magyarban a hozsánna (vagy hozsanna) alak győzedelmeskedett. Minket természetesen az érdekel jobban, hogy *mit jelent a szó?* Eredetileg ezt: Segíts meg!, Légy segítségül most! Ilyen értelemben a Jézust köszöntő hozsannázók imája Isten felé: Segítsd meg a Dávid fiát, Segítsd hatalomra (Messiásként) a Dávid fiát!

A virágvasárnapi tömeg azonban nem erre gondolt. Látszik ez abból, hogy nemcsak azt kiabálják: „Hozsánna a Dávid fiának!”, hanem azt is: „Hozsánna a magasságban!” — s az „eredeti jelentésű” hozsánna ilyen összefüggésben értelmetlen. Mit akarnak akkor mondani? Azt, hogy „Dicsőség a Dávid fiának!”, azt, hogy „Éljen a király!” Jézus idejében ugyanis a hozsánna már egyszerűen csak éljenző indulatszó (Vivat! Udv! Dicsőség!). Így köszöntik az ünnepre érkezőket a már megérkezettek. Nemcsak Jézust, másokat is. Akkor mi a különös, a Főtanács szempontjából forradalmi, lázító ebben a köszöntésben? Nem a hozsánna, hisz annak eredeti jelentését aligha érzékelik, hanem a *Dávid fia* elnevezés.

A Dávid fia trónörökös. Dávid fia lehet a Messiás — s annak ellenére, hogy a hozsánna már nem azt jelenti, hogy „segítsd uralomra” — a Főtanács mégis úgy érti, hisz nem az ünnepre érkező tömeg köszöntésére szolgál most, hanem *a Dávid fiát* (a nép meggyőződése szerint: a Messiás-királyt) köszöntő liturgikus formulává válik. Ilyen dicsőségkívánás jelentéssel szerepel a Didsache 10:6-ban is.

Jézus ettől kezdve a nép szívében nem vándortanító, nem mester, nem próféta, hanem király, Messiás. Ūr, aki megtisztítja Atyjának házát. Rendelkezik, parancsol.

Fölsimerted-e már, hogy ő Király? Elfogadtad-e a te Uradnak? Tudod-e igaz szívből dicsőíteni azért a szabadításért, amit neked is hozott?

GYŐZELEM A HALÁL FÖLÖTT

Az Apostoli Hitvallásnak van egy különösen hangzó sora: „Szálla alá poklokra.” Kétségkívül ez a legkésőbbi eredetű része a hitvallásnak, ez azonban nem csökkenti értékét. Alapja ugyanis nem egyszerűen az őskeresztyén hitvilág, a hagyomány, hanem az Ige. Az idézett sor nem fedí mindenben a Biblia közvetlen kijelentéseit, lényegében azonban biblikusnak mondható. Hogyan is áll Jézus Krisztus „pokolraszállásának” kérdése?

Először is: pokolraszállásról nem tud a Szentírás. Az Apostoli Hitvallásban szereplő görög kifejezés (hádész) sem poklot jelent, hanem a holtak országát, a holtak tartózkodási helyét. Ugyanez mondható el a latin szövegről is (inferus = alsó, inferi = alvilág). Leszállt a holtak birodalmába, a halottak közé (descendit ad inferna). A hádész héber megfelelője a sóól. A zsidók ezt amolyan szomorú várakozóhelynek gondolták, ahonnan nem lehet meglátni Isten arcát. Az izraeliták — éppúgy, mint a pogányok — föld alatti helyként képzelték el a holtak hazáját.

A dogmatörténészek és valláskritikusok közül jó néhányan próbáltak azzal, hogy az Úr „pokolraszállását” párhuzamba hozzák bizonyos pogány istenek, héroszok vagy épp emberi hősök alvilági kalandjaival. Valóban fölfedezhető helyenként hasonlóság. (Gondoljunk pl. az egyiptomi Oziriszre, a babiloni Tamuzra, Gilgames eposzának alvilági jeleneteire, a görög Odüsszeiára; Orfeuszra, Attiszra és Adoniszra stb.) A hasonlóság azonban csak lényegtelen kérdésekben áll fenn, és eltölpül a különbözőségek mellett. Addig ugyanis, amíg az imént említett esetekben történetiségről aligha beszélhetünk, Jézus Krisztus történetiségéhez nem fér kétség. (Olyan neves vallástörténészek, mint pl. Szkazkin — a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tagja — elismerik, hogy Jézus Krisztus valóban élt.) Jézus Krisztus alászállására egyetemes szabadítás végett kerül sor. Nincs olyan pogány „párhuzam”, amelyben egyetemes megváltási szándék nyerne kifejezést. Krisztus nem önmagáért, nem egy emberért és nem is kíváncsiságból szállt le — ahogy Máté fogalmaz (12:40) — a föld szívébe, hanem azért, hogy teljessé tegye a megváltás művét.

A „pokolraszállás” — mint kifejezés — hibás. A pokol szó ugyanis a magyar nyelvben elsősorban az elkárhozottak végső helyét jelenti. A „leszállás” sem olyan egyértelmű. Mit tett akkor tehát Jézus halála után? A helyes választ a Bibliától várhatjuk csupán. Meg is kapjuk. 1Péter 3:19 szerint először is: Jézus nem leszállt, alászállt, hanem egyszerűen *elment* (poreü-teisz), és nem a pokolba, hanem a börtönbe, a fogházba, az őrizet alatt tartottak közé (fülaké). A megelőző (18.) versből az is kitűnik, hogy mindez szellemi létformában történt. Ezt a verset (és a következőt) így adhatnánk vissza: Krisztus is meghalt egyszer a bűnök miatt... hogy (titeket vagy minket) odavezessen Istenhez (dat. soc.). Meghalt ugyan testre nézve (dat. resp.), de megelevenítettett Szellem tekintetében (dat. resp., vagy Szellem által, dat. instr.). 19. v. — amiben (ti. Szellemben) — *miután elment* — a fogházban levő lelkek előtt *kezdettt prédikálni*.

Ez az ige tisztázza azt a lényeges dogmatikai kérdést, hogy a kereszten elhangzott „elvégeztetett” (és az azt közvetlenül követő halál) után tovább folytatódott-e Krisztus megalázkodása úgy, hogy a pokol kínjait is kiállta miattunk, oda is leszállt; vagy a halál beálltával tényleg befejeződött a megalázkodás útja, s a halál pillanatától a fölmagasztaltatás kezdődik. A tisztázás eredménye: *Jézus nem szenvedni ment a pokolba*. (A kálvini reformáció, miután igyekezett teljesen elszigetelni magát a római egyház tisztítóúztanától, ilyen utolsó, nagy szenvedésként értelmezte Krisztus „pokolraszállását”.) *Krisztus nem alászállt*, nem is vitetett, *hanem ment*. Az ige arra nézve is tartalmaz indirekt utalást, hogy a holtak hazájába nem leszállni kell, hanem elmenni. Jézus nem a „minden élők útján” *kerül* a holtak közé, *hanem* tudatosan *megy*, és nem szenvedni, nem is passzívan kivárni a húsvét reggelt, hanem *prédikálni és szabadítani*. Honnan tudjuk, hogy evangéliumot hirdetett? Péter közlése világos. Azt a kifejezést használja (kérüsszó), amelynek jelentése ugyan egyszerűen hirdetni, kihirdetni, de amelyről az is köztudott, hogy tipikusan az Ige (üzenet, evangélium) kihirdetésének műszava. Jézus saját győzelmét hirdette meg. S hogy evangélizált, az közvetve látszik Ef 4:8—10-ből. A „hirdetés” eredménye ez ige szerint bizonyos foglyok kiszabadítása és fölvitele (ti. a mennybe) ajándékként. (Ef 4:8 helyes fordításából ez vilá-

gos. A görög szöveg jegyzete is utal az en = -ban, -ben prepozícióra. Az idézett 67. Zsoltár 19. versének ez a része a LXX szerint is en antrópó, a héber szövegben: báádám. A szó szerinti fordítás tehát: ajándékokat adott emberekben, magyarabban: emberajándékot adott.) Krisztus evangélizációja tehát eredményes volt a holtak között, s akik szívesen fogadták, azok megszabadultak. Sok-sok kérdés vetődik föl a témával kapcsolatban, amelyekkel itt nincs módunk foglalkozni. A fölvetődő kérdések egy részére természetesen nem is tudunk válaszolni, nem tartoznak a kinyilatkoztatás területére, titkok. Mindenesetre az biztos, hogy Krisztus nem a pokolba ment, hanem a holtak közé. Nem szenvedni ment, hanem azért, hogy a halál foglyait kiszabadítsa. Nem „szálla alá poklokra”, hanem egyszerűen: elment a halottakhoz, mégpedig szellemi létformában. Így aztán az sem kérdés, hogy hová? Hozzájuk! Értük! Nem tudjuk, hogy hogyan kommunikált velük, de biztosan megtalálta a módját. Kihirdette győzelmét. Ő, akinek esetenként már földi élete során is megnyilvánult a halál fölötti hatalma, nagypénteken diadalmasan vonult be a halál birodalmába. Nem győzni ment, hanem mint győztes, mint aki már győzött, mint aki már ott is Úr, szabadító Úr. Húsvét a földön élők előtt is nyilvánvalóvá tette, hogy Krisztus él, de a „húsvét” már nagypénteken elkezdődött. A dicsőség útja a holtak közt indult.

Péter apostol pontosan érzi, hogy csak Krisztus által van üdvösség, hogy nincs az ég alatt más név, amelyben megtartást lehet találni (ApCsel 4:12). Ez a megállapítás érvényes a múltra, a Krisztus előtti emberiségre (azokra, akiknek a holtak birodalmában tartott evangélizáció lehetőséget biztosított az Úr megismerésére és a mellette való döntésre), érvényes a jelenre és jövőre. Senki nem kerül ítéletre addig, amíg nem volt lehetősége arra, hogy döntsön Krisztus mellett vagy ellene. Hogy hogyan biztosítja majd az Úr ezt a lehetőséget, nem tudjuk, de azt igen, hogy Ő igazságos és irgalmas, s anélkül, hogy lehetővé tenné valakinek a mellette való döntést, nem fogja számon kérni annak hiányát. Egyszer mindenképpen szembekerülsz Jézussal, és döntened kell: vagy mellette, vagy ellene! Ő melletted döntött. Érted tett mindent, amit tett. Vajon lesz-e erőd elfogadni az Ő meghívását, és megfogni a kezét? Imádkozz érte, hogy legyen!

Jézus győzött. A diadalmenet a holtak között kezdődött. Megjelent a Szabadító! Folytatódott a földön a feltámadás után. Kijeljesedett a mennybemenetellel. A Fiú az Atya jobbára került. Embereket vitt magával Ő, a második Ádám, aki zsengeje lett azoknak, akik elaludtak — hogy kinyíljon általa a menny minden Őt elfogadó ember számára. — Az Atya meghallgatta Fiának főpapi imáját: „Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, ők is ott legyenek...” (Jn 17:24.) Ott vannak, Vele vannak. S azóta is — akik Őbenne hálnak meg — odamennek: „Ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám!” (Jn 12:26); „Kíváncozom elköltözni és a Krisztussal lenni, mert ez sokkal jobb!” (Fil 1:23.) A halál legyőzött hatalom, de hatalom ma is. Az ember halandó maradt. Krisztus diadalútjának, győzelmének utolsó állomását jelzi a jövőbe tekintő ige: „A halál nem lesz többé, sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak” (Jel 21:4).

A kereszten függő Jézus azt mondta: „Elvégeztetett!” A trónon ülő visszatérő Úr azt mondja majd: „Meglett!” — Megszületett, előállt. Vége a vajúdásnak, vége a meg-megújuló fájdalomnak. Megszületett a gyermek. Elkészült a menyasszony. Beteljesedett a nagy mű. Bezárult a kör. Íme a diadalmenet vége: hogy aztán kezdődjék a menyegző, a korszakokon át tartó boldog élet az új világban.

Pál apostol buzdításával szeretném befejezni ezt a gondolat-sort: „Annakokáért vigasztaljátok egymást e beszédekkel!”

HONNAN JÖN KRISZTUS?

Vannak, akik az Úr Jézus Krisztus visszajövetelével kapcsolatban a legapróbb részleteket is pontosan „ismerik”. Tudnak válaszolni minden fölvetődő kérdésre: hogyan? Mikor? Hol? stb. Nem akarunk ebbe a hibába esni, amikor a fenti kérdésre keressük a választ.

A Szentírásban maga az Úr Jézus szinte minden eszkatologikus kérdésre ad választ. Ezek a válaszok azonban sok ember

számára nem kielégítőek, hisz Krisztus — ha a „mikor”-t nézzük — nem dátumot mond, hanem pl. ezt: „hamar eljövök” (Jel 22:20) „... a napról és óráról senki nem tud” (Mt 25:13), vagy Péter szavait idézve: „nem késik el az... Úr” (2Pt 3:9). Jakab szerint: „... a Bíró az ajtó előtt áll” (Jk 5:9). A „hogyan”-ra János tömören válaszol: „a felhőkkel, úgy, hogy minden szem meglátja” (Jel 1:7).

Mindezek a válaszok nem magyarázkodóak, hanem visszautalnak a nagy kérdésre: eljön? A Kinyilatkoztatás egyértelmű pozitív választ ad: igen, eljön.

Mielőtt a címben fölvetett problémát boncolgatni kezdenénk, tegyünk néhány általános megjegyzést az Úr Jézus Krisztus visszajövetelével kapcsolatban.

Az új dolgokra való várás bizonyos értelemben mindig titokzatos. Ha elméletileg maximális pontossággal előre meghatározott eredményű műveletet hajtunk végre, akkor is bennünk él a bizonytalanság. Addig, amíg valamit nem tapasztaltunk meg, az a valami csak elméleti számunkra. Ez a helyzet az eszkhatologikus várakozásnál is. Természetesen nem abszolút értelemben, hisz a helyes várakozás beteljesedésének garantálója maga Isten. Ő azonban nem a hogyanra nézve garantálja az eseményeket.

A várakozás teljesevé (ha az előző képlet gondolatmenetében, új dolgokra várunk) minden esetben csalódással jár. A csalódás lehet pozitív és negatív. Egy kísérlet sikerülhet briliánsan, de megeshet, hogy fölrobban az egész apparátus. A helytelen eszkhatológiai várakozás csak ilyen robbanással végződhet. A helyes várakozásnál is fönnáll a csalódás lehetősége, e csalódás azonban szükségszerűen pozitív. A jövő olyan csodálatos, hogy el sem tudjuk gondolni (1Kor 2:9). Krisztus visszajövetelének a milyenségét sem tudjuk elgondolni.

Mit mond a Biblia a visszatérő Krisztusról:

1. Krisztus teljes dicsőségben, mint Isten érkezik a földre (Mt 16:28, Mk 8:38, Lk 9:26, Tit 2:13, 1Pt 1:21, Jel 21:11; Jel 21:14).

2. Megjelenése olyan föltűnő lesz, hogy minden ember egy időben meglátja, kétséget kizáróan fölismeri (ApCsel 1:11, Jel 1:7).

3. Megjelenése életre hívja a „Krisztusban meghaltakat” (1Thessz 4:16, 1Kor 15:23).

4. Hatalmát és dicsőségét csodás jelek bizonyítják (Mt 24:29—30).

Mielőtt egészen belemerülnénk e hatalmas témába, gondoljunk vissza a címre, és keressük a választ. Honnan jön Krisztus? Onnan, ahol van. Címkérdésünk így formálódik: Hol van Krisztus? Nyilván mindenütt jelenvaló Isten Ő, azonban különbség van az inkarnációban való földi jelenvalósága és mai spirituális jelenvalósága között. Jézus Krisztus testben, mégpedig megdicsőült embertestben ment a mennybe. Mint Istenember ül az Atya jobbján (Jn 3:13). Isten- és embertermészete az inkarnációtól kezdve szétválaszthatatlan. Azóta mindent az Istenember cselekszik. Mint Istenember halt meg, támadt föl, ment a mennybe, és jár közben értünk, ugyanakkor azonban mindenütt jelenvaló is.

A mennybemenetel látható módon és helyhez kötve megtörtént (ApCsel 1:11, Ef 4:8, Jn 14:28 stb.). Krisztus tehát a mennyben van. Igen, de mi a menny? A köznyelv nem is így ismeri a szót, hanem összetett formában: „Mennyország”. A múlt században még szinte mindenki egy lokálisan meghatározható „országára” gondolt, „másvilágra”, Isten királyságának helyére. A modern természettudományos világkép megszületése óta azonban szinte klasszikussá vált a kérdés a mennyel kapcsolatban: „Hely, vagy állapot?” A természettudományos világkép azonban korántsem állandó, hanem fejlődő, mégpedig nagyon gyorsan fejlődő valami. Ma már helytelen azt kérdezni, hogy „Hely, vagy állapot?” Ki kell tágítani a kérdést, mégpedig úgy, hogy a válasz ne csupán „vagy”-lagos, azaz kettős lehessen, hanem végtelen sok válaszlehetőség adódjék. A helyes kérdés tehát így hangzik: Mi a menny? Nem hely és nem állapot, legalábbis úgy nem, ahogy mi akár a helyet, akár az állapotot elgondoljuk. A menny menny. Ennél többet nem tudunk mondani. Minden válaszuk antropomorf rabságban szenved. Tény az, hogy az a világkép, amelyben a Szentírás szerzői gondolkodtak (ptolemaioszi) helyre „gondolt”. E világkép szerint a menny hármasságos. 1. Csillagos ég, 2. e fölött a mennyi óceán, és e fölött 3. az ég. Mi azonban nem vagyunk, nem is lehetünk beszorítva

e világgép korlátai közé. A menny egészen más, mint ahogy mi, tér-időbe zárt emberek bármiféle világgép alapján elgondolhatnánk. Az Einstein—Mikowski által végzett kutatások az időről mint negyedik dimenzióról tudnak. A klasszikus, három dimenziós világgép kibővült. Még ebbe a kibővült, négydimenziós világba sem „fér bele” Isten. E négy dimenzió korlátai közé kellett beszorítani Krisztusnak magát azért, hogy szót értsen az emberrel Isten, a földdel a menny. Megüresítette, megalázta magát. Teljes dicsőségét nem tudtuk volna elhordozni. Krisztus földrejötté előtt Isten és az ember között szakadék volt. Ott volt a kerub lángpallosa. Krisztusban megnyílt az út az Atyához.

Ha a menny nem érthető lokálisan, azaz helyileg, úgy mi lett Krisztus embertestével, hisz annak helyre van szüksége? — kérdezhetné valaki. Tévedés! Krisztus megdicsőült testben ment el, olyan testben, mely már itt a földön is zárt ajtókon tudott átjutni, tehát nem volt feltétlenül szüksége a térre. A megdicsőült test nincs a tér-idő által korlátozva. Az Ige is ad alapot arra, hogy túljussunk a lokális értelmezésen. Ef 4:10 szerint Krisztus minden égnél feljebb ment. Úgy is érthetjük ezt, hogy Krisztus „túlment” a helyen. Erre utal Zsid 4:14, 7:26 is. Összegezve: a menny emberi értelmünk előtt megoldhatatlan titok. Nem helyes, ha Krisztus mennybemenetelére gondolva fölfelé, az ég felé emeljük tekintetünket. Az angyali üzenet felénk is szól: mit néztek a mennybe? Egy kicsit olyan ez a kérdés, mint a föl-támadáskor: mit keressetek a holtak közt az élő? Mért ott keressetek Krisztust, ahol nincs, vagy ahol el nem érhető? Keressük Őt, mint Immánuélt, hisz közöttünk is van.

Az Apostoli Hitvallás Krisztusra vonatkozó része így fejeződik be: „... onnan fog eljönni, hogy megítélje az élőket és a halottakat”. A hangsúly azon van, hogy eljön, mégpedig ítélni. Keressük Őt úgy ezen a földön, hogy az Ő végső rántkálása-kor fölmentő ítéletét hallhassuk!

Mielőtt befejeznénk e témát, hadd utaljak újból a változó természettudományos világgépekre. Különös jelenség figyelhető meg ma világunkban. A teológiával és profán tudományokkal foglalkozó szakemberek egyre közelebb kerülnek egymáshoz. A teológia kezd megszabadulni az isteni üzenetet gúzsba kötő világgépi problémáktól, a tudomány pedig egyre több kis abla-

kot fedez föl, amelyen mintha a transzcendens világba lehetne belátni. Gondolom elég néhány nevet említenem pl. a fizikusok köréből: Planck, Einstein, Heisenberg stb. Nem akarom itt nyilatkozatok sorozatát közölni az Istent fölismerő tudósoktól, vagy az evangélium lényegét fölfedező teológusoktól, de azt szeretném leszögezni, hogy az igaz tudomány számtalanszor igazolja a Szentírást. Az említett egymás felé való közeledés az Isten felé való közeledést is jelenti, valamint az Ő elénk jövő, közelítő, fölemelő szeretetének nagyobb kiáradását.

AZ EMBERFIÁNAK ELJÖVETELE

A teológiai irodalomban az utolsó évtizedekben különös hangsúlyt kapott Jézus visszajövetelének kérdése. Mielőtt erről szólnék, úgy gondolom, szükséges egy eszkhatólogiai vázlat elkészítése, amelybe beilleszthető ez a roppant fontos üdvtörténeti esemény.

A következőkben nem leszek tekintettel a különféle teológiai irányzatokra és nagynevű teológusokra, hanem egyszerűen a Szentírást szeretném megszólaltatni. Ha ez egyes esetekben mégis újszerűen hat, az csak azt bizonyítja, hogy a fülünk jobban hozzászókkott már a filozofikus teologizáláshoz, mint az Ige örök, és a szemünk előtt egyre inkább megvilágosodó értelmének megragadásához. A bezárt titkokról egyre több pecsétet tör le a történelem Ura, és így egyre világosabban bontakoznak ki előttünk a jövő eseményeinek körvonalai. Egyikünk sem büszkélkedhet egyéni meglátásokkal, hisz ha van világosságunk, úgy azt a Szentléleknek köszönhetjük.

Dőreség lenne megkísérelni egy előadás keretében az eszkhatólogiával kapcsolatos minden kérdésre válaszolni (még azokra is, amelyekre lehet választ adni), hisz könyvtárnyi irodalom foglalkozik e témával, s ha a teológiai irodalmat mellőznénk is, kimeríthetetlen gazdagságával még mindig megmarad a Biblia.

Az eszkhatólogiát, a dogmatika jövődőlgoakkal foglalkozó utolsó fejezetét sokféle szempont alapján dolgozhatjuk fel. Én

most egy kronologikus vázlatot szeretnék adni. Az ilyen szempontból földolgozott eszkhatólógia tartalomjegyzéke kb. így nézne ki:

Bevezetés

A Jézus visszajövetelét megelőző jelek ismertetése. Ezek között az ún. politikai jeleket említi *először* Jézus. Ilyenek: a háborúk, forradalmak, zavargások stb. *Másodszor* a társadalmi élet fonáságai kerülnek előtérbe: törvénytelenység, igazságtalanság; a társadalom legkisebb egységén, a családon belül pedig hűtlenség, szeretetlenség, gyűlölet. *Harmadszor*: Előretör az ateizmus, szinte vallássá lesz, és mindenképpen nagy népszerűségnek örvend. *Negyedszer*: A természetben elszaporodnak a csodás jelenségek. *Ötödször*: A missziómunka bizonyos tekintetben lezárul, más tekintetben megélnékül (betelik a pogányok száma). *Hatodszor*: Izrael országa helyreáll.

Természetesen mindegyik jelről órákig lehetne beszélni, és úgy hiszem, hogy nagyon hasznos és időszerű is lenne ez, hisz Jézus fokozottan fölhívja a figyelmünket, hogy figyeljük az idők jeleit, erre azonban itt nincs időnk.

E bevezetés után a kronologikus eszkhatólógia *1. fejezete* az antikrisztus személyével és munkájával foglalkozna, mint akinek föllépése közvetlenül megelőzi Jézus megérkezését, s aki sok keserű percet okoz a választottaknak.

A *2. fejezet* Jézus Krisztus megérkezését tárgyalná. Miután erről a későbbiekben részletesen szólok, itt nem bocsátkozom részletekbe.

A *3. fejezet* az ezeréves királyságról, ezen belül a Sátán megkötözéséről (ami a királyság kezdetén esedékes), Jézus uralkodásáról, majd a Sátán eloldozásáról, utolsó nagy támadásáról és végső ítéletéről szólna (ami a királyság végén fog megtörténni).

A *4. fejezet* tárgya az utolsó ítélet, ezen belül az általános föltámadás és a végső elrendezés.

Az *5. fejezet* szólna a mindenség helyreállításáról (APOKATÁZSISZ PÁNTÓN), amelyben Jézus az Atyától kapott feladatát teljesen befejezi. Ez a befejezés csak a megváltásműre értendő, hisz tulajdonképpen most kezdődik az aiónok aiónjain át tartó boldog élet, amit üdvösségnek szoktunk mondani.

Ezek után ragadjuk ki vázlatunkból a második pontot, amely-

nek címe: „Az Emberfiának eljövetele”, és nézzük meg kissé részletesebben, hogy mi is tartozik e fejezethez az üdvtörténetből.

E fejezet vázlata így alakulna:

1. Az „Emberfia” név tisztázása, tekintettel Jézus önkinyilatkoztatásaira; valamint Jézus jelenlegi létformájának és feladatkörének tisztázása a mennybemenetel körülményeinek figyelembevételével.

2. Az Újszövetség eszkatologikus fogalmainak jelentése, s az ezekből fakadó következtetések.

3. Jézus visszajövetelének ideje és célja.

1. Mielőtt rátérnék a Jézus visszajövetelével kapcsolatos események részletezésére, néhány szóban — mintegy bevezetesként — szólok az „emberfia” kifejezésről.

Az Újszövetségben 85-ször fordul elő. 81-szer az evangéliumokban, háromszor ószövetségi idézetekben (Zsid 2:6 = Zsolt 8:5, Jel 1:13 és 14:14 = Dn 7:13), és egyszer az ApCsel-ben, ahol a haldokló István említi (ApCsel 7:56). A HŪIOSZ ANT-RÓPU arám megfelelője, a BAR NAS, ill. BAR NÁSÁ iráni és szíriai közvetítéssel jutott a zsidókhoz. Keleten mindenütt vártak valakit, akit emberfiának (helyesen fordítva egyszerűen embernek) neveztek, s akitől azt várták, hogy megváltja az emberiséget. Jézus legtöbbször Emberfiának nevezte önmagát. Ha az előfordulási helyeket megvizsgáljuk, kitűnik, hogy kétféle értelemben használta e megjelölést. Beszélt magáról, mint Emberfiáról, aki a „hatalom jobbán ül, és eljön az ég felhőin” (Mt 26:64, Mk 14:62, Lk 22:69 stb.), mondta azt, hogy „az Emberfia eljön angyalaival Atyjának dicsőségében” (Mt 16:27), hogy „dicsőségének trónjára ül” (Mt 25:31, 19:38), hogy bűnöket bocsát meg — azaz úgy vonatkoztatta magára, mint aki az Isten Fia, a Messiás.

Másrészt olyan összefüggésekben használta, amelyek kiüresített állapotát, emberekhez való hasonlóságát jelölték: pl. „Az Emberfiának nincs hova lehajtania fejét” (Lk 9:58), „szenvednie kell és meghalnia Jeruzsálemben” (Mk 8:31) stb.

Mit jelöl valójában az Emberfia név? Különböző korok különféle választ adtak e kérdésre. Barnabás 12:10 (2. századból való

apokrif levél) megállapítja, hogy Jézus nem Emberfia, hanem Isten Fia. Barnabás úgy értette, hogy az Emberfia annyit jelent, hogy „csupán ember”. Később értelmezték úgy, hogy „teljesen ember”, Schleiermacher óta elterjedt az „eszményi ember” értelmezés is. Vannak egészen új, ferde hipotézisek is e kérdéssel kapcsolatban.

Hogy Jézus mit akart vele kifejezni, az nagyon világos. Kétszer is idézi Dn 7:13-at. Dániel a jelzett helyen az Emberfia alatt kétségtelenül a Messiást érti. Pálnál az „utolsó Ádám” (1Kor 15:45—46) vagy „második ember” (1Kor 15:47) kifejezések jelölik Őt.

Kérdezhetnénk, hogy miért fontos e kérdés témánk szempontjából. Azért, mert Jézus mennybemenetelekor az égi követek azt mondják a tanítványoknak: „Ez a Jézus... akképpen jön el, amiképpen láttátok Őt fölmenni a mennybe” (ApCsel 1:11). Jézus praeegzisztens állapotában Isten Fia. Karácsonytól Emberfia, azaz istenfiúi méltósága mellett Messiás is. Hogy a földön Emberfia volt, azt önmegjelölése bizonyítja, hogy az Atya jobbján jelenleg (postegzisztencia) Emberfia, azt többek között István látomása bizonyítja, s hogy úgy jön vissza, mint Emberfia, azt bizonyítja Dn 7:13, az Ő ígéretei, amelyekben ezt az ígét idézi, magát azonosítva a dánieli Emberfiával, és János apostol látomása (Jel 1:13, 14:14).

Jézus tehát jelenleg az Atyánál van (az Atya jobbján ül) mint Emberfia. Hogy ez a létforma pontosan milyen, azt nem tudjuk, csupán sejtjük a megdicsőülés történetéből, valamint a földtámadt Jézus tér és idő fölötti hatalmából.

Jézus azt mondja, hogy elmegy, hogy helyet készítsen nekünk. Ezt nyilván nem lokálisan kell értenünk. Ahhoz, hogy nekünk „helyünk” legyen a mennyben, arra van szükség, hogy a vádló, a Sátán végleg el legyen onnan távolítva. Jézus tehát azon dolgozik, hogy egyre nyilvánvalóbb legyen a Sátán csalárdsága, s hogy az övéi egyre inkább tisztuljanak, hisz „nem jut be oda semmi tisztátalan”.

2. Az Újszövetség eszkatologikus kifejezéseinek jelentése.

Jelen előadás címét így kaptam: „Az Emberfiának eljövetele”. A magyar nyelvben általában ezzel az egy „eljövetel” szóval

szoztuk visszaadni Jézussal kapcsolatos reménységünket. Az újszövetségi görög nyelv azonban ennél jóval sokszínűbben beszél erről az eseményről.

A PARÚSZIA megérkezést, visszatérést jelent, az EPIFÁNEIA megjelenést, láthatóvá levést, az APOKALÜPSZISZ pedig leleplezést vagy lelepleződést. Ezek a fogalmak nagyjából fedik egymást, de csak nagyjából. Ha tüzetesen átvizsgáljuk, hogy Jézus visszajövetelével kapcsolatban mikor, milyen kifejezést használ az Újszövetség, érdekes dolgot veszünk észre. Pl. a 2. Thesszalonikai levél a PARÚSZIA és az APOKALÜPSZISZ kifejezéseket használja rendszerint, egyszer azonban előfordul benne az EPIFÁNEIA is, mégpedig 2Thessz 2:8-ban, ahol a következőket olvassuk: TÉ EPIFÁNEIA TÉSZ PARÚSZIÁSZ AŰTU, ami azt jelenti: az Ő megérkezésének láthatóvá válása. Eszkhatologikus szempontból ez egy kulcsmondat. Az tűnik ki belőle, hogy Jézusnak lesz PARÚSZIÁJA, EPIFÁNEIÁJA és APOKALÜPSZISZE, azaz a visszaérkező Jézus nem mindenki előtt lesz egyszerre látható, nem mindenki előtt egyszerre leplezi le magát. A megérkezés megtörténik, Jézus azonban nem jön a földre (mondjuk úgy, hogy nem „landol”), hanem a levegőégben marad (ha tetszik, a Föld légkörében), ahol a földiek szeme elől „felhő” takarja el (éppúgy, mint mennybemenetelkor). Az EPIFÁNEIÁT, a láthatóvá levést a hívők kapják ajándékba, akiket az Úr magához vesz azokkal együtt, akik a Krisztusban haltak meg és most föltámadtak. Akkor élő és akkor föltámadt hívők egyaránt szellemi (megdicsőlt) testben ragadtatnak (passzívum!) a felhőkön át az Úr elé (mintegy fogadására), hogy azután soha semmi ne válassza el őket egymástól. Erről beszél nagyon világosan Pál apostol (1Thessz 4:15—18) is. Ezek után következik be a „minden szem meglátja Őt” (Jel 1:7), ami a földön maradókra és a balga szüzekre vonatkozik.

Hogy a két esemény között mennyi idő fog eltelni, erre nincs különösebb utalásunk, mindenesetre nem valószínű a Modersohn által leírt kép (Az Emberfiának napjaiban), amit egyébként a szerző maga is átértékelte később. Nagyon valószínű, hogy a pergő eszkhatologikus események között a PARÚSZIA és az EPIFÁNEIA, ill. az APOKALÜPSZISZ egymáshoz nagyon közeli idő-

ben játszódnak le. Ha azonban a Kinyilatkoztatás különbséget tesz az egyes fázisok között, mi sem mehetünk el csukott szemmel e különbségtétel mellett.

3. A PARÚSZIA ideje

E címszó alatt részletesen elemeznünk kellene az „Úrnak napja” kifejezést, ettől azonban most eltekintünk. A PARÚSZIA a vég vége. (Delitzsch mondja, hogy Jézus első megjelenése a vég kezdete, második megjelenése a vég vége.) Haarbeck szerint az Úr nagy napjának reggele a Krisztus visszajövetele, estéje pedig a holtak egyetemes föltámadása és az utolsó ítélet.

A PARÚSZIA idejét ember pontosan nem tudhatja. Ez isteni titok. Jézus azt mondja, hogy még a Fiú sem tudja. Hogy ezt a kitételt hogyan kell érteni, azon szoktak ugyan vitatkozni, bár e kifejezés eléggé egyértelmű. A testet öltött Fiú nem volt mindentudó, megüresítésében a mindentudásról is lemondott. (Ez természetesen egzisztens állapotára vonatkozik csupán.) Hogy valamit mégis tudhatunk, az Isten különös kegyelmének a műve. Figyelnünk kell a történelmet, a jeleket. A sok jel között Jézus egyet különös hangsúllyal emleget: a fügefa és a többi fák zsendülése mindenképpen elgondolkodtató (Lk 21:29—32).

Azt is tudjuk, hogy Jézus visszajövetele meglepetésszerű lesz. Az „ímé hamar eljövök” helyesen fordítva így hangzik: íme hirtelen (váratlanul) jövök (Jel 22:7, 12, 20). Feladatunk elsődlegesen a készenlét, a virrasztás, de emellett arra is van parancsunk, hogy figyeljük a jeleket.

A PARÚSZIA célja — röviden szólva — annak világossá tétele, hogy Krisztus Úr. Úr a mennyen és földön, és előtte minden térnek meg kell hajolni.

Jézus ígéretei mindig teljesültek, ez adja hitelüket. Visszajövetelére nézve is biztosak lehetünk az ígéret teljesülésében. A mi szempontunkból az a legfontosabb, hogy készen találtsunk. Ez nem tétlenség, hanem annak a munkának a végzése, amit az Úr ránk bízott: „Menjetek, tegyetek tanítvánnyá minden népeket . . .” Boldog az, akit az Úr ilyen munkában talál!

„... A FIÚ ÁLTAL SZÓLT HOZZÁNK ...”
(Zsid 1:2)

Hajlamosak vagyunk úgy érteni ezt az igét, hogy *utoljára* szólt nekünk Fia által. Pedig nem erről van szó. Annak ellenére sem, hogy szép prédikációkat lehet mondani Isten hozzánk intézett *utolsó szaváról*, a földre érkező Krisztusról. Gondolatilag kapcsolódik e témához a szőlősgazda példázatából az a mondat, miszerint „utoljára elküldte a saját fiát” (Mt 21:37). Jézus lehet Isten utolsó „prófétai szava” (a prófétaság klasszikus értelmében), ahogy a fönt jelölt ige is látja: „Miután régen sokszor és sokféleképpen szólt Isten az atyákhoz a *próféták által*, ezekben a végső időkben a Fiú által szólt hozzánk...” Jézus megjelenése egy bizonyos üdvtörténeti korszak lezárását jelenti, s ebben a korban *Ő Isten utolsó szava*, de ugyanakkor a testetöltés egy új korszak kezdete is, s ennek a kornak *Jézus az első szava*. A kor az utolsó! „*Ezekben a végső időkben*” Isten egészen egyedülállóan szólal meg. A korábbi szó, az Ige embertestet ölt. Nemcsak hallunk arról, hogy van egy távoli ország, nemcsak fülünkkel érzékeljük a prófétai szót, hanem láthatjuk a megérkezett királyt, hallhatjuk saját szavait, tapasztalhatjuk hatalmát, és annak ellenére, hogy nincsenek királyi jelvényei, tudhatjuk róla, hogy *Ő a mindenség Ura*.

Krisztus születésével kezdetét veszi az utolsó idő. Ennek a korszaknak valóban Krisztus a középpontja, de az inkarnáció, a testbe öltözés Krisztus életteljes „beszédének” csak az első mondata. Azonban mint ilyen is, meghatározó jelentőségű az *Űr Jézus egész földi életét tekintve*.

Vannak, akik féltik az Istenember istenségét amiatt, hogy teljesen ember lett. Jézus áldozata éppen azért egyedülállóan értékes, mert nem színjáték. *Ő értünk valóságosan kicsinnyé lett, a lehető legkisebbé, mindenki szolgájává. Sőt az ember gyilkos örületének áldozatává. Ha földi életében anélkül nyúlhatott volna letett hatalmához, hogy elveszítse az emberiség megváltása érdekében vállalt küldetését, lehet, hogy megteszi. De nem tette meg, mert a megváltás csak ezen az egyetlen úton, az Istenember áldozatos élete és halála árán volt realizálható.*

Végső idő, végső lehetőség. Isten végső próbálkozása az önfeláldozó Fiú által az ember megmentésére.

Napjainkban Jézus testileg nincs velünk. Az inkarnáció, a testetöltés egymondatos prédikációja azóta egy teljes Újszövetséggé duzzadt. Szól az Úr hozzánk az Igéből, apostolai által, beszél velünk imádságainkban, fölhasználja értelmünket, szívünket, lelkiismeretünket üzenetei elhelyezésére. Újabb és újabb feladatokat ad. Azóta küldte el a Szentlelket, hogy Őt képviselje és mindig közelünkben legyen mint Pártfogó, Segítő, Vigasztaló.

Szól az Úr. Vajon meghallottad-e már a hangját? Vajon fölismerted-e az üzenet fontosságát, és elindultál-e felé, hogy aztán elküldjön téged is — mint az apostolokat — a szó, az Ige továbbítására?

3. A PÁRTFOGÓ SZENTLÉLEK

ISMERETLEN ISTEN? (Dogmatörténeti áttekintés)

„A Szentlelket »a kereszténység ismeretlen Istenének« szokták nevezni. Ez bizonyára túlzás. Ki merné azonban vitatni, hogy van benne némi igazság, mégpedig az, hogy a mai kereszténység tudatában és lelki életében vajmi csekély szerepe van annak a döntő befolyásnak, amit Isten Lelke jelent az egyes hívők, az egész egyház és ezen kívül minden egyes ember és az egész világ számára. És mégis itt szó olyan igazságról, ami csak a hittudósokra vagy a különlegesen misztikus beállítottságú és érdeklődésű jámborokra tartoznék. Hiszen a Szentlélek nélkül egyszerűen nem lehetséges a keresztény létezőmód.” (Th. Filthaut: Igehirdetés zsinat után, 39. old.) Az idézett szerző a münsteri egyetem katolikus teológiai karának volt a professzora 1967-ben bekövetkezett haláláig. Azt hiszem, hogy megállapítása a magyarországi baptisták viszonylatában is figyelmet érdemel. A Szentlélek az Atya és a Fiú mellett kétségkívül a 3. helyre kerül, egy kicsit valóban ismeretlen Istennek számít. Erre a lelkesértekezletre is igaz, hogy a Szentlélekkel kapcsolatos kérdések boncolgatása — hadd folytassam az idézettel: „nem kizárólag a hittudósokra vagy a különlegesen misztikus beállítottságú jámborokra tartozik”, hanem mindnyájunkra. Nem hiszem, hogy közülünk valaki is hittudósnak érezné magát, de azt sem, hogy bárki szívesen vállalná a „különlegesen misztikus beállítottságú jámbor” — „jelzöt”. Úgy vélem, hogy mindnyájan mélységes alázatot és méltatlanságot érzünk akkor, amikor a Szentlélek-Isten személye és munkája kerül szóba. Mi Isten gyermekei vagyunk, Krisztus testvérei és szolgái. Azt a feladatkört, amit Jézus Krisztustól kapunk, a Szentlélek segítsége nélkül képtelenek vagyunk ellátni. A Lélek gyümölcse lehet csak bennünk a sze-

retet, ami nélkül semmik vagyunk. A Szentlélek üdvösségünk záloga, kiválasztottságunk pecsétje, a missziómunka helyes végzésének biztosítéka. Nem hiszem, hogy van közöttünk valaki is, aki nem lenne meggyőződve arról, hogy csak levetett saruval és meghajtott fővel léphetünk a Szentlélekről szóló bibliai tanítás területére, ugyanakkor azzal a nagy-nagy örömmel — ami szintén a Lélek gyümölcse — s ami kell hogy lássék rajtunk, nem mesterkéltén, hanem természetes gyümölcsként.

Nem szívesen vállaltam el ezt az előadást, egyrészt azért, mert úgy hiszem, hogy a Szentlélekről elsősorban nem beszélni kell, hanem élni általa, engedelmeskedni neki, figyelni indításaira, egyszerűen közösségre jutni vele, és közösségben maradni vele. Talán az a legnagyobb jelenlegi bűnünk, hogy — egy idő óta — beszélni csak beszélünk róla, egyre többet, de a több beszéddel nem nő arányosan az iránta való engedelmességünk. Lehet, hogy kevesebbet kellene beszélni és többet hallgatni? Úgy értem, kevesebbet beszélni egymás közt róla, és figyelmesebben hallgatni az Ő üzenetét! Van egy olyan érzésem, hogy ahelyett, hogy én itt és most beszélek, egyszerűen meg kellene hajtani a fejünket és fölfelé figyelve tanácsot kérni, följánlani magunkat újra Istennek, megnyitni a szívünket, és a Szentlélekről folytatott beszélgetés, eszmecsere — ne is mondjam — vita helyett egyszerűen befogadni újból.

Másrészt azért vállaltam nehezen az előadást, mert nem voltam meggyőződve afelől, hogy egy dogmatörténeti áttekintés valamit is jelenthet nekünk, baptista lelkipásztoroknak, mai problémáink között.

Most mégsem egyszerűen azért teszek eleget a fölkérésnek, mert megtörtént, hanem mert úgy vélem, nem lesz haszontalan az áttekintés — ezt egyébként amúgy is ti fogjátok megerősíteni vagy cáfolni néhány perc múlva — és azért, mert ezek után sem lesz akadálya annak, hogy külön-külön és mégis együtt odaálljunk a mi Urunk elé, üres szívvel, kérve, hogy töltsön meg újból az ő erejével, bűnbánó kitarulkozással, hogy bocsánatot és új feladatokat kapjunk.

A 19. század nagynevű teológusa, J. B. Hirscher mondta annak idején, hogy a Szentlélekről szóló igazságokat, amelyek a keresztyén élet szempontjából alapvetően fontosak, széles kör-

ben nem ismerik, következésképpen érdektelenek velük szemben, s ezért elsősorban a hiányos katechetikai oktatás felelős (i. m. 40. old.). A hiányos ismeret egyik oka ma is az oktatásban keresendő.

És még egy katolikus idézet: „Az egyházat is fenyegette az a veszély, sőt nem is mindig tudta elkerülni, ill. kivédeni a veszélyt, hogy az intézményes tanítóhivatal a kelleténél nagyobb mértékben meg ne kösse a prófétálás adományával rendelkezők szabadságát.” (Taksonyi—Kelemen: Szentlélek, 21. old.). A megállapítás sok tekintetben ma is igaz. Nekünk is bővítenünk kell az ismeretátadást, és messzemenően figyelembe venni az Igét: „Ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság” (2Kor 3:17). A baptizmus mindenütt a világon szövetségekbe tömörülő mozgalom. Ha a római egyház a maga szervezettségében olyan széles teret biztosít — különösen a II. Vatikáni Zsinat óta — a különféle teológiai nézeteknek, úgy nekünk, akik a gyülekezeti autonómiát hirdetjük, igazán nem kellene olyan tragikusan vennünk, ha bizonyos kérdésekben nem száz százalékgig értünk egyet. Ez nem zárhatja ki a szeretetet, a közös erőfeszítést a közös cél érdekében. A keresztyénség soha nem volt és nem is lesz uniformizált. A baptizmusban is hiábavaló lenne minden ilyen irányú törekvés. Az is természetes, hogy mindez nem jelenti azt, hogy a közösség nem gyakorolhatja (sőt: hogy nem kell gyakorolnia) a lelkek megvizsgálásának Istentől kijelölt feladatát, azt sem, hogy nem lenne köteles bizonyos tévtanításokkal szemben határozottan állást foglalni, és a megrögzött tévtanítókat kiközösíteni. Ehhez éppúgy a Szentlélek világosságára van szükség, mint a közösségépítés, az evangelizáció eredményes végzéséhez.

I.

Mit tanít a Biblia a Szentlélekről?

1. Az Ószövetség tanítása

Azokat a tipikus jelképeket, amelyek a Szentlélek jelölésére szolgáltak: a szárnyaló madarat (különösen a galambot), a szelet és a tüzet, a mögöttes szellemvilág megnyilvánulási formáinak tekintették a természeti népek, a pogányok, de a zsidók is. Ezek a képek azonban csak az Újszövetségben nyertek egyértelmű alkalmazást a Szentlélekkel kapcsolatban. (Gondoljunk a Jézus be-merítésénél említett galamb formára, vagy az Úr által Nikodémusnak mondottakra: „A szél arra fúj, amerre akar . . . , így van mindenki, aki Lélektől született” — vagy a pünkösdi szélzúgásra és a lángnyelvekre!)

Az Ószövetségben a RUAH előfordulása nagyon gyakori. Szellem (Lélek) jelentéssel 240-szer, szél jelentéssel 92-szer fordul elő. Lélegzet, lehelet jelentéssel 28-szor, egyéb jelentéssel viszont összesen mindössze 39-szer; ez a szám különösen kicsi, ha figyelembe vesszük, hogy a RUAH-nak legalább 8 jelentése van. Az Ószövetségben azonban nincs konkrét kinyilatkoztatás az Atyától megkülönböztetett személyes Szentlélekről mint Istenről. RUAH JAHVE, vagy RUAH QADOS tevékenysége ugyan gyakran természetfölötti. Viharként jelenik meg, életet teremtő leheletként, az embert vagy embercsoportokat hatalmába kerítő isteni erőként. A próféciákban, amelyek beteljesedése rendszerint az újszövetségi időkbe nyúlik át, már az egész népet eltölti ez a Szellem, az Úr Lelke, mégpedig úgy, hogy egyenként vesz lakozást az emberekben (Jer 31:32—34, Jóel 3:1—3, a régi fordításban 2:28—30, Ez 36:25—27).

Vannak azonban az Ószövetségnek is olyan igéi, amelyek meg-személyesítik Isten leheletét, és úgy tűnik, mintha megkülönböztetnék az Atyát és a megszemélyesített Leheletet (Ézs 63:10—14, Zsolt 104:29—30). A zsidók meggyőződése szerint Isten birtokba vette a templomot, beleköltözött. A templomban lakó Isten, a megjelenő, a beköltöző (lakást vevő, lakó = SEKHINA) Isten a Szentlélek.

2. A *szinoptikus evangéliumokban* Jézus Krisztus úgy jelenik meg, mint aki elválaszthatatlan Isten Lelkétől. Fogantatásával kapcsolatban, bemerítésekor, a pusztában stb. konkrétan szó van erről. Jézus, a Fölkent (Messiás) a Szentlélek kenetével lép az emberek elé (Lk 4:18, Ézs 61:1).

3. Az *Apostolok Cselekedeteiről szóló könyvben* a Szentlélek az erő és öröm forrása. Személyes vonásai egyre élesebbek. Indítja az apostolokat, s azok úgy tudják, hogy a Szentlélek eszközei, azonban még ebben a könyvben sincs világos megkülönböztetés a Szentlélek, az Atya és a Fiú között.

4. *Pál teológiájában* sokat tisztul a kép. Az Atya a Szentlélek erejével támasztotta föl Krisztust (Róm 1:4, 8:11), és éltet bennünket. A Szentlélek megújít, megszentel, elpecsétel. Különösen utal személy voltára, hogy megszomorítható. A képekből fakadó kifejezések természetesen Pálnál is megmaradnak: pl. kioltható a Lélek, ha tűznek fogjuk föl. A Szentlelket soha nem azonosítja Krisztussal. Más és más funkciókat tulajdonít az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek; mindhárom azonos „rangban” mutatja be, még a szokásos sorrendet sem tartja. Pl.

1. *Urunk Jézus Krisztus* kegyelme,
2. *Isten* szeretete és
3. a *Szentlélek* közössége legyen mindnyájatokkal

A sorrend: Fiú, Atya, Szentlélek. (2Kor 13:13)

1. *Isten* bölcsességét nem ismerte föl a világ,
2. ezért a *dicsőség Urát* keresztre feszítették,
3. mindez a *Lélek* által lett nyilvánvaló előttünk

A sorrend: Atya, Fiú, Szentlélek. (1Kor 2:7—10).

1. A kegyelmi ajándékok *különbélek*, de ugyanaz a *Lélek*,
2. a szolgálatok is *különbözők*, de ugyanaz az *Úr*,
3. sokféle a munka is, de ugyanaz az *Isten*

A sorrend: Szentlélek, Fiú, Atya. (1Kor 12:4—6).

Pál Szentlélek-tanával kapcsolatban Nemeshegyi Péter összefoglalását idézem, aki a tokiói Sophia Egyetem dogmatika professzora:

a) Pál *isteni működéseket* tulajdonít a Szentléleknek: ez a

Lélek ismeri Isten legbensőbb titkait: igazzá és szentté tesz bennünket, és magának az Istennek irántunk való szeretetét önti szívünkbe jelenléte által.

b) Pál *személyes működéseket* tulajdonít a Szentléleknek: a Szentlélek ismeri az Isten szívét; belátása szerint osztogatja kegyelmi adományait; közbenjár értünk; tanúskodik; kiált.

c) A Szentlélek *elválaszthatatlan* Istentől és Krisztustól: Pál hol Isten Lelkének, hol Krisztus Lelkének, hol a Fiú Lelkének hívja. A Szentlélek nem gondol és nem akar mást, mint amit Isten és Krisztus gondol és akar. A Szentlélek küldetése révén válunk eggyé Krisztussal.

d) Az Atyaisten, Krisztus és a Szentlélek sajátos, *felcserélhetetlen* szerepet játszik üdvösségünk megvalósításában. Ebből kitűnik, hogy amint az Atyaisten nem azonosítható Krisztussal, úgy a Szentlélek sem az Atyaistennel, sem Krisztussal. Pál azonban még nem érezte annak szükségét, hogy pontosabban meghatározza a Szentléleknek az Atyához és a Fiúhoz való viszonyát. Ő mindenekelőtt azt akarta megmutatni, hogy az újszövetségi üdvösség rendje egy felbonthatatlan dinamikus egységet alkot: az Atyaisten, ki — bűneink ellenére — örök szeretettel szeret bennünket, és minden ember üdvösségét kívánja, Krisztus halálában és feltámadásában határtalan kegyelmét mutatta meg irántunk: minden hívőnek megadja Fiának Lelkét, aki egybefűz bennünket Krisztussal és egymással, és aki által Isten gondolata, Isten szeretete és Krisztus lelkülete árad belénk. A Szentlélek az a kötelék, amely erősebb a bűn, a halál, az írott törvény hatalmánál, és amellyel az életet adó Isten fiaiként fűzött minket magához Krisztusban.

5. János evangéliumában bontakozik ki a maga teljességében a Szentlélekről szóló kinyilatkoztatás. Újból Nemeshegyit idézem:

A Szentlélek a Jézus halála és feltámadása által adott „élő vizek forrása” (7:38). Az megy be Isten országába, aki újjászületik ebből a Lélekből (3:5). Ez a Lélek ad életet (6:63). Aki Jézusban hisz, e Lélekben részesül, mely mint az örök életre szökellő vízforrás örökre kioltja szomjunkat (4:14).

Jézus az utolsó vacsorán ígéri meg újra, hogy amikor majd visszatér az Atyához, tanítványaihoz eljön a Szentlélek, hogy

örökké velük maradjon. Jézus maga fogja kérni az Atyát, hogy küldje el a Szentlelket (14:16). Az Atya Jézus nevében elküldi őt (14:26). Sőt maga a feltámadott Jézus küldi majd ezt a Lelket az Atyától (15:26). Jézus a Szentlelket „egy másik Paraklétosnak” nevezi (14:16, 26, 15:26, 16:7). A Paraklétos szó „segítőt”, „ügyvédet” jelent. Jézus a mi „ügyvédünk” (1Jn 2:1). De most, hogy eltávozik a világból és visszatér Atyjához, maga helyett egy másik „ügyvédet” küld szeretett tanítványainak. Ez az „ügyvéd” a Szentlélek. Jézus tehát különbséget tesz önmaga és a Szentlélek között. De Jézus e szavaiból tévedés volna arra következtetni, hogy a feltámadott Jézus eltávozván mintegy tétlenségbe vonult vissza, hogy helyet adjon a helyette működő Szentléleknek. Ellenkezőleg: Jézus megígéri: „Visszajövök hozzátok” (14:18, 28). Itt elsősorban Krisztusnak nem a világ végén bekövetkező eljövételéről van szó, hanem a feltámadt Krisztus köztünk maradásáról. Akit az emberek meggyilkolva kiteszítottak maguk közül, azt feltámadása által az Atya végtelen szeretetében ismét visszaadja nekünk. Jézusnak ez a jelenléte lényegében véve láthatatlan (20:29), de annál valószínűbb: Jézus mint a Szentlélek forrása van velünk mindenkor.

Jézusnak és a Szentléleknek ez az éltető jelenléte és működése oka annak az örömnak, amelyet senki el nem vehet Jézus tanítványaitól (16:23): „szomorúságotok örömmé változik” (16:20—23). János előszeretettel használ olyan szavakat, amelyeknek kettős az értelme. A Paraklétosz szó, mint említettük, elsősorban ügyvédet jelent. A nagy perben, amely Isten és a világ között folyik Jézus körül, a Szentlélek a koronatanú Jézus mellett (15:26). Ő győzi meg — az apostolok hite által — a világot a Krisztusban való hitetlenség bűnös voltáról (16:7—11). De ugyanakkor átcsempesíti a Paraklétosz szón a parakaléosz gyökér egy másik értelme: a „vigasztalni”. Az utolsó vacsorának jánoszi elbeszélése Ézsaiás könyvének szellemét idézi: „Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet!” (Ézs 40:1.) E világ üldöztetései és szenvedései közepette Krisztus és a Szentlélek két nagy Vigasztaló: örömünk, békénk, szeretetünk forrása.

A Szentlélek — mondja Jézus — „az Atyától származik” (15:26), és „az enyémből kapja, amit hirdetek nektek” (16:15). Minden, ami az Atyáé, Jézusé is: ezért kapja a Szentlélek is

Jézustól mindazt, amit sugall: nem magától beszél a Lélek, hanem azt mondja, amit hall (16:12—15), és a tanítványoknak eszébe juttatja mindazt, amit Jézus mondott nekik (14:26). Ez a megemlékezés azonban nemcsak a múlt egyszerű fölidézése, ugyanis a Szentlélek tanítása révén értik meg igazán a tanítványok, hogy mit jelentenek Jézus szavai, hogy mit jelent léte (16:12—13). A Szentlélek kétségkívül „ott fúj, ahol akar” (4:8), de János evangéliumának a fölfogásában ez a szent lehelet mindig Jézustól fúj és Jézus felé sodor minket.

Jézus az utolsó vacsorán tett ígérését a feltámadás napján kezdi beváltani. Jézus elmegy tanítványaihoz, nekik adja békéjét: eltölti őket örömmel: rájuk lehel, és e lehelet által adja nekik a Szent leheletet: „Vegyétek a Szentlelket!” (20:19—22). Ez a legnagyobb ajándék, amit Isten a feltámadt Krisztus által ad: a saját Lelkéből adott nekünk az Isten, és ezért marad az Isten bennünk és mi őbenne (1Jn 4:13). Ennek az Atyától származó Léleknek személyes vonásai vannak. Bár a görög pnéuma (lélek) szó semleges nemű, a rávonatkozó névmást (ekeinos) Jézus nem semleges nemben, hanem hímnemben használja: „Ő majd megtanít benneteket mindenre” (14:26), „Ő tanúságot tesz rólam” (15:26), „Ő megdicsőít engem” (16:24).

Mínthogy, amint ez főképp Pál és János írásaiból kitűnik, az Atya, a Fiú és a Szentlélek, mindegyik a maga módján és mégis elválaszthatatlanul valósítja meg üdvösségünket, természetes volt, hogy az ősegyház abban a szertartásban, mely a krisztusi üdvösségrendbe való belépést valósítja meg, vagyis a KERESZT-SÉGBEN, megvallja mindháromnak szent nevét. Az ősegyház a feltámadt Krisztus parancsára vezette be újra a keresztséget. De a krisztusi keresztség legrégebb formájában valószínűleg csak Jézus Krisztus neve szerepelt. „Keresztelkedjék meg mindegyiketek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatjára. Így megkapjátok ajándékképpen a Szentlelket” — így biztatja hallgatóit Péter pünkösöd napján (ApCsel 2:38). Nemsokára azonban a keresztyének szükségét érezték annak, hogy a keresztség szertartásában ne csak Jézus, hanem az Atya és a Szentlélek nevét is megvallják. Hiszen az Atyaisten az, aki a keresztség által áthelyez minket szeretett Fia országába (Kol 1:13); Krisztus az, akinek halálába temetkezünk és feltámadásában részesülünk a

keresztség fürdője által (Róm 6:4, Kol 2:12); a Szentlélek az, akinek ereje által a keresztségkor újjászületünk és szentté leszünk (1Kor 6:11, Jn 3:5, Tit 3:3—7 stb.). A keresztségben az Atya, a Fiú és a Szentlélek működik és a megkeresztelt hívő az Atya fiává, Krisztus testének tagjává és a Szentlélek templomává válik.

Ennek az ősegyházi keresztelési szertartásnak találjuk nyomát Máté evangéliumának zárószavában: „Menjetek el tehát, tegyétek tanítványommá az összes népeket, kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére” (28:19).

Ennyit a Biblia Szentlélekkel kapcsolatos kinyilatkoztatásáról. Most következnek az immár valóban dogmatörténeti áttekintés, az őgyháztól napjainkig. Úgy vélem, hogy itt igazán évszázados lépésekkel kell haladnunk. Anélkül próbálok bizonyos általános igazságokat megállapítani, hogy akár zsinati határozatot, hitvallást vagy neveket említenék.

II.

Mit tanít a keresztyénség a Szentlélekről?

Az első gyülekezetekben sokkal nagyobb hangsúlyt kapott a pneumatológia, helyesebben maga a Szentlélek Isten, mint a későbbi századokban. Az első keresztyénség a „Lélek keresztyén-sége”, ez a kor a Szentlélek imádásának és segítségül hívásának a kora.

A II. századtól kezdve egyre inkább a rajongók zsákmánya lesz a Szentlélek. Az ókori egyházban egyedül Augustinus érzékeli reálishan a pneumatológia fontosságát. A hitvitákban a krisztológia szerepelt a középpontban. Jézus Krisztusnak az Atyához való viszonya és istensége képezte a vita tárgyát. A IV. század végéig a Szentlélekkel kapcsolatban egyszerűen a „Hiszek Szentlélekben, aki Úr és Elevenítő, Aki az Atyától származik, aki az Atyával és a Fiúval egyenlő imádásban és dicsőítésben részesül, aki szól a próféták által” — formula vitán fölül állt (I. Konst. zsinat, 381). A vita a Szentlélek származása körül bontakozott

ki. A keletiek szerint a Szentlélek az Atyától származik a Fiú által, a nyugatiak szerint az Atyától és a Fiútól. Vitakérdés volt az is, hogy a Szentlélek önállóan működik-e, vagy az Atyától és a Fiútól elválaszthatatlanul. A reformáció idején a Szentlélek kérdése nem került homloktérbe, eltekintve az antitrinitárius megnyilvánulásoktól, amelyek egyébként végigkísérték az egyház életét, s ma is élnek. Mindamellett a reformáció az őt megillető helyen tudja a Szentlelket. Az ortodoxia elzárkózóbb, a pietizmus rajongó, a racionalizmus — kicsit ellenhatásként — egyszerűen nem akar tudni róla. A racionalista teológiával kapcsolatban jegyezte meg Brunner: „... úgy tűnik, mintha a teológusok... valami titkos megegyezést kötöttek volna, hogy erről a kérdésről inkább hallgassanak, semhogy az egyháznak Szentlélekben való szegénysége túlságosan nyilvánvaló legyen”.

A mai teológia kezd ráeszmélni az óriási mulasztásra. Anélkül, hogy ebbe a kérdésbe belebonyolódnék, egyszerűen csak megállapítani szeretném, hogy a keresztyénség területének túlnyomó részén ma nem jelent problémát a Szentlélek Istensége, Személy volta, az Atyával és a Fiúval való egyenlősége. A Szentlélek munkájára nézve pedig, ami természetszerűleg legalábbis még egy előadást igényelne, hadd idézzem a mi hitvallásunk idevonatkozó részét:

„A Szentlélek: Isten személyes jelenlétének hordozója a teremtett világban. Biztosítja a teremtettség rendjét, és általa valósulnak meg Istennek e világban elhelyezett törvényei és igazságai. A Szentlélek készítette elő a megváltást, vele győzött Jézus Krisztus a bűn és a halál felett. Általa válik elérhetővé a Fiú szabadítása, és jut céljához az Atya üdvözítő akarata.” (Baptista hitvallás 2., Az egy igaz Isten.)

„Hisszük, hogy a Szentlélek szüntelenül munkálkodik az újjászületett ember szívében és életében. Tanítja, vezeti, tanácsolja, megfeddi, bátorítja és vigasztalja a hívőt. Lelki gyümölcsök termésére készíti, képessé teszi arra, hogy Istennel és testvéreivel valóságos közösségben élhessen, esedezik érte, és elpecsételi a teljes váltság napjára.

Hisszük, hogy a Szentlélek Isten dicsőségére, Krisztus testének építésére, a gyülekezet tagjainak tökéletesbítésére kegyelmi ajándékokat oszt megváltott és megszentelt gyermekeinek.

A Szentlélek ezeket az adományokat bölcs elhatározásának megfelelően ajándékozza azoknak, akik erre törekednek. Senki sem kapja meg a kegyelmi javak összességét. Ezért szükséges, hogy a tagok — anélkül, hogy a gyülekezet jórendjét megzavarnák — alázatosan és mégis készségesen szolgáljanak egymásnak a sáfárságra nekik adott lelki ajándékokkal.” (Baptista hitvallás 9., A Szentlélek munkája.)

A dogmatörténeti áttekintést itt be is fejezhetném, de szükségesnek látom, hogy legalább néhány mondatban utaljak arra, hogy a baptista misszió magyarországi kibontakozásakor természetes jelenségnek volt tekinthető a krisztocentrikus szemlélet. Ez egyenesen következik abból, hogy a missziómunka, az evangélizáció: Krisztus kegyelmének az egyszerű meghirdetése. Nem tehetünk szemrehányást az úttörőknek azért, hogy nem kapott náluk a pneumatológia olyan nagy hangsúlyt. Mindenesetre a korabeli irodalomból világosan kitűnik, hogy hitük teljesen biblikus volt a Szentlélek vonatkozásában. Egyetlen idézet az ún. Ócsai Hitvallásból: „Hisszük, hogy csak egy élő, igaz és örökkévaló Isten van: Az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Tökéletesek természetük és tulajdonságaik tekintetében, örökké egyenlők és elválaszthatatlanok, úgy, hogy az Atya igaz, örökkévaló Isten, a Fiú igaz, Örökkévaló Isten, a Szentlélek igaz, örökkévaló Isten...” Ez utolsó mondatához a bizonyító igék között szerepel Máté 12:32, ahol a Szentlélek elleni bűn megbocsáthatatlanságáról esik szó, Péter szavai: „Anániás, miért foglalta el a Sátán a te szívedet, hogy hazudtál a *Szentlélek ellen*, nem embereknek hazudtál, hanem *Istennek* (ApCsel 5:3—4), Péter tehát Istennek tekinti a Szentlelket. Pál szavait is idézi a jegyzet: „Viseljetez tehát gondot magatokra és az egész nyájra, amelynek őrizőivé tett titeket a Szentlélek” (ApCsel 20:28).

Vannak azonban olyan jelenségek, amelyekből nyilvánvaló, hogy egyes baptista vezetők másként vélekedtek a Szentlélekkel kapcsolatban. A Teológiai Szemináriumban évtizedeken át tankönyvként használt „Keresztyén hittan” erőteljesen hangsúlyozza, hogy a Szentlélek elsősorban „erő, indulat és értelem”. Ennek alapján kétségbe vonja annak a keresztyén tanításnak a jogosultságát, hogy a Szentlélek személy. A korántsem világos fogalmazású cikkből hadd idézzek egy összefoglaló mondatot:

„Szentlélek tehát, amennyire ez idő szerint gyarló elménknek felfogni engedtetik, az egy isteni lényeg kifolyása teljes mértékben az ember Jézusra, és különböző mértékben . . . az emberekre” (43. old.). Azt a véleményt, hogy ez a könyv id. Udvarnoki András összeállítása, azon túl, hogy többen megerősítettek —, az a tény is bizonyítani látszik, hogy a „Népszerű teológia” c. sorozat II. és IV. füzetében a szerző — most már névvel —, elismétli nagyjából ugyanezen elveket. Az 1921-ben megjelent 2. füzetben azzal a megokolással tagadja a Szentháromság elméletét, hogy az nem biblikus. Véleményének megerősítésére egy német folyóirat 1906-os számából (Hilfsbote) vesz át egy cikket. Úgy tűnik, hogy Udvarnoki András eléggé elszigetelten képviselte ezt a véleményt. Balog Lajos mindenesetre nem értett egyet vele, s ugyanez mondható el (megint csak kortársak véleménye alapján) dr. Somogyi Imre testvéréről is. Az is nagy hiba, ha bibliaellenes dogmákban hiszünk, de az is, ha a biblicitás jegyében önállószkodunk. Azt hiszem, ennél találóbb kifejezést is alkalmazhattam volna a baptizmusnak erre a külön irányzatára, ha egyáltalán lehet szó irányzatról. Mindenesetre meggondolandó, hogy a pünkösdi mozgalom kiindulásakor sem vizsgálta felül tanítását Udvarnoki András, hisz a sorozat IV. füzeté, amely az 1929-es dabi prédikátorkonferencián elhangzottakat foglalja össze, csak annyiban jelent előrelépést, hogy nem taglalja a Szentlélek istenségének vagy személy voltának kérdéseit. A kortársak véleménye szerint a harmincás évek közepén — talán épp a pünkösdi mozgalom megerősödését látva —, amolyan nyilvános bűnbánatot tartott Udvarnoki testvér egy konferencián. Ekkor mondta el, hogy nagyobb figyelmet kellett volna fordítani a Szentlélekkel kapcsolatos kinyilatkoztatás tanulmányozására.

Mindenesetre az egészséges közösségi szellem kiforrt magából ezt a véleményt. Legkevésbé sem feladatunk, hogy a múlttal kapcsolatosan ítéleteket mondjak, de úgy hiszem, elkerülhetetlenül meg kell fogalmaznunk e gondolatsor után azt az örök törvényszerűséget, hogy ha egy közösség bizonyos igazságokat nem megfelelő súllyal képvisel, kitermel egy újabb közösséget, amely a mellőzött igazságból központi teológiai kérdést csinál, mindezzel természetesen már születésekor szükségeli az újabb

korrekciót, ami szintén törvényszerűen be is következik. Ami pedig a megoldást illeti, hadd idézzek most az imént negatív szerepkörben bemutatkozó Udvarnoki Andrástól néhány mondatot. Ma is megszívlelendő: „A tanítónak készen kell lenni, hogy minden kérdésre meg tudjon felelni. Tanítani kell minden igazságot. Kiapadt kút nem enyhíti a szomjúságot, üres kenyereskosár nem tartja jól az éhezőt... Nem prédikálhatjuk mindig a megtérést... Nem mindenkit táplálhatunk »tejnek italával«, némelyeknek már kemény eledelre van szükségük.”

Hadd köszönjem meg a kitartó figyelmet, ami egyáltalán nem természetes egy túlságosan is elméletinek tűnő témával kapcsolatban. Talán annak köszönhető, hogy mindnyájan érezzük, a Szentlélek kérdésében is egyedüli igaz mércénk a Szentírás. Ezért foglalkoztam én is aránytalanul sokat a Biblia kijelentésével és elenyészően keveset az emberi tanokkal, amelyek kétségekívül sok igazságot is tartalmaznak.

A legfontosabb kérdéseket a bevezetőben próbáltam fölvezetni. Most hadd idézzem az Igét: „Nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben” (1Kor 4:20). Ezt az erőt Krisztus a Szentlélek munkája következményének hirdeti: „... Vesztek erőt, miután a Szentlélek eljön reátok” (ApCsel 1:8). Krisztus maga vállalja, hogy elküldi a Vigasztalót „Én elküldöm tireátok az én Atyámnak ígéretét...” (Lk 24:49). Ha mégis erőtlenek vagyunk a szolgálatban, a bizonyosságtételben, akkor a Szentlélekkel való közösségünket kell felülvizsgálnunk. Ha test szerint élünk és nem Lélek szerint, nem lakik bennünk a Szentlélek (Róm 8:9). Nem hiszem, hogy bárki is közülünk ne tapasztalta volna sokszor a Szentlélekkel való közösség áldásait. Ha ez a közösség megvan, akkor könyörögjünk most Dáviddal: „... A te Szentlelkedet ne vedd el tőlem — akkor sem, ha méltatlanná lettem hozzá. Álljunk meg mi is bűnbánattal az Úr előtt és kérjük: „Az erős lelket újítsd meg bennem!” (Zsolt 51:12—13). Ha úgy érezzük, hogy megszakadt a kapcsolatunk Vele, könyörögjünk hittel, hisz ha mi gonosz létünkre tudunk jó ajándékot adni gyermekeinknek, hogyne adna a szerető mennyei Atya Szentlelket azoknak, akik kérik tőle (Lk 11:13).

Egyetlen módon képzelhető el a Lélek egysége, akkor, ha nem frontokat állítunk egymással szembe, ha nem soroljuk egymást

a „rajongók” vagy a „tudóskodók” táborába, hanem együtt figyelünk fölfelé úgy, amint vagyunk, és nagy vágyal együtt könyörgünk. Az a közösség, amelyben van helye a torzsalkodásnak, a dicsőségkeresésnek, a versengésnek, nem érett meg arra, hogy különös áldásban részesüljön. De ugyanaz a közösség egy bűnbánó odaborulás nyomán boldogan tapasztalhatja, hogy megmozdul a hely, hogy megzendül az Úrnak Lelke, hogy bátorság költözik a szívbe, s hogy elküldi az Űr a felüdülés napjait.

Az utolsó mondatot hadd kölcsönözzem Pál apostoltól: „Viseljétek el egymást szeretetben, és igyekezzetek megtartani a Lélek egységét a békesség kötelékével!” (Ef 4:2—3.)

PÜNKÖSDI GONDOLATOK

A korai keresztyénség igehirdetésében fontos helyet kapott a Szentlélekről szóló tanítás. Ez nem elméleti volt elsősorban, hanem a lényegét megragadó. Az apostolok a megtérés következményeként hirdették a Szentlélekkel való közösséget. Szó volt a Szentlélek áldásairól, a Szentlélekkel történő beteljesedésről, lélekkeresztségről stb.

Nem az a célom, hogy tanulmányt írjak a Szentlélekről, csupán néhány fogalmat (olyanokat, amelyek torzultan élnek a „kánaáni nyelvben”) szeretnék újraértelmezni. Dogmatikai szempontból talán nélkülözhető lenne e fogalmak tisztázása, de szükséges azért, mert a pneumatológia (a Szentlélekről szóló tanítás) a mai teológiában sem egyértelmű, s helyenként ma is érvényes Brunner korábban idézett vélekedése. Az egyik véglet: az agyonhallgatás. Vannak azonban olyan „felébredtek” is, akik „egyedüli Istenükké” tették a Szentlelket. Ez a másik véglet.

A „szentlélekkeresztség”

Miután a héber és görög szavak (RUAH, PNEUMA) „SZELLEM”-mel való fordítása nem nagy népszerűségnek örvend, ennek erőltetésével itt nem próbálkozom — bár helyesebb lenne

Szent Szellemről beszélünk. A „szentlélekkeresztség” „keresztség” részéről azonban már feltétlenül szólnunk kell.

Azt minden baptista hívő jól tudja, hogy a „keresztség” szó egyszer sem fordul elő a Bibliában, s hogy csupán a magyar fordítású Biblia használja. Azt is, hogy a görög BAPTIDZÓ beme­ritést jelent. Különös, hogy ennek ellenére sokszor „szent­lélekkeresztségről” beszélünk. Ez amolyan „Szentlélekkel történő meghintést” jelentene, amit ember végezne — esetleg a lelki­pásztor vagy éppen az „imaéjszakán” együtt levő tusakodó gyü­lekezet. A „szentlélekkeresztség” helyett tehát a Szentlélekbe történő beme­ritésről kell beszélünk. Ezt a kifejezést (BAPTISZEI EN PNEUMATI) előszeretettel használja Beme­ritő János (Mt 3:11, Jn 1:33). ApCsel 1:5-ben az Úr Jézus ígéri meg a Szent­lélekbe való beme­ritést. Előfordul ApCsel 11:16-ban és 1Kor 12:13-ban is.

Persze a kép akkor is eléggé elvont és szükségszerűen misz­tikus, ha nem „szentlélekkeresztségről”, hanem Szentlélekbe tör­tenő beme­ritésről beszélünk, a Szentlélek ui. személy, hogyan lehet hát belemerítkezni? Igen, a Szentlélek személy, csak hogy nem a mi fogalmaink szerint. Mi személy alatt öntudatos, gond­olkodó, de testi lényeket (embereket) értünk elsősorban. A Szentlélek azonban — ahogy a neve is mutatja — szelle­mi lény, Isten. A tér-idő korlátaitól szabad Szentlélekkel kapcsola­latban már nem is annyira idegenszerű a beme­rités gondolata.

Arra is érdemes figyel­nünk, hogy János a vízbe merítéssel hozza párhuzamba (nyilván magasabb szinten) a Szentlélekbe (tűzbe) történő beme­ritést, tehát egyszerűen a párhuzam ked­véért is használja újból a „beme­rités”-képet. Valójában a Szent­lélekbe történő beme­rités a Szentlélekkel való közösségre jutást jelenti.

Beme­ritésről beszéltem és nem alámerülésről, ui. itt nem va­lamiféle önbeme­ritésről (beme­rülésről) van szó, hanem arról, hogy valaki beme­rit bennünket a Szentlélekbe. Ki ez a valaki? Beme­ritő János Jézus Krisztust nevezi Szentlélekkel és tűzzel „keresztelőnek”. A Szentlélekbe történő beme­ritést tehát nem lehet Jézus Krisztus nélkül elképzelni! Ő a beme­ritő! Pünkösdkor Ő végezte a „tűzbe merítést”, és ma is csak Krisztus által

juthat valaki kapcsolatba a Szentlélekkel. Nincs külön út, nincs más név!

Az apostolok egyébként nemcsak a Szentlélekbe történő bemerítésben részesültek pünkösdkor, hanem ApCsel 2:4 szerint ugyanakkor meg is teltek (beteljesedtek) Szentlélekkel. Ez talán az apostolok különleges helyzetével magyarázható, hisz ők már korábban is „vették a Szentlelket”. Természetesen az is elképzelhető, hogy a Szentlélekbe történő bemerítést nevezi Szentlélekkel való beteljesedésnek a szerző. Nem a szavak szó szerinti jelentése itt a döntő, hanem az, hogy valóságos közösség jöjjön létre a Szentlélek és az ember között Krisztus által. Egyesek szerint a Szentlélekbe történő bemerítés csak egyszer, mégpedig pünkösdkor történt, s a fogalom nem jelent mást, mint a Szentlélek „emberek közé költözését”.

Mások arra gondolnak, hogy miután a Szentlélek közöttünk van, bármikor megtörténhet a Vele való közösségre jutás, a Szentlélekbe történő bemerítkezés. Nyilván ez utóbbi fölfogás a biblikusabb.

Ha a Szentlélekbe történő bemerítkezést úgy fogjuk fel, mint ami az első találkozás Isten Lelkével, akkor természetes, hogy ezután is folyamatos közösségre van szükségünk Vele. Így képzelhető csupán el a Lélek megszentelésében való előrejutás, a megszentelődés.

A „Lélek teljessége”

Idézőjelbe tettem a „Lélek teljessége” kifejezést, mert helytelen, annak ellenére, hogy gyakran használják hívő körökben.

A „Lélek teljessége” sokak szemében egy megszentelődési fokozat (többnyire a legmagasabb) jelölésére szolgál.

Ez a fogalmazás szolgáltatott alapot annak a tévedésnek is, amely szerint a „Szentlélek teljessége” (azaz az „egész” Szentlélek) vesz birtokba bennünket, költözik belénk. Eszerint egyik ember kevesebbet, a másik többet kap a Szentlélekből, vannak azonban olyan kiváltságosok, akik a teljes (egész) Szentlelket „birtokolják” — igen, így mondják: „bírjuk a Szentlelket, miénk a teljesség”. Ami a miénk, azzal természetesen mi rendelkezünk. Az ilyen önhitt gondolkodás eredménye az, hogy a Szentlélek a „kegyes” ember eszközévé, varázsszerévé degradálódik. A mi

tulajdonunk az Isten? Nem! Ez a gondolkodás semmiképpen sem biblikus.

A kérdés másik fele, hogy ti. egyik ember többet, a másik kevesebbet kap-e a Szentlélekből, Jn 3:34 alapján válaszolható meg: „Isten nem mérték szerint adja a Lelket”. A Szentlélek személy volta egyébként is kizár mindenféle „mennyeisi” meghatározást. Az természetesen igaz, hogy egyik ember jobban, a másik kevésbé engedelmes a Léleknek, de ez nem azzal hozható összefüggésbe, hogy egyikben „több”, a másikban „kevesebb” van Isten Lelkéből, hisz a Szentlélekkel beteljesedett ember is engedetlen lehet, elbukhat (Zsid 6:4—6). És itt már érintettük is azt a fogalmat, amit a „Lélek teljessége” helyett a Szentírás használ. „A Szentlélekkel történő beteljesedés” a helyes kifejezés.

Ez azt jelenti, hogy a Szentlélek teljesen betölti önmagával az előtte kitérülő ember szívét. Ő vesz birtokba engem, és csupán egy „keret”, „forma” maradok, eszköz az Ő kezében. Ha egy poharat teletöltünk vízzel, ez nem jelenti azt, hogy másutt a világon nem marad víz. Ha a Szentlélek betölt bennünket, ez nem jelenti azt, hogy másnak nem „marad”, nem „jut” belőle. Ő Isten, mindenütt jelenvaló Szellem.

Ha beteljesedtem Szentlélekkel, akkor nincs bennem „hely” a gonosznak, a magam akaratának, Ő teljesen betölti lényemet. Szabadon választható boldog rabság ez, amelyben azzá formálhat, amivé akar, az Ő képére és hasonlatosságára.

Ha a képnél maradunk, akkor a Szentlélekbe való bemelegítésben megtisztulunk, megújulunk (ez a bemelegítés egyik jelentése), kapcsolatba kerülünk Jézus Krisztus által a közöttünk levő Szentlélekkel, elpecsételtetünk a szent életre. Ez többnyire gyors, viharszerű pünkösdi csoda.

A Szentlélekkel történő beteljesedés is elérhető (különben nem szólítana fel erre az Ige), azonban ez inkább a megszenteléssel (amit szintén a Szentlélek végez) hozható párhuzamba, s mint ilyen, többnyire lassú folyamat. Eredménye — Pál szavaival — az, hogy: „Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus” (Gal 2:20).

Pál apostol szoros közösségben volt a Szentlélekkel. A Lélek gyümölcse és ajándékai gazdagon megvoltak életében. Mindnyá-

junknál többet munkálkodott, többet szenvedett. Tudott nyelveken szólni, jobban, mint Korinthusban bárki — mégis így nyilatkozik: „... nem mondom, hogy már elértem, vagy hogy már tökéletes volnék, hanem igyekszem, hogy elérjem... , amelyek mögöttem vannak, azokat elfelejtve, amelyek előttem vannak, nékik dőlve, célegyenest igyekszem...” (Fil 3:12—14).

Ha Krisztus alázatos szolgálói akarunk maradni, mi sem mondhatunk mást. Ez az igyekvés, ez a nekidőlés a mi feladatunk is.

A SZENTLÉLEK ELLENI BŰN

Amikor azt a megbízást kaptam, hogy a Békehírnök egyik pünkösdi számába írjak a Szentlélek elleni bűnről, újból magam előtt láttam azokat a kétkedés, bizonytalanság benyomását keltő testvéreket, akik elem álltak egy-egy bibliaóra után vagy családlátogatás alkalmával, és a Szentlélek elleni bűn felől kérdezősködtek. Egyikük-másikuk őszintén fölfedte, hogy azért érdeklődik, mert úgy gondolja, hogy ilyen bünt követett el, s úgy érzi, hogy az ő számára már nincs bűnbocsánat. Mindig pontosan tudták idézni az idevágó igéket is.

A következőkben megkísérlem összefoglalni a Szentírás tanítását erről a kérdésről.

1. Igei alap

A Szentírás tud a Szentlélek megszorításáról (Ézs 63:10, Ef 4:30), megcsúfolásáról (Zsid 10:29), megcsalásáról (becsapásáról, a Szentléleknek való hazudásról! ApCsel 5:3), a Szentlélek megoltásáról (1Thessz 5:19), a Szentlélek káromlásáról (Mt 12:31—32, Mk 3:29, Lk 12:10). Külön problémát jelent 1Jn 5:16, ahol a *halálos és a nem halálos bűnről* esik szó, valamint Zsid 6:4—6, amely a Szentlélekkel valamikor közösségben élő, de később elbukott ember sorsáról szól.

A Szentlélek megszorítása és megoltása esetén nincs kilátásba helyezve büntetés. A Szentlélek elleni hazudás, a Lélek „becsapása” viszont Anániás és Szafira esetében halált vont

maga után. A Szentlélek káromlásának következménye pedig a kárhozat. Mk 3:28—29 ezt így fogalmazza meg: „Bizony, mondom néktek, minden bűn meg fog bocsáttatni az emberek fiainak, még a káromlások is, bármennyi káromlást szólnak, de ha valaki a Szentlelket káromolja, az nem nyer bocsánatot soha, hanem vétkes marad bűne miatt örökké.” Lukács egyszerűbben fogalmaz: „Ha valaki az Emberfia ellen szól, annak megbocsáttatik, de aki a Szentlelket káromolja, annak nem bocsáttatik meg” (Lk 12:10).

A Szentlélek elleni bűn fogalma alatt rendszerint ezt szokták érteni. Érdekes már itt leszögeznünk, hogy az a bűn, aminek elkövetése után nincs bűnbocsánat, nem egyszerűen tévedés, botlás, véték vagy akár durva bűn, hanem *káromlás*, mégpedig nem az Atya-Isten, nem is a Fiú-Isten, hanem a Szentlélek-Isten ellen. Ennek a tételnek a fontossága a későbbiekben nyilvánvalóvá lesz.

2. Az összefüggések fontossága

Egy példán szeretném bemutatni, hogy milyen furcsa következtetésre juthat az az igehirdető vagy bibliaolvasó, aki egyes bibliaverseknek a szövegösszefüggéstől független, önálló, „külön kinyilatkoztatás” jelleget tulajdonít. Mk 10:27-ben ez áll: „... az Istennek minden lehetséges”. 1Tim 2:4-ben pedig: „(Isten) azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön.” Ha Istennek minden lehetséges, és Ő azt akarja, hogy mindenki üdvözüljön, akkor mindenki üdvözülni is fog, következésképpen: nincs olyan bűn, ami meg ne bocsáttatna, nincs halálos bűn — amiről János levele beszél, sőt: nem lesznek olyanok, akik Krisztus bal keze felől fognak állni, nem lesz ítélet, nem lesz kárhozat. Igen ám, csakhogymindaz, amiről most azt mondtuk, hogy az előbb idézett két ige alapján nem lesz, nagyon is lesz! Ha viszont lesz ítélet, lesz kárhozat, s lesznek olyanok, akik az örök halálba jutnak, akkor — úgy tűnik — nem igaz az, hogy Isten mindenható, hisz „Ő azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön”. Hol van itt a megoldás? 2Tim 3:16-ban, ahol ezt olvassuk: „A teljes Írás Istentől ihletett!” Körülbelül így lehetne fordítani ezt a mondatot (figyelembe véve a THEOPNEYSTOS jelzői szerepét): az Isten által sugalmazott írások összessége, teljessége hasznos a tanításra... — azaz a *Biblia csak teljes összefüggésében és a*

Szentlélek megvilágításában Isten kinyilatkoztatása! Egyébként lehet az Ördög könyve is (gondoljunk pl. Jézus megkísértésére). Mint ahogy nem mondhatjuk azt sem, hogy Isten nem akarja azt, hogy mindenki üdvözüljön, azt sem, hogy Isten nem mindentudó, de azt sem, hogy mindenki üdvözülni fog, a fölvetett probléma megoldásához segítségül kell hívni más igéket. A teljes Írás fényében világossá lesz, hogy a fenti okfejtés hibája az, hogy figyelmen kívül hagyja az ember szerepét, a szabad választási lehetőséget s a hitet.

Ami a Szentlélek káromlását illeti, az Ige egyértelmű: ez olyan bűn, ami nem bocsáttatik meg. (Máté megjegyzi, hogy sem ebben, sem a következő világekorszakban! Egyesek arra következtetnek ebből, hogy a halál után, a „másvilágon” is lehet valamiféle bűnbocsánat. Külön tanulmányt igényelne ez a téma, ezért itt nem térünk ki rá. A Szentlélek elleni káromlás tekintetében amúgy sincs jelentősége.)

3. A káromlás

A bűn nagyon sokszínűen mutatkozik be a Szentírásban. Olvashatunk vétkekről, bukásról, tévedésről, törvényszegésről, engedetlenségről stb. A káromlás annyiban jelent mást, hogy nem egyszerűen valamilyen tévedés, elvétel, nem valami jótett elmulasztása, hanem pozitív szembeszegülés. A BLASZFÉMIA rágalmazás, szidás, gyalázás, szenvedélyes szidalomgörgeteg, a kemény, makacs, konok szív gyűlöletáradása. Ezt nem lehet tévedésből csinálni. A káromlás annál súlyosabb, minél tudatosabb, és minél magasabb „rangú” valaki ellen irányul. Beszélhetünk „önkáromlásról”, amikor valaki magát szidja pl. azért, mert elrontott valamit. Mindnyájan hallottunk már cifra önkáromlásokat. A másik ember káromlása is többnyire valamilyen károsodáshoz kapcsolódik, aminek vélt vagy valóságos okozóját szidja a káromkodó. Külön kategóriába tartozik az istenkáromlás, ennek is rendszerint valami baj a kiváltója — s ha éppen magát nem akarja, mást pedig mondjuk nem mer szidni az illető, szidja Istent. Vannak persze olyan emberek is, akik minden ok nélkül káromolják Istent, egyszerűen kiömlik belőlük a gyűlölet, a sáttáni indulat. Külön fejezetet lehetne szentelni a „hívó káromkodásoknak”, azoknak a „szalonképes” kirohanásoknak, amelyek

éppen úgy a harag, a düh vagy a gyűlölet megnyilvánulásai, mint egy-egy trágár káromkodás, csak éppen szolidabbak. Vidékenként más és más változatokat lehet „begyűjteni” ezekből. Természetesen nem fordul elő bennük Isten neve, sem trágár kifejezések, de a mögöttük feszülő indulat egyértelmű. Jó lenne, ha megvizsgálnánk beszédünket ebből a szempontból, s igyekeznénk megszabadulni az indulatosságtól! Nem egy-egy föllobbanásra gondolok, hanem arra, hogy egyesek szinte mást se csinálnak, csak „föllobbannak”, természetükké engedik válni a dühösködést, mindig indulatosak.

4. A Szentlélek káromlása

Ha a szokványos istenkáromlási formulákra gondolunk, kiderül, hogy nincs közöttük olyan, ami a Szentlélekre vonatkozna. A káromkodó ember szidja Istent, Krisztust, Máriát stb., de nem a Szentleket. Különös dolog! Mit jelenthet a Lélek káromlása?

A Szentlélek káromlása rendszerint nem a hitetlenek, hanem a hívők között fordul elő. Mégpedig nem az ún. egyszerű hívők között, hanem a gondolkodó, filozofáló vagy éppen teologizáló, racionalista vagy éppen misztikus hívők között. Ez rendszerint a „szuper-keresztények” bűne. A Szentlélekkel keresztelt, kegyelmi ajándékokat birtokló, csodatevő vagy gyógyító hívők bűne. Ahhoz ugyanis, hogy valaki a Szentlélek indításával szembeforduljon, arra az előzményre van szükség, hogy korábban a Lélek vezetése alatt éljen. Nem véletlenül figyelmeztet az Írás: „Aki áll, vigyázzon, hogy el ne essék!” Nem azt akarom mondani, hogy ne igyekezzünk többre, hogy ne kívánjuk a kegyelmi ajándékokat, hogy ne igyekezzünk a Szentlélekkel való egyre szorosabb közösségre, hisz akkor a Bibliával kerülnék szembe, csak azt — de azt nagyon határozottan —, hogy a Szentlélek ismerete, a jövő világ erőinek tapasztalása olyan helyzetet jelent a hívő ember számára, amelyben fokozott mértékben fönnáll a veszélye a megbocsáthatatlan bűn elkövetésének, következésképpen: minél előbbre jutottunk Isten megszentelésében (a megszentelődésben), annál inkább kell vigyáznunk! Tragikus kép: Jézus bal keze felől álló értetlenül érvelő, tehetetlenül nyöszörgő csodatevők, ördögűzők! A Szentlélek káromlói! Mit tettek? Talán maguknak

tulajdonították az erőt. Talán a Sátán szolgájának tituláltak valakit, akitől népszerűségüket féltették.

És az ellenkező lehetőség, a teológusok — általában a „mértéktartók” kísértése: A Szentlélek nyilvánvaló munkálkodása esetén is túlzott óvatosság. Hátha nem a Szentlélek munkája? — S ami már egyértelműen megbocsáthatatlan bűn: Amikor irigység vagy egyéb ok miatt ördögi eredetűnek mondja valaki az Isten munkáját tudatosan, mint azok az írástudók, akik a tan tisztaságára igyekeztek ügyelni, s „teológiai ellenőri” minőségben állapították meg: Belzebub által űz ördögöt.

Összegezve: Van olyan bűn, ami nem bocsáttatik meg, de ezt nem lehet véletlenül elkövetni, csak tudatosan. Nem vethető fel így a kérdés: Hátha beleestem? Úgy sem, hogy megbántam ugyan a bűnömet, de hátha Isten mégsem bocsátja meg, mert: „hű és igaz, hogy megbocsássa!”. A Szentlélek elleni káromlás azért nem bocsátható meg, mert a tudatos ellenszegülés olyan keménységet eredményez, ami kizárja a bűnbánatot, bűnbánat nélkül pedig nincs bűnbocsánat! Amíg valaki részesül a bűnbánat kegyelmében, azaz a Szentlélek rádöbbsenti bűnösségére (meg tudja bánni bűnét), addig a bűnbocsánat is biztos.

Legyünk szilárdan meggyőződve afelől, hogy Krisztus áldozata elég üdvösségünkhöz, ha készségesen fogadjuk el Őt életünk Urának! Soha ne szegüljünk szembe a Lélek indításával, ne szomorítsuk meg, tűzét ne oltuk el (még akkor sem, ha nem pontosan úgy ég, ahogy mi szeretnénk!), és semmiképpen se káromoljuk.

VALAMIT A NYELVEKEN SZÓLÁSRÓL

(Mk 16:17)

Levelet kaptam a minap Debrecenből. A levélíró olyan kérdést tesz föl, ami tipikus. Úgy gondolom, érdemes amolyan nyílt-levél-félében válaszolni rá. Miután hivatkozik egy nemrégiben közölt cikkemre, megemlíti, hogy az általam idézett Mk 16:17-ben a hit következményeként az ördögüzésen túl a nyelveken szólásról is említést tesz az Úr Jézus, majd ezt kérdezi: „Miért

kell a nyelveken szólást kihagyni? Hitnézetem szerint ez is a többi jelhez tartozik. És még valamit: Miért nem lehet erről szó nálunk, baptista hívőknél a gyülekezetben? Ez éppúgy a drága Jézus szava, mint a többi. Csak abban a másik gyülekezetben? Lehet, laikus vagyok e téren, éppen ezért kérek megnyugtató választ kérdéseimre a kedves testvértől . . .” — s az aláírás: „sok szeretettel a nyolcvanéves özv. Kovács néni”.

Kedves Kovács Néni!

Igazán örülök annak, hogy azok közé tartozik, akik mernek kérdezni. Én is ilyen örökké kérdező ember vagyok, és szeretnék az maradni 80 évesen is, ha az Úr engedi megérni ezt a tisztes kort. Hogy miért örülök? Azért, mert ha valaki nem kérdez, akkor — az egyik lehetőség szerint — az illető úgy véli, hogy neki nincs mit kérdeznie, ő mindent tud. Az ilyen „mindentudó farizeusokkal” épp elég baja volt a mi Urunknak annak idején. (Sajnos ma is akadnak hívők és nem hívők között egyaránt ilyen „csodabölcs” emberek.)

A másik ok, ami miatt sokan nem kérdeznek, éppen nem a bölcsesség tudata, hanem a félelem. Attól félnek, hogy kérdésük olyan magától értetődően megválaszolható, hogy ha fölteszik, a maguk tájékozatlanságáról — hogy ne mondjam: butaságáról kerül le a lepel, így aztán hallgatnak „bölcse”. Ennek a hallgatásnak persze semmiképpen sem a bölcsesség az oka. (A „bölcse hallgat” szólás nem tudatlanságot takar, sokkal inkább igazi ismeretet. Csakhogy a bölcse hallgató kivárja, míg a bölcstelen fecsegők kifogynak a szóból, nem bocsátkozik vitába, hanem olyan módon fejti ki az igazságot a vita után, hogy az mindenkit meggyőz.)

Aztán van egy harmadik ok is — és ez a legrosszabb —, ami miatt nem mernek az emberek kérdezni: az őszinte testvéri légkör, az Ige mindenképp fölötte tekintélyének hiánya. Bennem feszül a kérdés, de nem mondom, mert mit szólnak akkor? Érzem, hogy elítélnék majd, nem fognak megérteni, szeretetteljes testvéri szó helyett ex cathedra kijelentéseket kapok, s ez nekem nem hiányzik. Így hát inkább elhallgatjuk kérdéseinket. Úgy élünk a gyülekezetben egymás mellett, hogy nem ismerjük egymás gondolatait. Pontosabban: csak sejtjük, hogy ki mit gondol. Ezek a sejtések gyakran tévesek, sokszor elhidegítenek ben-

nünket egymástól. Pedig, ha őszinte testvéri megbeszélésre kerülne sor, s mindnyájunkat az a cél vezetne, hogy Ige szerinti legyen a gondolkodásunk és az életünk, szinte biztos, hogy egy véleményre jutnánk.

Annak is örülök, hogy Kovács néni nem egyszerűen csak kérdez — mondjuk azért, hogy ír hasson egy levelet, nem amolyan beszélgetéskezdő érdektelen kérdést tesz föl (Hogy vagy? Mit csinálsz? stb.), hanem egy úgynevezett *kényes kérdést*. A kényes kérdéseket pedig különösen igyekszünk elkerülni, hisz: Ha kicsi esélye van annak, hogy egységre jutunk, akkor a kérdés föltevésének elodázásával kitolható a vélemények különbözőségének nyilvánosságra jötte vagy annak esetleges következménye, a szakadás (schisma). A szakadástól való félelem pedig nagy úr. Hányszor és hányszor megalkuvóvá tette már a keresztyéneket! Pedig félelemre semmi ok, ha nem eleve úgy kezdünk a beszélgetésbe, hogy „Én nem engedek!”, „Nekem van igazam!”, hanem *imádkozva, Bibliával a kézben és SZERETETTEL a SZÍVBEN*. Ilyen beszélgetésekre lenne szükség a *gyülekezeti bibliaórákon*, hogy tisztázódjanak bizonyos kérdések — melyeket olykor föl sem merünk vetni: mint pl. a nyelveken szólás. Nikodémust az újjászületés érdekli, de nem erről kérdezi Jézust, hanem amolyan „keretbeszédbe” kezd. Arra eszmél, hogy Jézus félbeszakítja a szónoki bevezetést, és válaszol a föl sem tett kérdésre: Igen, Nikodémus, újjá kell születni mindenkinek, neked is. — S hogy a főembert valóban ez a téma érdekli, látszik abból, hogy azonnal fölveszi a beszéd fonalát: Igen, Mester, de hogyan? De sokszor vagyunk ilyen „forró kását” kerülgető Nikodémusok! Ő mindenesetre legalább *mert kérdezni*. Mi sokszor nem jutunk el még eddig se!

A hosszúra nyúlt bevezetés után — ami azért talán nem volt fölösleges — illene rátérnem a témára, de nem állhatom meg, hogy ne emlékeztessenek a Békehírnök gyermeknapi számának (máj. 27.) vezércikkére, Michel Quoist soraira. Igen, így van! Isten a gyermekeket szereti, azokat, akik *mernek őszintén kérdezni*, akik nem gondolják magukról, hogy mindent tudnak, hogy célba értek, csak a gyermekeket, legyenek bár öszek, rancosak, töpörödöttek vagy 80 évesek, mint Kovács néni. És ezek

után nézzük meg, hogy a minket szerető Isten mit válaszol az Ő Igéjében Kovács néni kérdéseire!

„*Miért kell a nyelveken szólást kihagyni?*” Ha röviden akarok válaszolni, akkor azt kell mondanom: NEM KELL KIHAGYNI! Én is úgy hiszem, mint Kovács néni, hogy „*ez is a többi jelhez tartozik, ez éppen úgy a drága Jézus szava, mint a többi*”. Mintha csak hallanám az ellenvetést: Ha ez így van, akkor miért beszélünk róla olyan keveset? Nem lenne szabad abba a hibába esnünk, amibe szinte mindig beleesett a keresztyénség, hogy egyes csoportok bizonyos dolgokat túlhangsúlyoztak, másokról pedig megfeledkeztek. Mi, baptisták például hajlamosak vagyunk arra, hogy túlhangsúlyozzuk a bemerítést, mint a megtérés kétségkívül fontos jelét. De az üdvösséghez vezető úton a megtérés és a bemerítkezés *csak az első lépés*. Sajnos sokan lesznek az Úr bal keze felől olyanok, akik valamikor megtértek, bemerítkeztek — azaz elindultak az úton —, de ennél többre nem jutottak. Nem érnek célba! Hajlamosak vagyunk arra, hogy kisebb hangsúlyt tegyünk a keresztyén életben való növekedésre, a megszentelődésre stb. Mindössze azt mondom, hogy *hajlamosak vagyunk erre*, mindamellett nagyon remélem, hogy nincs egyetlen baptista igehirdető vagy gyülekezeti tag, aki olyan szűk látókörű lenne, hogy azt vallaná: csak az a fontos, hogy az emberek megtérjenek és bemerítkezzenek! A túlhangsúlyozás mindenképpen káros. Ha bizonyos kérdések túl nagy fényt kapnak indokolatlanul, más igazságok sötétben (árnyékban) maradnak. Így van ez a nyelveken szólás kérdésével is. [Nincs itt arra mód, hogy a témával kapcsolatos óriási irodalmat (érveket és ellenérveket) ismertessem, de nem is tartom szükségesnek. Nem boncolgatom azokat a divatos kérdéseket sem, hogy hányféle nyelvbeszédről szól az Írás, mi a különbség mondjuk a jeruzsálemi és a kortinhusi nyelvbeszéd között, sőt azt sem, hogy az idézett igében szereplő „új nyelveken szólnak” vajon mit jelent pontosan, egyáltalán van-e köze a nyelveken szóláshoz... — csupán a levélíró praktikus kérdéseire keresem a választ.]

Volt olyan történelmi időszak, amikor a nyelveken szólásról nem beszéltek a baptisták, olyan is, amikor szinte kizárólagos témává vált — sok gondot okozva. Nagyon remélem, hogy ma

ez a téma nem tabu (olyan kérdés, amiről nem szabad beszélni), mint ahogy nem tabu a népegyházakban sem.

Nyelveken szólás volt az újszövetségi időben és lehet ma is. Semmi alapunk sincs arra, hogy állítsuk: ez bizonyos korok speciális jele. Az bizonyára igaz, hogy különböző időszakokban egyes jelek más és más „százalékarányban” fordulnak elő, de hogy egy olyan megnyilvánulásról, mint a bibliai nyelveken szólás, hallgatni kellene — bármikor is —, ez téves nézet.

Sokáig azért volt mostohán kezelt téma a nyelvbeszéd, mert komoly visszaélések történtek vele. Ezt is világosan kell látnunk. (Volt eset, hogy az imádkozó a halleluják közé német és orosz katonai vezényszavakat kevert — bizonyára nem a Szentlélek sugallatára!) Ez azonban nem ok arra, hogy tagadjuk a nyelveken szólás lehetőségét is. A nyelveken szólást tehát „kihagyni” nem kell, sőt nem is szabad! Viszont első helyre sem kell, sőt nem is szabad tennünk!

Hol van a helye a baptista gyülekezetekben a nyelveken szólásnak? — Nagyjából így fogalmazható meg Kovács néni második kérdése.

Bevezetőben szeretnék néhány általános megállapítást tenni. Szoktuk mondani, hogy nekünk egyedüli mércénk a Szentírás. Nem kötnek bennünket „üdvözítő” dogmák, nincs pápánk, nincsenek püspökeink. Azt persze mi sem mondjuk, hogy a legapróbb részletekig utánózni tudjuk az apostoli gyülekezetet. Gondoljunk csak pl. a vagyonszövetségre! Meg tudnánk valósítani? Vagy a naponkénti úrvacsorára! Az Igéhez való ragaszkodásunk nem azt jelenti, hogy vissza kell ugranunk 2000 évet. Nem kell kidobnunk pl. az orgonát azon az alapon, hogy az első gyülekezetben sem volt, tehát fölösleges. Nem kell szétszedni a szószékeket vagy lebontani a templomokat, hiszen ezek sem voltak annak idején. Nemes célú kezdeményezés volt a vagyonszövetség? Igen. Hasznos dolog naponta megemlékezni Jézus Krisztus áldozatáról? Igen. Mégsem jut eszünkbe, hogy naponta úrvacsorázzunk, vagy hogy vagyonszövetséget létesítsünk a gyülekezetben. Hasznos dolog volt a pünkösdi nyelvcsoda? Igen. De azért mi beiratkozunk a nyelvtanfolyamokra, és igyekszünk megtanulni legalább egy modern nyelvet, mert az, hogy akkor mindenki mindent értett, nem jelenti azt is egyúttal, hogy a Szent-

lélek ezt a csodát úton-útfélen ismétli. Az apostolok gyógyítottak betegeket. De azért mi elmegyünk az orvoshoz, ha valami bajunk van, és jól tesszük. A világi hatóságot Isten szolgájának tekinti Pál apostol (Róm 13:1—7). Bizonyára Isten szolgája lehet az orvos is.

A lelkes missziói gyülekezetben kétségkívül jelen volt a nyelveken szólás. Erről tudósít bennünket az ApCsel 10:46 és 19:6. Van tehát két eset (mindössze kettő!), ahol a nyelvajándék a Szentlélek vételének jeleként áll előttünk. Kornéliusz és a vele levők meg az efézusi hívők kapták így ezt az ajándékot. (Mk 16:17-ben ezek az esetek már visszacsengnek, ugyanis Mk 16:9—20 minden bizonnyal jóval később íródott, mint akár az ApCsel könyve, akár az 1Kor levél. Ez a szakasz az evangéliumnak egy függelékszerű későbbi befejezése, ezért a legrégebbi kódexekben nem is szerepel.)

Az első Korinthusi levélen kívül mindössze három újszövetségi helyünk van, ahol szóba kerül a nyelveken szólás, s a háromból csak kettő konkrét történet. (A pütkösi csodát nem számítom, ott ugyanis egészen másról volt szó. Pütkösdkor mindenki értett mindent, Korinthusban senki sem ért semmit, kivéve esetleg egy-két magyarázót. Pütkösdkor nem kellett semmit magyarázni!) Semmiképpen sem olyan kizárólagos jelről van tehát szó, ami minden esetben a Szentlélek jelenlétének bizonyítéka lett volna. Ennek ellenére, mindezekből, a nyelveken szólással kapcsolatosan nem tehetünk negatív észrevételeket. Kívánatos, értékes jelnek látszik.

Sajnos azonban van korinthusi példa is. Űgyannyira van, hogy Pál apostol három fejezetben kénytelen vele foglalkozni 1. levélében (12—14), és e három fejezetben összesen 21-szer használja a GLÓSSZÁ-t a nyelveken szólás értelmében, szemben a teljes Újszövetségben előforduló hárommal! (Természetesen a GLÓSSZA egyéb jelentéseitől itt eltekintek.) Egyetlen más gyülekezetben nem kérdés a nyelveken szólás! Pedig az Újszövetség sok gyülekezetet ismer.

Azt hiszem, itt mindenképpen időszerű egy kicsit megállnom és leszögezmem: Ezek alapján kimondható, hogy a „nyelveken szólást nem kell kihagyni”, de az is, hogy nem kell feltétlenül erőlködnünk, tusakodnunk — főleg nem kizárólagosan — e je-

lért, nemcsak azért, mert Pál apostol szerint ennél sokkal értékesebb dolgokért is tusakodhatnánk, hanem azért is, mert nem igaz az, hogy a Szentlélek jelenlétének a nyelveken szólás a kizárólagos jele, sőt az sem mindig, hogy egyáltalán jele! (Vö. értelemszerűen Mt 7:22—23.)

Szeretném fölhívni a figyelmet arra, hogy a Szentlélek személye és munkája semmiképpen sem tartozik azok közé a kérdések közé, amikről baptista gyülekezetekben nem lehetne beszélni. El tudom képzelni, hogy vannak gyülekezetek, ahol keveset foglalkoznak ilyen témákkal, de lehet, hogy ennek éppen az az oka, hogy sok negatív — korinthusihoz hasonló — tapasztalatot szereztek. Az is lehet persze, hogy egyszerűen közömböség az ok. Mindenesetre az is tény, hogy a Baptista Hitvallás 20 pontja közül 3 részletesen tanít a Szentlélekről, oldalakra menő igeidézetekkel alátámasztva a tanítást, amelyből nem maradt ki a nyelveken szólás sem, csak éppen a *helyén* szerepel. Íme egy kis részlet arra nézve, hogy hogyan látjuk mi helyesnek a Szentlélek ajándékaival való élest: „Hisszük, hogy a Szentlélek Isten dicsőségére, Krisztus Testének építésére, a gyülekezet tagjainak tökéletesbitésére kegyelmi ajándékokat oszt megváltott és megszentelt gyermekeinek (Ef 4:11—13). A Szentlélek ezeket az adományokat bölcs elhatározásának megfelelően ajándékozza azoknak, akik erre törekednek (1Kor 12:11, 31, 14:1, Lk 11:13). Senki sem kapja meg a kegyelmi javak összességét (1Kor 12:8—10, 29:30). Ezért szükséges, hogy a tagok — anélkül, hogy a gyülekezet jó rendjét megzavarnák — alázatosan és mégis készségesen szolgáljanak egymásnak a sáfárságra nekik adott lelki ajándékokkal (Róm 12:5, 6, 1Kor 12:7, 1Pt 4:10, 11, 1Tim 4:14, 1Thessz 5:19—21, 1Jn 4:1, 1Kor 12:33, 40). Nagyon ajánlom a 2., 8. és 9. pont alapos átolvasását a hozzájuk tartozó igékkel együtt.

És végül szólaljon meg az Ige maga! A nyelveken szólás lehet a Szentlélek ajándéka, egy a sok közül (1Kor 12:4—11). Békétlen, szeretetlen környezetben elveszíti jelentőségét (13:1). Ideig-óráig való ajándék (13:8). A nyelveken szóló önmagát építi, nem a gyülekezetet (14:4 kk.). „A gyülekezetben inkább akarok szólni öt szót értelemmel... mintsem tízezer szót nyelveken.” (14:19.) „A nyelveken szólás *jel, de nem a hívőknek*, hanem a hitetle-

neknek.” (14:22.) Kornéliusz és az efézusiak esetében is bizonyára ezért adatik! Ha ennek ellenére mégis nyelveken szól valaki köztetek, „legfeljebb ketten vagy hárman szóljanak, mégpedig egymás után, egy valaki pedig magyarázza meg!” (14:27) — mondja Pál. „Ha pedig nincs magyarázó, *hallgasson a gyülekezetben* — tudniillik a nyelveken szóló —, csak önmagához szóljon és az Istenhez.” (14:28.) Pál szembeállítja a nyelveken szó-lással a prófétálást, mint hasznosabb ajándékot. Ez alatt a prédikációt, az evangélizációt érti (12:24). Megjegyzi, hogy amit ír, az „*Úr parancsolata*” (14:37). Az egész kérdést pedig — annak ellenére, hogy ha valakinek, hát neki valóban sok baja volt a szabad nyelveken szólókkal — így zárja le: „Ezért, testvéreim, törekedjete a prófétálásra, de a nyelveken való szólást se akadályozzátok. Azonban minden szépen és rendben történjék.” (14:39—40.)

Azt hiszem, szükségtelen a további magyarázkodás. Az, ha egy gyülekezetben szeretet, növekedés, fejlődés tapasztalható, csalahatatlan bizonyítéka a Szentlélek jelenlétének akkor is, ha nincs nyelveken szólás. Nem baj tehát, nem valamiféle másodrendűségi tünet, ha gyülekezeteinkben nincs meg ez az ajándék. Ha viszont valahol — a Pál apostol által meghatározott keretek között — jelentkezik, bizonyára ismerik annyira a Szentírást minden baptista gyülekezetben, hogy eszükbe jut az iménti idézet: „Ne akadályozzátok!” Abban is reménykedem, hogy a jó közösségi szellem — amely éppúgy a Szentlélek műve, mint pl. a gyümölcsstermés — fölöslegessé teszi a jövőben Kovács néni kérdéseit: „Miért kell a nyelveken szólást kihagyni? Miért nem lehet erről nálunk szó, baptista hívőknél a gyülekezetben?”*

* (A cikk második fele a Békehírnök 1979. júl. 8-i számában jelent meg. Az ott közölt két utolsó bekezdés nem az én írásom. Távollétemben — tudtomon kívül — került a cikk végére. Ezt azért tartom szükségesnek megjegyezni, mert azóta jó néhány kifogásoló levelet kaptam a cikk jelzett szakaszával kapcsolatosan. A levélírók a publicitást kérik számon tőlem. A kétségkívül jó szándékú okfejtés szerintem se igazolható a Bibliával.)

II.
Egymással
Isten előtt

KÍSÉRTÉS ÉS PRÓBA

A magyar nyelvben a *kísért* igének a jelentése így írható körül: bűnre csábít, olyan tevékenységet folytat, amelynek célja a bűnbeejtés. Ahhoz, hogy a kísértésből bűnbeesés legyen, az szükséges, hogy a megkísértettben hajlandóság mutakozzék, kívánság ébredjen. A képlet tehát rendszerint ez: kísértés + kívánság = bűnbeesés. A kísértés csak akkor jelent veszélyt számunkra, ha fölébred bennünk a kívánság. Persze a Sátán elég ügyes arra, hogy olyan dolgokkal kísértsen, amelyek fölkeltik érdeklődésünket. Az Úr is megkísértetett mindenben, hozzánk hasonlóan. Azért nem bukott el, mert a kísértésre nem alakult ki benne a „kívánságválasz”, vagy ha kialakult, eredményesen ellenállt.

A *próba* az alkalmasság megállapítására irányuló tevékenység. Célja nem az, hogy a vizsgált személy vagy tárgy elveszítse értékét, tönkremenjen, hanem hogy kiállja a próbát, nyilvánvalóvá legyen alkalmassága. Amikor egy hidat kipróbálnak, nem az a cél, hogy a megterhelt híd leszakadjon, hanem az, hogy az elméleti munka, a tervezés helyessége a gyakorlatban is bizonyítottá váljék. Persze megtörténhet, hogy leszakad a híd. Ilyen esetben — bár nem pozitív eredménnyel zárul a próba — mégis hasznos, mert egy esetleges nagy katasztrófát kizár.

Van egy olyan magyar szó, amely a fenti két kifejezés jelentéstartalmát próbálja összegezni: a *kísérlet*. Nem azokra a kísérletekre gondolok, amelyeket fizika- vagy kémiaórán végeznek, s amelyekre az a jellemző, hogy ki tudja, hányszor végigcsinálták már őket az emberiség története során, hisz ezeknél nem túl nagy a kockázat. Az az igazi kísérlet, amit még soha senki nem próbált (gondolhatunk pl. az első holdrazzállásra). Az ilyen

kísérleteknél — a legpontosabb elméleti számítások mellett is — ugyanolyan esélye van a kudarcnak, mint a sikernek.

Az Újszövetségben a különböző görög szavak jelentésére építve nem tudunk különbséget tenni a kísértés és próba között. A *peirazō* és *peirasmos* (származékokkal együtt összesen 67-szer fordul elő) legtöbbször kísértésnek van ugyan fordítva a Károlyi-Bibliában, Zsid 11:37-ben azonban kínpróbának, Jel 3:10-ben pedig megpróbáltatásnak. Az alapszó: *peira* (csak Zsid 11:36-ban fordul elő), jelentése: *kísérlet, próba*. A *peiraō* (kétszer fordul elő) jelentése: *fáradozni, próbálkozni*.

A *dokimazō* jelentése: *megvizsgálni, megpróbálni, igazinak, jónak elismerni*. 23-szor fordul elő. A *dokimē vizsgálatot, próbát* jelent (7-szer fordul elő), a *dokimos* gazdag jelentésű, a kísértés eredményességére utal: *elismert, kellemes, bevált, megpróbált* (szintén 7-szer fordul elő). Az alapszó (*dokimē, dokimasia*) jelentése: *próba, vizsgálat*.

Megállapíthatjuk, hogy az a két görög alapszó, amely (a származékokkal együtt) a kísértés és a próba jelentését hordozza magában, a magyarban leghelyesebben a *kísérlet* szóval adható vissza. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy így is kell mindig fordítani. Mindenesetre ahhoz, hogy megérezzük: *a próba is, a kísértés is kétesélyű kísérlet* — a fentiek ismerete elengedhetetlennek tűnik.

A kísértés és a próba között lényegileg nincs különbség. Azonos élethelyzet jelenthet próbát, de jelenthet kísértést is. Isten próbára tesz bennünket, azaz megengedi a Sátánnak, hogy kísértsen (gondoljunk Jób történetére). A Sátán szempontjából — sokszor a mi szempontunk is — ez kísértés, Isten szempontjából azonban próba. A Sátán azon igyekszik, hogy mindenképpen elejtsen, Isten pedig azt várja tőlünk, hogy álljunk elene a kísértőnek. Legnagyobb segítségünk a Szentlélek által eszünkbe juttatott Ige. Az Űr Jézus is erre építette ellenállását, amikor a Sátán kísértette.

Hogy végül is kísértésnek vagy próbának minősül-e az az élethelyzet, amiben vagyunk, szempont kérdése. Ha elejt bennünket az Ördög, rendszerint kísértésről beszélünk, ha meg tudunk állni, próbáról. Persze mindez csupán amolyan fölöslegesnek mondható elméletieskedés (talán éppen ezért nem igyekszik a

Szentírás sem következetességre e tekintetben), hisz akár kísértésről, akár próbáról van szó, a feladatunk mindkét esetben a kitartás, a megállás, s ez a lényeg. Erre nézve annál több buzdítást találhatunk a Bibliában. Aki a kísértésben (vagy éppen próbában) kitart — és itt a kitartáson van a hangsúly —, az nyerhet örök életet.

Mindezek után úgy tűnhet, hogy az ember teljességgel ki van szolgáltatva a Sátánnak, harcolnia kell ellene, Isten pedig passzívan várja, hogy mi lesz a küzdelem vége. Ha az ember győz, akkor örül, ha a Sátán — hát akkor nem tud mit tenni. Természetesen nem így van. Először is: „Hű az Isten, aki nem hagy titeket feljebb kísértetni, mint elszenvedhetitek” (1Kor 10:13.). Azaz: a kísértőnek nem vagyunk kiszolgáltatva korlátlanul. Tevékenységének van határa. Nem arról van szó, hogy Isten egyáltalán nem engedi meg a Sátánnak, hogy bennünket kísértsen. Megengedi, csak éppen a kísértést úgy korlátozza, hogy azzal szemben sikerrel fölvehessük a harcot. Hogy mégis sokszor elbukunk? Igen, de ennek nem Isten az oka. Az a bizonyos kísértési felső határ úgy van kimérve, hogy a győzelemhez teljes erőbedobás szükséges. Ha nem vesszük föl a harcot, ha ellenállást sem tanúsítunk, biztos a vereség, Isten sem segít. A kísértésekben csak kemény harc nyomán képzelhető el győzelem.

Jézus Krisztus — ígérete szerint — mindig mellettünk van. A kísértések órájában is. Ő egyedül küzdött a kísértővel, de bennünket nem hagy magunkra (2Thessz 3:3, Zsid 2:18, Jel 3:10). Ez azonban nem jelenti azt, hogy nekünk semmit sem kell tennünk. Föl kell szerelnünk magunkat Isten minden fegyverével, és határozottan ellenállni (Ef 6:11 kk).

Szögezzünk le néhány alapigazságot! Isten rosszra soha nem csábít, nem kísért (Jk 1:13). Megengedheti a Sátánnak (ha megerősödésünk, netán megszegyenülésünk céljából szükségesnek látja), hogy kísértsen bennünket: ez a próba. Ilyen esetekben sem enged ránk erőnk feletti terhet (1Kor 10:13). A kísértés (a szó fönt kifejtett értelmében) mindig a Sátántól ered. Kísérthet közvetlenül (1Móz 3:1 kk, Mt: 4:3, Lk 22:31, Jn 13:2), embereken keresztül, testünk (sarx) által (Jak 1:14). A kísértésbe jutást a Biblia „kísértésbe esés”-nek nevezi (Mt 26:41, Jak 1:2), ezzel is hangsúlyozva azt, hogy a kísértés sokszor tőlünk füg-

getlenül alakul ki. A vigyázást (figyelést, virrasztást) és az imádkozást azért ajánlja Urunk, hogy a kísértésbe esést elkerülhessük (Mk 14:38). Jak 1:2-ben a kísértés helyett a próbatétel vagy megpróbáltatás szavakat kell értenünk. Az öröm forrása pedig az a tudat, hogy a próba nyomán egyre tökéletesebbé lehetünk.

Kell imádkoznunk azért, hogy ne essünk kísértésbe (Lk 22:40), azért is, hogy Isten ne vigyen bennünket kísértésbe (Mk 6:13).

Néha magunk keressük magunknak a kísértést. Önként, tudatosan megyünk bele előre látott kísértő helyzetekbe. Talán azért, mert kíváncsiskodunk. Ez már nem olyan kísértés lesz, amit Isten próbának szán, esetleg jóval erősebb lesz a támadás, mint amire föl vagyunk készülve — ha egyáltalán kísértő körülménynek fogjuk fel a helyzetet, s nem amolyan kellemes kalandnak, „kikapcsolódásnak”. Mindenesetre biztosra vehetjük: a „kalandnak” nem lesz jó vége.

Vannak olyan magabiztos keresztyének is, akik gyenge kis próbáknak tartják azokat, amelyekbe Isten engedi őket. Meg akarják mutatni erejüket, hitüket, s ezért keresnek kísértő helyzeteket. Csúfos vereség lesz a magabiztosság eredménye. A képletünk így is alakulhat: kívánság + kísértés = bűnbeesés. Győzelem csak Krisztussal együtt, harc után várható: kívánság + ellenállás Krisztussal = győzelem.

A kísértésnek nemcsak szenvedő alanyai lehetünk, hanem eszközei is. Soha nem eredményezett magatartásod, beszéded mások vonatkozásában kísértést? Úgy is lehet kísértő személyünk, tevékenységünk mások felé, hogy mi magunk arról nem is veszünk tudomást. Ha azonban észleljük, mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy ne tudjon kísértő eszközként használni bennünket a Sátán. — És ami még ennél is súlyosabb: az istenkísértés. Kipróbálni, hogy vajon mit tesz Isten akkor, ha én... „Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!” (Mt 4:7.) Ne kísértsd Krisztust (1Kor 10:9), és ne kísértsd a Szentlelket (ApCsel 5:9)!

A kísértésben való győzelem (vagy a próbában való kitartás) próbaállókká (dokimos), erősekké tesz bennünket, örömet és boldogságot eredményez, végül pedig örök életet (Jk 1:2—4, 12). Érdemes ellenállni a kísértőnek.

„SZELÍDSÉGNEK LELKÉVEL”
(Gal 6:1)

Ahhoz, hogy egy közösség életképes, fejlődőképes legyen, rendre van szükség. A világban mindenütt megfigyelhetjük a rendet. Fegyelmezetten mozognak a makrokozmosz óriásai, rend uralkodik az atomok világában, a fejletlen vagy épp nagyon is fejlett élőlények között. Egészen addig rend van, amíg egy olyan valaki nem kezd el tevékenykedni, akinek a rend valamilyen oknál fogva nem tetszik. Nem véletlen az, hogy a legnagyobb rendbontót, a Sátánt gyakran nevezi a Biblia Diabolosznak. (A diaballō első jelentése: átdobni. Manapság ez a szó főleg átvitt értelemben használatos, a Sátánra vonatkoztatva így is igaz.)

Egyvalaki is képes arra, hogy nagy rendetlenséget csináljon, de annál „eredményesebb” a „munka”, minél többen végzik. Nem egyedül dolgozik az Ördög sem, becsapott (átdobott) emberek sokasága szolgálja. Rendszabályokra, törvényekre van szükségünk velük szemben — az élet minden területén. A gyülekezet sem kivétel. A Sátán ott is folytatja káros tevékenységét. A rend érdekében szükségünk van a gyülekezeti fegyelemre. A rendetlendkedőket rendre kell utasítanunk. Ez így túlságosan keményen hangzik. A Szentírás is gyakrabban használja a sokkal szelídebb hangulatú intés, dorgálás, feddés, figyelmeztetés szavakat. Ragadjunk ki néhányat ezekből.

Az Ószövetségben többek között a zāhar szó jelöli az intést. Összesen hússzor fordul elő. Az előre intés, az óva intés, a felvilágosítás és a figyelmeztetés az alapjelentése. A Szeptuaginta (LXX) többféle görög szóval próbálja visszaadni, olyanokkal, amelyek megőrzik az *előre intés* gondolatát. 2Kir 6:9-ben Elizeus vigyázásra inti Izráel királyát, és 6:10-ből kiderül, hogy a király nagyon komolyan veszi a figyelmeztetést. Éz 3:21 szerint az igazat is kell inteni, hogy ne vétkezzék (LXX: diasteilē). Ez 33:3-ből szintén az tűnik ki, hogy az intésnek meg kell előznie a veszedelmet, az intés *előrejelzés* (LXX: sēmanē). Ez az összefüggés a magyar nyelvből is látszik. Az „intés” (figyelmeztetés) ugyanis a jelző intés (kézzel, kendővel stb.) az aktív, cselekvést jelző ige elvonatkoztatásának az eredménye.

Az Újszövetségben a *noutheteō* jelöli a figyelmeztető, tanító intést (Róm 15:14, Kol 3:16, 1Thessz 5:12, 1Thessz 3:15). Ugyanezt jelöli a *nouthesia* (1Kor 10:11, Ef 6:4, Tit 3:10). A hypodeiknyimi (összesen hatszor fordul elő) jelentése inkább bemutatni, utasítást adni (ApCsel 9:16), de jelölhet intést is (Mt 3:7). A chrēmatiszō (összesen 9-szer fordul elő) rendszerint Istentől érkező intést jelöl, amely álom vagy angyal által érkezik (Mt 2:12, ApCsel 10:22, Zsid 11:7). A paraklāsis (összesen 29-szer fordul elő) jelöl buzdító intést is (8-szor), de gyakrabban vigasztalást, bátorítást.

Az intés tehát megelőző, figyelmeztető, tanító fölhívás, fölvilágosítás. Szorosan kapcsolódik hozzá a példaadás (bemutatás) és a bátorítás.

Az intés a rossz elkövetése előtti figyelmeztetés vagy jóra biztatás. A *feddés* már csak a rosszal, a tévedéssel hozható kapcsolatba. „Utólagos kezelés”, a fegyelmezés (fenyítés) legenyhébb formája. Mindenesetre a célja a további bűnözés, tévelygés megelőzése. Intésben, tanító figyelmeztetésben az igazakat is részesítenünk kell (Ez 3:21), sőt minden embert (Kol 1:28). Feddés olyanoknak szólhat, akiket már van miért pirogatni. Miután azonban büntelen ember nincs, feddhetetlen sincs. Nem értelmetlenek tehát azok az igék, amelyek arra buzdítanak, hogy az Istentől érkező feddést, dorgálást vegyük szívesen (Jób 5:17, Péld 11:32, 15:5, Jel 3:19).

Az Ószövetségben a *feddést* a *jākah*, a *tōkahat* és néhányszor a *riḅ* is jelöli. A *jākah* a feddés mellett a bizonyítást is magában rejtí (61-szer fordul elő). Az, akit feddenek, igyekszik magyarázkodni, mossa magát. A feddő azonban bizonyít, tevékenységéhez hozzátartozik a leleplezés is (1Móz 31:42, 3Móz 19:17). A Példabeszédek könyve különösen sokszor emlegeti a feddést (*tōkahat*). A *riḅ* legtöbbször magát a vitát jelöli, amely kialakul a feddő és a megfeddett között és utal a védekezésre is. Tipikus fordítása a feddődik.

Az Újszövetségben az *elegchō* összesen 18-szor jelöli a feddést. Az *elegmos* egyetlen helyen (2Tim 3:16-ban) fordul elő. Az *elegxis* (2Pt 2:16) és *elegchos* (Zsid 11:1) szintén. A leleplezés, bizonyítás, cáfolás, sőt a megszégyenítés is benne van a fenti

szavakban, de átvilágít rajtuk a nemes cél, az, hogy a bűnös jó útra térjen.

A *dorgálás* a feddésnek valamivel erősebb változata, de a feddés szinonimájának is vehető. Az Ószövetségben a *gāar* jelöli (14-szer). Természeti erőkre, állatokra is vonatkozhat, ha Isten a cselekvő (Náh 1:4, Mal 3:11). Az Újszövetségben az *epitimaō* (összesen 29-szer) gyakran jelent dorgálást, rendreutasítást. Ezzel a szóval fordul az Úr a háborgó tenger felé, rendreutasítja a vihart (Mt 8:26, Mk 4:39). Ez a dorgáló szó jelenti a szabadulást a megszállottaknak (Mt 17:18, Mk 1:25, 9:25, Lk 4:35), s a Péternek mondottakat is ezzel foglalja össze az evangélista — amikor az Úr a tanítványon keresztül kísértő Sátánt eltávolítja magától (Mk 8:33). Parancsolást, fenyegetést és tiltást is jelöl, ezeket azonban csak gonosz lelkekkel kapcsolatban! (Mt 12:16, Mk 3:12, 8:30.)

A *geārāh* fenyegetést (Péld 13:8), riasztást (Ézs 30:17), olykor isteni csapást (Ézs 15:20) jelöl az Ószövetségben. A *hārepāh* rendszerint gyalázatot jelent (1Móz 30:23, 34:14, Józs 5:9, Neh 1:3 stb.). Ilyen értelemben 66-szor fordul elő. Néhányszor a *hāraf* is szidalmazással fordítható. A *kālamnak* is van hasonló jelentése (Rut 2:15, Jób 19:3). Az Újszövetségben a szidás, gyalázás, ill. a szidalom és gyalázat jelölésére az *oneidizō*, ill. *oneidimos* szavak szolgálnak. Szinte mindig passzívumban állnak, hol a keresztyének gyalázatára, hol Krisztus gyalázatára vonatkozólag. Az *epiplēssō* (szidni, durvaskodni) pedig csak tiltószóval együtt fordul elő (1Tim 5:1). — Az intés, a feddés, olykor a dorgálás is feladatunk. A szidalmazáshoz, rágalmazáshoz, gyalázkodáshoz azonban soha nincs jogunk, még akkor sem, ha szidalmat vagy gyalázatot kell szenvednünk.

Az intés nemcsak a lelkipásztor feladata. A gyülekezetben mindenki felelős mindenkiért. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a felelősség egyforma súlyú. Az őrállóé a legnagyobb felelősség, akit Isten a gyülekezet élére állított. Az a feladata, hogy akkor szóljon, amikor arra az Úr indítja (amikor szót hallasz az én számból, Ez 2:17). Az intés mindenki felé hangzó általános figyelmeztetés, szeretetteljes jóra biztatás kell hogy legyen. Ahol kimarad az igehirdetésből, a lelkigondozói beszélgetésből, végzetes hiba történik. A szeretet azt diktálja, hogy a várható veszé-

lyekre hívjuk föl a figyelmet. Gondatlanok azok a szülők, akik nem figyelmeztetik kicsi gyermeküket arra, hogy a konnektorhoz nem szabad nyúlni — abból a meggondolásból: „hogya egyszer megüti az áram, majd megtanulja, hogy ne babrálja”. Lehet, hogy az az egy áramütés halálos lesz. A figyelmeztetés elmulasztása felelőtlenség! Lehet, hogy az elmulasztott figyelmeztetés végzetes lépés előtt állította volna meg embertársunkat, testvérünket! Az intés ellenére is történhet baj, de „te a te lelkedet megmentetted”, vagyis nem a tiéd a felelősség. Persze nem a felelősség lerázásáról van itt szó, ez csupán szubjektíve következik az intésből. Sohasem lesz azonban eredményes az az intés, amelyet a felelősség elhárításának célja, és nem a féltőn szerető segíteni akarás indít. Az „én megmondtam, ám lássa . . .” nem sok szeretetről tanúskodik. Gyülekezeteinkben olykor nagyon is hiányos a megelőző — óva — intés, sokkal gyakoribb a szeretetlen feddés, dorgálás. Annak, aki korábban elmulasztotta az intést, nincs joga a számonkérésre, a dorgálásra, a fenytetésre. Nem véletlen, hogy Pál apostol feladataink között az igehirdetést teszi első helyre. A tanító, figyelemfölkeltő, intő igehirdetést követheti csak a feddés, teljes türelemmel és nevelő szándékkal (2Tim 4:2).

Akkor is mulasztás történik, ha azokat, akik a jó tanítást (figyelmeztető intést) megvetik, nem feddjük meg. Igaz, hogy ez kényelmetlen feladat, de feladat. Igaz, hogy ha intettünk, tanítottunk, kisebb a felelősségünk, mint ha semmit sem tettünk volna, de ez nem elegendő ok arra, hogy a tévelygést szó nélkül hagyjuk. Egyébként sem okot kell keresnünk arra, hogy miért nem szólunk semmit (hisz nem az a cél, hogy megússzunk egy kellemetlennek ígérkező beszélgetést), hanem azt a célt kell szem előtt tartanunk, hogy az illető jó útra térjen. Ennek érdekében pedig nem szabad visszariadnunk a feddéstől sem. Fontos azonban hangsúlyoznunk, hogy „szelídségnek lelkével” kell ezt is végeznünk (Gal 6:1).

Előfordul, hogy egyesek szinte sportszerűen szeretnék úzni a dorgálást, feddést a gyülekezetben. Rendszerint éppen olyanok, akik maguk is fenytétre szorulnának. Érthető ez, hisz aki maga fekete, az azt szeretné, ha másokról is bebizonyosodna ugyanez. Az olyan feddés, amelyik nagyon is feddhető emberek-

től származik, jogos ellenhatást vált ki. Eszünkbe juttatja az Úr szavait: „Képmutató, vedd ki előbb a gerendát a magad szeméből!” (Mt 7:5.) Sajnos sokszor éppen ezért hatástalan a szülői intés vagy éppen dorgálás, nincsen ui. megfelelő alapja példaadó élet híján. Az igazak feddését könnyebben elfogadja a botladozó (Zsolt 141:5).

A gyülekezetben az intésen, feddésen, dorgáláson kívül szükség van büntetésre (fenyítékre) is. Most csupán a szóval történő rendező, a Sátán szédobáló tevékenységét ellensúlyozó feladatunkról szóltunk.

Mindenkori feladatunk a figyelem ébrentartása (vagy fölkelése), az óva intés, az előzetes figyelmeztetés. Időnként alkalmaznunk kell a feddést, a dorgálást, az Úr Lelkének indítása szerint. Soha sincs jogunk azonban szeretetlen bántalmazásra, szidásra, ítélkezésre.

A GYÓGYULÁS ÚTJÁN

Barth Károly szerint a Krisztus testének sebei — melyeket a rendhagyó keresztség miatt kapott — a felnőttek bementéséhez való visszatérés útján gyógyulhatnak be. Úgy tűnik, hogy a római egyház ért leginkább egyet Barth megállapításával. Az egyetértést nem csupán elvi síkon tapasztaljuk. Tanúi lehetünk azoknak a törekvéseknek, amelyek nem kevés gyakorlati eredményt is hoztak. Ezekre egyértelműen az jellemző, hogy igyekeznek a Szentírás tanítását és az őskeresztyén gyakorlatot kötelező mérceként figyelembe venni. Mérföldes lépés ez a „keresztyénség gyógyulásának” útján.

Miről van szó konkrétan? 1972-ben érvénybe lépett „A felnőttek krisztusi életbe való beavatásának” új rendje (Ordo Initiationis Christianaen Adultorum). Katolikus megítélés szerint e dokumentum a zsinat utáni rendelkezések között az egyik legjelentősebb. A magunk részéről osztjuk ezt a véleményt. Legfontosabbnak azt tartjuk benne, hogy visszaállítja a katekumenátus intézményét. A továbbiakban első renden Tomka Ferenc:

Római rendelkezések a szentségkiszolgáltatásról (Teológia, 1975. 13. old.) című cikke alapján ismertetjük mindazt, ami bennünket, baptistákat különösen érdekel. Fejtegetését így kezdi a szerző:

A keresztség ősi formája a felnőttkeresztség. Az apostolok minden valószínűség szerint csak felnőtteket kereszteltek. Igaz, hogy a csecsemőkeresztség bizonyosan ismert volt már a III. században s attól kezdve napjainkig, de mintegy a VI—VII. századig mégis a felnőttek keresztelése volt általánosabb az egyházban.

A felnőtteket hosszú előkészítés, a *katekumenátus* után engedték a keresztséghez. A katekumenátus intézményére már *Jusztinus*z († 165) Apológiájában találunk utalást, majd *Hippolit* részletesen beszámol róla (220 körül). A katekumenátus ekkoriban rendszerint 3 évig tartott — ez idő alatt vezették be a kereszténységre jelentkezőt a keresztény hitbe. E bevezetés nemcsak ismeretközlésből, ill. vizsgákból állt, hanem át volt szöve liturgikus „beavató” szertartásokkal, amelyek kifejezték egyrészt a katekumen közeledését Krisztushoz és a kereszténységhez, másrészt azt, hogy a krisztusi közösség mindinkább kész arra, hogy tagjának tekintse őt.

A IV. században, amikor egyre nagyobb tömegek keresztelkedtek meg, megrövidült a katekumenátus ideje, s az egész intézmény sokat veszített erejéből és lendületéből. Amíg a korábbiakban a katekumennek 3 év alatt módjában állt végigjárni a vallási szocializáció természetes útját, amely által „belenőtt” a keresztény közösségbe, addig e korban a hittanulóknak tartott összefoglaló katekézisekre tevődött át a hangsúly, amelyeknek jellegzetes ideje a nagybőjt volt. A keresztségre húsvét éjszakáján került sor. Ekkor a katekumenek egyszerre részesültek az úgynevezett „beavató szentségekben” (sacramenta initiationis), a keresztségben, bérmálásban és oltáriszentségben.

A VIII. században, amikor a keresztelések nagy többsége már gyermek-, illetve csecsemőkeresztség volt, a katekumenátus intézménye gyakorlatilag megszűnt. A népvándorlás korában a nemzeti zsinatoknak arra kell inteniük a papokat, hogy legalább a 20 napos (vagy 40 napos, vagy 7—40 napig tartó stb.) előkészületi időt tartsák meg a *tömegkeresztelesek* előtt. Ott, ahol

az újkori missziókban tömegkereszteleésekről tudunk, többnyire ugyancsak találkozunk a *hiányos felkészítés* problémájával.

Vessük össze a fentieket a mi hitelveinkkel! A Baptista Hitvallás 10. pontját idézem: Hisszük, hogy a bemerítést az Úr Jézus Krisztus rendelte. A bemerítés az újjászületés jelképe, a Megváltóba vetett hit szeretetből és engedelmességből fakadó gyümölcse, Krisztussal és az ő testével, a hívők közösségével való egyesülésünk kiábrázolása.

Bemerítésben csak az részesülhet, akinek életében láthatók a megtérés gyümölcsei, aki az Úr Jézus Krisztusba vetett hitéről vallást tett, és bemerítését önként kérte. Jézus Krisztus rendelése és az apostolok példája nyomán a bemerítendő az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevére teljesen a vízbe merítjük.

A bemerítéssel az újjászületett ember ünnepélyesen vallást tesz arról, hogy bűnös életével szakítva, magát mindenestül átadja Jézus Krisztusnak. Isten a bemerítésben részesülő embert bizonyossá teszi arról, hogy amiképpen meghalt és eltemettetett Jézus Krisztussal együtt a bűnnek, akképpen föl is támad vele együtt új életre. A bemerítés által kiábrázolt igazságok a bemerítendő szívében munkálkodó élő hit által válnak foganatossá. Eddig az idézet.

A bemerítés szükséges előzményei tehát: a hit, a megtérés és az újjászületés, s a Szentlélekkel való közösség nyomán jelentkező gyümölcsök.

A keresztyén élet a hitrejutással kezdődik. A hit viszont az Ige meghallásának a gyümölcseként jelentkezik. Örülünk annak, hogy a római katolikus egyház „fölelesztette” a katekumenátust, amely éppen a hitre juttatás, meg a tanítás tekintetében az őskeresztyénség jól bevált intézménye volt.

„A HIT HALLASBÓL VAN” (Róm 10:10—17)

Lehet-e a hitet tanítani? Ha a hitet Isten ajándékozhatja csupán, miért nem ad mindenkinek, ha tényleg azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön? Kell-e tusakodni a hitért? Ilyen és hasonló kérdések mindig foglalkoztatták a keresztyénséget.

A korábbiakban foglalkoztam a katekumenátus intézményével. Örvedetes, hogy a római katolikus egyház fontosnak tartja a hittanítást a felnőttkeresztség előtt. Arról természetesen nincs szó, hogy az egyház lemondana a csecsemőkeresztségről. Csak arról, hogy a csatlakozni kívánó felnőtteket kereszteleés előtt hitoktatásban részesíti. Ennek első renden a missziómezőkön van jelentősége. Természetszerűleg felvetődik a kérdés: a baptisták miért nem alkalmaznak intézményesített hitoktatást a beme-
rítést megelőző időszakban, miért nem elevenítik fel a katekumenátus intézményét? Nem tartják fontosnak, hogy tanítsák a hitet?

1. A katekumen, ill. katekumenátus alapkifejezései (katechō, katecheō) az Újszövetségben huszonhét-szer fordulnak elő (Young). Katekumenátusról (intézmény) vagy katekumenről (tanuló) azonban soha nem olvasunk. Csak a II. század közepétől (Jusztinus már beszél róla) tudunk magáról a katekumenátusról, azaz: több mint egy századdal az első keresztyén gyülekezet megalakulása után.

Az újszövetségi gyülekezetekben ismeretlen volt a katekumenátus. Hogyan történt akkor a hitoktatás? Pál apostol a római levélben (10:10—17) részletesen beszél arról, hogy a hitre jut-tatás első renden Krisztus műve. Krisztus nem közvetlen, ha-nem közvetett módon az Ő Igéje, a Szentírás és az igehirdető, a prédikátor, az evangélista munkája nyomán ébreszti a hitet. Az első keresztyén gyülekezetekben evangelizációs jellegű ki-tételek nélkül elképzelhetetlen volt az igehirdetés. Ha valaki érdeklődött a keresztyén hit iránt, elegendő tanítást nyert az igehirdetés, az „apostolok tanításának” tanulmányozása révén. Két ok játszhatott közre az intézményes hittanítás, a kateku-

menátus létrehívása tekintetében: a tömeges megtérések (térítések) és az igehirdetés „átlényegülése”.

Ez utóbbi alatt azt a változást értem, ami minden igehirdetőt (és minden egyházat) fenyeget, hogy az élő Ige tolmácsolása helyett a Szentlélek vezetésétől függetlenül formális (liturgikus) szempontok figyelembevételével az igehirdetésből szónoki beszéd, a mély közösségi élményt nyújtó úrvacsorából mise lesz. A gyülekezet tagjai már nem aktív résztvevők a misén, szemlélők csupán, különösen is akkor, amikor nem értik a liturgikus szöveget. A katekumenátus nem az újszövetségi gyülekezet intézménye, hanem az egyházatyák korának jellemző hittanító iskolája. Amikor tehát az újszövetségi gyülekezet gyakorlatát próbáljuk követni, nem szükségszerű a katekumenátus felújítása. Esetenként a baptista gyülekezetekben is fellelhető a bementésre jelentkezők tanítása. Bizonyára hasznos az ilyen speciális foglalkozás. Ha azonban csak azt a célt szolgálja, hogy a gyülekezeti felvétel alkalmával elhangzó kérdésekre helyes választ kapjunk, megkérdőjelezendő. Ahelyett, hogy mi is felújítanánk a katekumenátust, arra kell törekednünk, hogy hitéberesztő és hitmélyítő legyen minden igehirdetés, hogy azok, akik csatlakozni akarnak a közösséghez, mindent megkapjanak abban, amire szükségük van.

2. A katekumenátus (és az olykor azt helyettesíteni látszó előkészítő óra) a tanító és tanuló találkozásának megteremtése szempontjából, a tanulás szempontjából bizonyára hasznos. Óriási hiba lenne azonban azt gondolni, hogy a keresztyén tanítás ismerete a keresztyén gyülekezethez történő csatlakozásnak legfontosabb feltétele (hogy ne mondjuk: egyáltalán feltétele).

A létfontosságú tényezők: a bűnbánat, a megtérés és az élő hit. Olykor ezeknek a megvizsgálására kevesebb időt szánunk, mint a tudás keresésére. Pedig nyilvánvaló, hogy az Újszövetség ezeket teszi feltétellé, és nem a tudást. A „Bánjátok meg bűneiteket!”, a „Térjete meg!”, a „Higgyetek az evangéliumban!” felszólításoknak való engedelmesség az első (ha nem egyetlen) feltétele a bementésnek, és nem a tudás. A néger főember csak annyit tud és ért az Igéből, hogy a próféta a Messiásról beszél, és Fülöp egyetlen keresztyén igehirdetése elegendő arra, hogy

a fölvetett kérdésre így válaszoljon: „Hiszem, hogy Jézus Krisztus az Isten Fia” (ApCsel 8:37). Miről beszélt Fülöp? Ez a válasz — és az alapige (Ézs 53:7—8) elegendőnek tűnik a prédikáció tartalmának rekonstruálásához. Beszélt Jézusról, az Isten Fiáról, aki mint juh, áldozatul adatott, hogy aki csak hisz benne, az Ő áldozata révén üdvözüljön. És bizonyára nem hiányzott a prédikációból az evangélizáció: Bánd meg bűneidet, térj meg, mérítkezz be és üdvözülj. Ennyire egyszerű lenne az egész? Igen, ha nem mi „készítjük elő” a bementésre jelentkezőket, hanem magunkat is, őket is engedjük előkészíteni a Szentlélek által.

Nem előkészítő tanfolyamokra van szükség, hanem az élő Krisztussal való közösségből táplálkozó túlaradó hit és szeretet meggyőző hatalmára. Arra, hogy minden igehirdetésünk a szó szoros értelmében aktuális és felülről vett üzenet, s nem egyszerűen szent beszéd, mise, dogmatikai, nyelvészeti, vallástörténeti vagy épp filozófiai előadás legyen. Arra, hogy a gyülekezeti alkalmak ne társaságigényünk vagy kulturális igényeink kielégítését célozzák, hanem a Krisztussal való találkozást, az üzenetvételt. Ez esetben fel sem vetődik, hogy valamiféle katekumenátusra emlékeztető intézményre lenne szükség.

GYÓGYULÁS HIT ÁLTAL

A napokban levelet kaptam egy diakónustól. Arra kért, írjam meg sürgősen, mi a véleményem a „gyógyító hit”-ről, mert valaki — egy testvér — ki akarja próbálni, hogy meggyógyulna-e imádságra. Az orvosok ugyan műtétet javasolnak — de hátha az imádság segítene.

Az Ige világosan tanítja — az én levélíróm is erre hivatkozott —, hogy ha valaki beteg, hívja el a gyülekezet szolgálattevőit, azok imádkozzanak érte . . . s az Úr meggyógyítja a szenvedőt (Jak 5:13—16). De hivatkozhatnánk olyan igékre is, amelyek imameghallgatást ígérnek: „Kérjetelek és adatik néktek . . .”, „ha ti gonosz léteketekre tudtok jó ajándékokat adni . . .”, „aki kér, mind kap . . .” stb.

Válaszunk egyértelmű lehetne: Igen, tessék imádkozni, és Isten meghallgatja az imát, a beteg meg fog gyógyulni — c s a k h o g y érdemes néhány dolgot tisztázni, mielőtt ilyen há- tározott választ adnánk.

1. *A hit Isten nélkül is gyógyíthat.* Furcsán hangzik ez a meg- állapítás bibliás hívők fülének, pedig igaz. Aki csak egy kicsit is járatos az orvostudományban, tudja, hogy milyen sokat jelent a beteg gyógyulása szempontjából a hit. Nem feltétlenül az is- tenhit, hanem pl. az orvosba vagy a tudományba vetett hit, vagy a gyógyulás hite. Amíg valaki hisz a gyógyulásban, addig ez a hit olyan különleges (általunk ismeretlen) pszichikai erőt köl- csönöz neki, hogy az nagyban elősegíti a valóságos gyógyulást. Ha valaki reményvesztett — ha betegsége egyébként nem is súlyos — mégis lassan halad előre a gyógyulás útján, sőt teljes életkedvvesztés esetén nem javul, hanem inkább romlik álla- pota, és ha nem történik valami radikális kikökkentés, akár meg is halhat — közvetve „hitelensége” miatt. Persze nagy tévedés lenne azt állítani, hogy ha valaki hiszi, hogy meggyógyul, akkor ez a hite biztosan meggyógyítja, mint ahogy azt is balgaság lenne mondani, hogy aki hittel imádkozik azért, hogy meggyó- gyuljon, az biztosan meggyógyul.

2. *Az Istenbe vetett hit sem gyógyít mindig.* Hogy ez meny- nyire igaz, azt Pál apostol esete bizonyítja legjobban, aki három- szor imádkozott saját gyógyulásáért eredménytelenül (2Kor 12:7—9) — pedig bizonyára hittel tette. Fontos tőle megtanul- nunk, hogy nem erősködött, tusakodott tovább, nem hívott maga mellé imatársakat, hanem megértette, hogy neki így, „tövissel” testében kell szolgálnia az Urat, és arra is rájött, hogy miért van a tövis („hogy felettébb el ne bizakodjam”!). Dolgozott hű- ségesen, nem panaszkodott, nem sírt testi nyomorúsága miatt — még csak nem is imádkozott többé a maga gyógyulásáért.

3. Annak ellenére, hogy a hitnek fontos szerepe van a gyó- gyulásokban, *mégsem a hit a gyógyító, hanem az, akiben* (vagy éppen amiben) hiszünk, aki a hit mögött áll, *a Könyörülő Isten.* Általában úgy tudjuk, hogy az Úr Jézus földi gyógyításainál mindig megkívánta — szinte feltételként — a hitet. Valóban, van néhány olyan evangéliumi történet, amelyből ez látszik („a te hited megtartott téged . . .”, Lk 8:48), de olyan is akad, amely

éppen azt bizonyítja, hogy Jézus segítségül van a hitetleneknek is („hiszek, Uram, légy segítségül az én hitelenségemnek...”, Mk 9:24). A bethesdai beteg sem nevezhető hívőnek, panaszos ember, aki csak tehetetlenségét és mások könyörtelenségét látja. Jézus határozott kérdésére még annyit sem mond, hogy akar gyógyulni, hitről pedig szó sem esik. Őt nem a hitet kereső, hanem a hit nélkül is Könyörülő Jézus gyógyítja meg. Az Úr sokszor hitelent gyógyít szeretetből, hogy hívő legyen a gyógyult. (Sajnos nem mindig eredménnyel, hisz hányszor gyógyított, segített engem is, és nemhogy nőtt volna hitem, hanem talán még jobban elmaradtam Tőle, mint a kilenc leprás.) Nem a hitem fog meggyógyítani, ha meggyógyulok, hanem az én Szerető Uram.

4. *Jézus nem minden beteget gyógyított meg.* Egyszer egy gyülekezetben megkérdeztem: minden beteget meggyógyított-e az Úr. Több-kevesebb gondolkodás után az a vélemény alakult ki, hogy nem mindenkit, de aki eljutott hozzá, azt igen. Vagyis aki Jézussal betegen találkozott, az biztosan meggyógyult. Nagy tévedés! Pálról már szoltunk. Ha valaki megrázó módon találkozott Jézussal, ő igen, és mégsem gyógyult meg. Erre azt mondhatod, jó, de ő nem testileg, hanem szellemileg találkozott az Úrral. Annak ellenére, hogy ez nem jelent lényegbevágó különbséget, vegyünk egy olyan esetet, amikor a földön járó Jézus vele személyesen találkozó betegeket nem gyógyított meg. Tipikus a bethesdai eset. Mai képpel élve itt egy tele „kórházzal” áll szemtől szembe — és hányan gyógyulnak meg? Csak egy! Jézus kiválasztja a legnyomorultabbat, hogy Isten dicsősége a legnagyobb legyen, és meggyógyítja.

5. *Az Úr Jézus akkor kezd gyógyítani, amikor az emberi próbálkozások csődöt mondanak.* Ha sorra vesszük azokat a betegeket, akiket Jézus meggyógyított, nem találunk közöttük egyet sem, aki olyan betegségben szenvedett, amelyet az akkori orvostudomány gyógyítani tudott. Gutaütött, sánta, vak, leprás stb. Legtöbbel ma sem tudnak mit kezdeni az orvosok. Ha valaki gyógyítható betegségben szenved, menjen az orvoshoz! Isten azért engedte meg, hogy megoldhatatlannak látszó orvosi problémák, gyógyítási lehetőségek nyitját megtaláljuk, hogy éljünk vele. A bethesdai kórházban az Úr ott hagyja a betegeket, ők

szép lassan, sorjában meggyógyulhatnak — de azt az egyet, akit 38 évig senki sem segített el az „orvosig”, a gyógyító vizig, *azt az egyet* kiemeli, s csodásan gyógyítja meg — víz (gyógyszer) nélkül, mert szereti az embert. Naámán kénytelen a Jordánban fürdeni, s ha nem megy oda, soha nem gyógyul meg. Téged talán reumakórházba küldenek, műtétet javasolnak, de te *inkább hiszel*. Olcsó, üzletelő hit. Hátha a Jóisten meggyógyít, menyével egyszerűbb lenne. Ha fáradságot, munkát, pénzt vagy szenvedést akarsz spórolni, nem fog menni a „hitből való gyógyulás”. Ha az Úr adta emberi lehetőségek kimerültek, akkor fordulj Istenhez segítségért. Olyasmi ez, mintha szükséged lenne 100 forintra, és a miniszterelnökhöz mennél kérni. Joggal mondaná, próbálkozz a rokonaidnál, ismerőseidnél, szomszédoknál, vagy éppen az OTP-nél. (Persze meggyógyíthat az Úr egy influenzát is, de nem ez a tipikus, néhány nap alatt amúgy is rendbe jönnek egy kis gyógyszeres támogatással.) Szokták mondani: kérjed, s aztán adj hálát, hogy megkaptad, mert az Úr biztosan megadta, csak még nem látszik. A mi Urunk nem szokott játszani velünk. Ha valamit nem akar megadni kérésre, nem tudjuk rávenni hálaadással sem. Ha kaptál valamit, köszönd meg, de ha nem kaptál semmit, ne áltasd magad, hanem vizsgáld meg, hogy vajon miért nem hallgatott meg, esetleg azért adj hálát, hogy nem teljesítette kérésedet, hisz lehet, hogy így jobb neked.

6. *Istent nem érdemes kényszeríteni.* Azt is mondhatnám, hogy nem lehet, de néha úgy tűnik, mintha engedné magát. Egyesek azt hiszik, hogy azért van Isten, hogy minket szolgáljon mindenhatóságával. Ha így lenne, tulajdonképp mi lennénk az isten, és Ő a mi szolgánk. Elöttem áll néhány példa, amikor szülők gyermekeket visszaimádkoztak a biztos halálból, nem úgy könyörögtek, hogy „legyen meg a Te akaratod”, hanem valahogy így: Te megígérted, a Te ígéreted igaz, én ezt kérem, Téged köt az ígéret, meg kell adnod. Istenkisértés! Persze Isten nem mindig hallgatja meg az ilyen imát, de meghallgathatja. S jaj annak a hívőnek, akit Isten úgy próbál, hogy megadja azt a kérését, amit Ő, a végtelen bölcs Isten nem tart jónak. Imádkozz, akár gyógyulásért, akár másért, de úgy, ahogy Urunk tanított: „ha lehetséges . . . de ne az én akaratom legyen meg, hanem a Tiéd”.

7. *Nem a gyógyulásban kell hinni, hanem Jézusban.* Ő segíthet, de nem biztos, hogy fog segíteni. Jézus háromszor mondja ezt a szót (pontosan így): a k a r o m (Mt 8:2, Jn 17:24, 21:22). Egyszer egy leprásnak: „Akarom, tisztulj meg!” Egyszer Péternek Jánosról: „Ha akarom, hogy ő megmaradjon... mi közöd hozzá?” És egyszer a Főpapi Imában: „Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, ők is velem legyenek!”

Ha Jézus akarja, és te hittel kéred, meggyógyulsz, de ha nem akarja, kérheted bármilyen hittel, nem gyógyulsz meg. Igyekezz megtudni akarátát, és belenyugodni akkor is, ha enged meghalni (mint Lázárt, akit nagyon szeretett!). Kérd, hogy mind életed, mind halálod, mind betegséged, mind gyógyulásod az Ő dicsőségét munkálja. Élj szolgáló hívő életet, s ha nem gyógyítana meg, hanem neked is hordoznod kellene a tövist — talán egész életedben —, reménykedj a nagyobb jutalomban, mert csak végig küzdőnek jár győzelmi koszorú!

Hadd álljon itt Túrmezei Erzsébet: Fogd a kezem c. verséből egy versszak:

Magamba' nem,
erőmb'e' nem,
hitembe' nem:
imámba' sem,
de BENNE bízom teljesen.

„BIZCNYOS VAGYOK BENNE . . .”

Üdvbizonyosság. Ez a szó jelöli tömören azt a témát, amiről szólni szeretnék. Mint minden teológiai kifejezés, ez is sok szempontból leterhelt. Leterhelt azért, mert egyik oldalról azt az emberi erőlködést sejteti, amivel igyekeznek bizonyosságot nyerni egyesek üdvösségük felől, másrészt viszont azt a szintén hibás elméletet, hogy üdvösségünk érdekében Krisztus mindent elvégzett, következésképpen bárhogy is élünk, Krisztusra nézve biztos az üdvösségünk.

Az üdvbizonyosság téma lehet megtért, újjászületett keresz-

tyének között, a gyülekezetben, de nem bizonyágtételi tárgy hitetlenek felé. Velük kapcsolatban Krisztus parancsa a mérvadó: Hirdessétek nekik az evangéliumot, tegyétek tanítvánnyá őket!

Az üdvbizonyosság mint szó, teológiai eredetű, a Bibliában nem fordul elő. Így aztán sokféleképpen értelmezhető, s értelmezik is. Példaként említek egy másik teológiai szakkifejezést, ami szintén nem fordul elő a Bibliában, a predesztinációt. Ezzel kapcsolatban is milyen széles skálán mozog az értelmezés.

A címadó idézet 2Tim 1:12-ből való: Pál afelől bizonyos, hogy az Úr a nála letett kincset képes megőrizni ama napra. 1Tim 6:20-ból világos, hogy ez a kincs a hit. Isten képes megőrizni a Pálnak adott kincset (a hitet) Pálban „ama napig”. Ami most már az üdvbizonyosságot illeti — ez ige alapján sem beszélhetünk róla konkrétan, csak arról a bizonyosságról, ami Isten megőrző hatalmára irányul.

Üdvösségem egyrészt Krisztuson múlik, másrészt rajtam. Ő mindent megtett ennek érdekében. Ami tehát Krisztust illeti — biztos az üdvösségem. Ha magamra nézek, akkor teljesen bizonytalan. Képes leszek-e mindvégig kitartani, végig harcolni, következetesen megállni? Ha magamra nézek: nem. Biztosan nem! De kell-e magamra néznom, szabad-e? A pusztában, a kígyómarta zsidóknak a rézkígyóra kellett föltekinteniük, és nem magukra nézni, ha gyógyulni akartak. A tengeren járó Péter akkor kezdett süllyedni, amikor levette tekintetét Jézusról. Nézzünk a mi hitünk fejedelmére és beteljesítőjére, Jézusra, és biztosak lehetünk az üdvösségünkben. Addig, amíg Rá nézünk. Senki nem ragadhat ki minket az Ő kezéből. Nincs olyan földi vagy földöntúli hatalom.

Kétféle veszély fenyegeti a hívőket e kérdéssel kapcsolatban. Egyrészt az, hogy magunkra tekintve biztosnak érezzük üdvösségünket, más szóval: magunkban is bízunk. Alkalmasnak, sőt érdemesnek ítéljük magunkat az üdvösségre. Másrészt az, hogy Krisztusra nézve is kételkedünk: Tudom én, hogy meghalt értem is, de vajon egy ilyen embert képes-e üdvözíteni? Mindkét veszély nagyon reális, és alkalmas arra, hogy eltérítsen bennünket az Ige világos tanításától.

Bizonyosság. Spurgeon szerint: „Hitünk megpróbáltatásához

szükségünk van néha beborult égre, hogy önbizalmunktól megfosztva üdvünk bizonyosságát inkább alapozzuk Krisztusra, mint a tapasztalatra, az érvelésre, a kedélyhangulatra és az érzelmekre.”

A Titanic pusztulása után néhány évvel egy konferencián valaki így tett bizonyosságot: Hitetlenül szálltam a Titanicra. Amikor bekövetkezett a katasztrófa, százakkal együtt vitt a víz ide-oda. Mindenki kapaszkodott valamibe. Ilyen körülmények között sodródott felém egy ember. Ezt kiáltotta: „Meg van mentve a lelked?” „Nem, nincsen” — feleltem. Majd ezt kiáltotta: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz!” Pár perc múlva került újra a közelembe, s megint ugyanazt kérdezte: „Meg van mentve a lelked?” „Attól tartok, hogy nincsen” — feleltem. „Akkor higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz!” — mondta újra. Hallottam, hogy másoktól is ezt kérdezi. Akkor ott a tenger közepén kiáltottam Jézushoz. Hittem Benne, és bizonyosságot nyertem, hogy meg vagyok mentve. Pár perc múlva ugyanazt a hangot hallottam: „Süllyedek” — majd mintegy önmagát kijavítva: „Nem, nem! Én fölfelé megyek!” — S aki élete utolsó perceiben is így evangélizált, John Harpey, londoni baptista prédikátor volt (J. O. Sanders nyomán).

Ha bizonytalan a kúrthang, ki indul a harcba? Ha a bizonyágtévők nem biztosak üdvösségükben, ki hallgat rájuk? Valakivel beszélsz az üdvösségről, és az illető visszakérdez: Teljesen biztos vagy-e az üdvösségedben — mit válaszolsz? Általában mindenkinek elege van a bizonytalankodó, vagy-vagy válaszokból. Elmondhatod-e te is Pál apostollal: „Bizonyos vagyok benne...”

Ha valaki biztos abban, hogy az Úr kegyelme által van örök élete, ez a tudat olyan örömet, békét, erőt ad neki, ami más úton nem nyerhető meg. Ez a bizonyosság nélkülözhetetlen a lélekmentésben.

És most forduljunk ismét a Bibliához: „Elfogadjuk ugyan az emberek bizonyágtételét, de az Isten bizonyágtétele nagyobb: mert az Isten bizonyágtétele az, amellyel Fiáról tesz bizonyosságot. Aki hisz az Isten Fiában, abban megvan ez a bizonyágtétel. Aki nem hisz az Istennek, az hazuggá teszi őt, mert nem hisz abban a bizonyágtételben, amellyel az Isten bizonyágot

tesz Fiáról. Ez a bizonyágtétel pedig az, hogy az *Isten örök életet adott nekünk*, és ez az élet az ő Fiában van” (1Jn 5:9—11). Igen. Isten örök életet adott nekünk. Ebben kételkedni egyenlő a hitetlenséggel.

János apostol így folytatja fejtegetését: Ezt azért írtam nektek, akik hisztek az Isten Fia nevében, hogy tudjátok: örök életetek van” (13. v.). Evangéliumában ezt írja: „Akik pedig befogadták, azoknak *megadta* azt a kiváltságot, hogy Isten gyermekeivé legyenek: mindazoknak, akik hisznek az ő nevében (1:12). „Aki hisz a Fiúban, annak örök élete van, aki pedig nem engedelmeskedik a Fiúnak, az nem lát majd életet, hanem az Isten haragja marad rajta” (3:36). „Bizony, bizony, mondom néktek: aki hallja az én ígémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak *örök élete van*: sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe” (5:24).

Pál apostol az antiochiai zsinagógában ezt mondja: „Vegyétek tehát tudomásul, atyámfiai, férfiak, hogy őáltala hirdetjük nektek a bűnök bocsánatát, és amiből Mózes törvénye által nem igazulhattatok meg, *őáltala mindenki megigazul, aki hisz*” (ApCsel 13:38—39).

A fősorolt igékből egyértelmű, hogy a *hivő* ember lehet biztos az üdvösségében. Itt érdemes arra utalni, hogy a hit nem egyszerűen elhívés! Magunkat vizsgálva föl kell hogy fedezzük a hitből fakadó cselekedeteket is. Ezek nélkül — amolyan elméleti, filozofikus hitre építve „üdvbizonyosságunkat” — a legnagyobb öncsalás áldozatai lennénk, s akkor döbbennénk rá tévedésünkre, amikor hiába „uram-uramoznánk”, az Igaz Bíró bal keze felé állítana bennünket. Csak azért, mert valaki fennhangon hirdeti, hogy van üdvbizonyossága, nem fog üdvözülni. Bizonyosságunk alapja a Kőszikla Krisztus lehet csupán, s a Reá épülő alázatos szolgáló élet.

A CSALÁDI ÁHÍTATRÓL

Korunkat méltán szokták a „gyorsuló” idővel jellemezni. A mindennapi élet összetettebbé vált, mint akár csak néhány évtizeddel ezelőtt. Az emberek többségének az ideje szinte percre be van osztva. A munkás, az értelmiségi, de különösen az a háziasszony, aki nemcsak otthon dolgozik, „második műszakot” vállal. Sok helyen az egyik családtag munkából érkezik, amikor a másik munkába indul, a nap 24 órájából jó, ha 6—8 órát együtt vannak, s ez az idő is rendszerint az éjszakai pihenéssel telik el.

A baptista misszió kezdeti szakaszában elődeink fölvettek bizonyos szokásokat. Ezek közé tartozott a „családi áhítat”. „csendesség” vagy „házi istentisztelet” nevekkel illetett családi közösségi alkalom. Talán még mindnyájan ismerjük ezeknek a családi áhítatoknak a rendjét, „liturgiáját”. Több-kevesebb sikerrel ma is igyekszünk gyakorolni őket. Ha azonban visszagondolunk a bevezetőben mondottakra, és arra, hogy mikor is sikerült utoljára ilyen hagyományos családi áhítatot tartani, azt hiszem, érezzük, hogy a mai kor lehetőségei és a régi szokás gyakorlása közé nagy „akadályok” ékelődtek — mégpedig olykor elháríthatatlan akadályok. (Itt nem szólok azokról a családkról, ahol adva van a lehetőség a családi áhítat tartására, mert ezek vannak kevesebben, s egyébként is ez a téma nekik nem jelent problémát. Szólnunk kell azonban azokhoz, akik szeretnék a régi gyakorlatot átmenteni a modern korba, de úgy érzik, hogy ez meghaladja erejüket, lehetőségeiket.)

Miután szinte családunként más és más akadály gördül a közös áhítat elé, hisz nagyon sokféle helyzetet föltételezhetünk (az időbeosztás, műszakváltás, gyermekek száma, kora, nagyszülők jelenléte, a férj vagy a feleség hitetlensége, esetleg felszínes hívő élete, mind-mind motiválják a helyzetet), itt csak arra szorítkozunk, hogy néhány alapvető kérdést tisztázzunk a családi áhítattal kapcsolatban.

1. Mindnyájan tudjuk, hogy a családi áhítat jó. Ennek ellenére azt kell mondani, hogy ha objektív okok miatt lehetetlenné válik a gyakorlása, ez nem annyira tragikus, mint egyesek állítják, ugyanis *a Szentírás sem a hitben való növekedést, sem*

az üdvösséget nem köti családi áhítathoz. Az erőltetés sokszor több harcot, kellemetlenséget eredményez, mint lelki hasznot.

Úgy hiszem, ha mindnyájan a magunk vagy közeli ismerőseink életkörülményeire gondolunk, igaznak érezzük a fentieket. Kell erről a kérdéstről beszélnünk, hisz egy-egy gyülekezetben könnyen megszámlálhatók azok a családok, ahol a körülmények lehetővé teszik a hagyományos családi áhítat tartását, s ha nem találunk megoldást az új körülmények között, egyéni és gyülekezeti életünk egyik erőt kölcsönző bázisa csúszik ki észrevétlenül a lábunk alól. Ha nem megy úgy, mint 50 évvel ezelőtt, a változó körülményekhez kell alkalmazkodnunk.

2. *Hogy ne csináljuk!?* Nemrégiben mondta el egy testvér: „Reggel édesanyám összehívta a családot, apa imádság után felolvasta a napi igét, utána elénekeltük a szokásos éneket.” Mi ebben a rossz? — kérdezhetné valaki. Eddig semmi, csak hogy emberünk így folytatta: „Ezen kívül soha nem láttam a Bibliát édesapám kezében, de senki más sem forgatta soha a családban. Nálunk napközben az élet semmiben sem különbözött a hitetlenek hétköznapjaitól.” A családi áhítattal megtettek mindent, amit Isten várhat — gondolták. Élettelen liturgikus szokáskegyesség.

Üknagyapámról mesélte nagyanyám, hogy amikor a városban nála együtt diákoskodó tizen-egynéhány unoka közül valamelyik a reggeli „áhítaton” a Miatyánk, meg az Üdvözlégy közben nem megfelelően viselkedett, előkerült a nadrágszija, s kezdődött előlőről az „imádkozás”, s addig mondták a kisdíákok, míg meg nem elégelte a nagyapa, olykor fél óráig, térdelve. Ilyen emlékeket nem érdemes gyermekeinkre hagyományozni. Az erőszak — bármiről is legyen szó — a lehető legrosszabb eszköz.

3. *Ahol kicsi gyermekek vannak, nélkülözhetetlen* a családi áhítat. Az édesanya meséi, bibliai történetei mellett a legmaradandóbban a családi áhítat békéje, hangulata és ennél is jobban az ott tanult énekek rögződnek a gyermekben. (Ismerek egy volt gyülekezeti tagot, aki a bűn mélységeit megjárta, de ha hívők közé kerül, könnyes szemmel dúdolja végig a családi asztalnál hallott énekeket.) Különösen jó, ha a gyerekek nem érzik magukat idegennek a felnőttek között, ha a „nagyok” velük is foglalkoznak, meghallgatják véleményüket, kérdéseiket. Szabad

a gyermektől kérdezgetni, és kell neki válaszolni, mégpedig komolyan. Segítséget nyújthat a szülőknek ebben a szolgálatban a vezérfonal, vagy a „HAJNALCSILLAG” rovat. A gyermek előtt nem lehet sokáig „eredményesen” képmutatóskodni. Előbbutóbb megérzi, hogy szülei őszintén csinálják-e, amit tesznek, s jaj annak a szülőnek, akit Urunk azzal fog vádolni, hogy gyermekei az ő komolytalansága miatt nem jutottak hitre.

4. *Kényelmes álláspont*, miszerint: a közös áhítat nem megy, így mindenki „magának” tartja.

A körzeti lelkipásztorkodás egyik velejárója, hogy a lelkipásztor nem mindig tud egy-egy hétköznap esti istentiszteletről hazajutni, így testvéreknél tölti az éjszakát. Ilyen esetekben volt alkalmam megfigyelni egy különös imádkozási „stílust”, ami bizonyos mértékben a családi áhítatot van hivatva pótolni. Vilányoltás előtt ki-ki leroskad a napi munka terhe alatt ágya szélehez, aztán néhány másodpercig ilyen roskatag állapotban marad, majd lefekszik és békésen alussza át az éjszakát abban a tudatban, hogy imádkozott. Ha megpróbáltam volna addig, míg valaki térdelt, a lehető leggyorsabb beszédtempóval mondani magamban egy szokványos esti imát — hogy fölmérjem, mit lehet ennyi idő alatt imádkozni, ez lett volna az eredmény: „Köszönöm, Uram, hogy velem voltál, megsegítettél, megőriztél, adj csendes pihenést . . .” — Mire ide értem volna, rendszerint vége volt a térdelésnek (azért mondom, hogy térdelésnek, mert azt hiszem, abban mindnyájan egyetértünk, hogy ez nem imádság.)

5. *Egyéni imaélet nélkül értelmetlen a családi áhítat*. Hitéletünk kulcsa tehát az egyéni csendesség, s ennek egészséges következménye a családi áhítat. Szoktuk mondani, hogy az imádkozás beszélgetés Istennel. Vajon a fent említett leroskadás beszélgetés? Semmiképpen! Esetleg beszélés. Összefoglalva, tömören elmondjuk a magunk dolgait Istennek, s aztán „letesszük a kagylót”, mint az olyan telefonáló, aki nem kíváncsi a fölhívott véleményére. Kétségtelen, hogy ez az imádság egyik fele, de csak fele. Ezután jöhetne Urunk tanácsa, figyelmeztetése, ígérete, de addigra mi már az „igazak álmát” alusszuk. Olyasmi ez, mintha találkozunk valakivel, gyorsan elmondjuk, amit akarunk, aztán sarkon fordulunk és faképnél hagyjuk az illetőt. Emberekkel szemben is tiszteletlenség, hát még Istennel! Az Úr

nem kiált utánunk. Ha nekünk ez elég, Ő szomorúan várja, hogy észrevegyük, kevés amit teszünk, „imánkban” nem jutunk Vele közösségre.

6. *Az imádságos lelkület nélkülözhetetlen.* Vonatkozik ez az egyéni és családi áhítatra egyaránt. Első feladatunk, hogy *csendben legyünk*. Próbáld csak meg letérdelni és öt percig csendben maradni! Nem imádkozni, csak csendben lenni. (A körzeti orvos várószobájában néha órákat kell várni arra, hogy elmondhassuk panaszunkat, kérésünket.) Kikapcsolódní a mindennapi gondokból — s amikor úgy érzed, hogy az Úr lát téged, akkor kérd, hogy küldje az imádság Szellemét! — hogy Ő hozza elő kérésedet, háládat — s ha kifogytál a szóból és elhalkult az istendicséret, maradj a térdeden csendben, s várd a választ. Sokféleképpen szólhat az Úr. A lelkiismeret hangja vagy egy-egy biblia-versre való emlékeztetés biztos útmutatást jelenthet. Felüdülve fogsz fölkelni, dicsérettel szívedben, s reggel sem leszel fáradt, mert Ő kamatosan adja vissza erődöt.

Ez az alap. S a Szentlélek, aki mindenre megtanít minket, meg fogja mutatni neked is a járható és leghelyesebb utat a családi áhítat felé. Ő korszerű Isten. Nem akar bennünket konzerválni szokásainkkal, szabadságot ad, de ahhoz, hogy új útjait fölismerjük, közösségre, csendességre, egyéni, mély imaéletre van szükség.

A családi áhítat válságban van? Lehet! „De akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál” — a pergő élettempó, a lehetetlenné váló kegyességi formák szelekciója is.

A BIBLIA TANULMÁNYOZÁSA

A Békehírnök jó néhány részletes beszámolót közölt az Európai Baptista Szövetség brightoni konferenciájáról. A kevésbé látványos, de kétségkívül igen fontos csoportfoglalkozások egyikéről írok a következőkben.

A rendezők a küldötteket tizenhárom csoportra osztották. A harmadik csoport témája a bibliatanulmányozás volt. Azt a

vázlatot, ami vitaindítónak számított, dr. Andrew McRae testvér — kedves ismerősünk —, a skóciai baptisták főtitkára készítette. Az anyagot jóval a konferencia előtt megkaptuk, így módunk volt arra, hogy hozzászólásunkat írásban is rögzítsük. Ebben a csoportban én képviseltem a „magyar színeket”, természetesen a hozzászólást is nekem kellett elkészítenem. Egy rövid beszámolóban képtelen az ember *mindenről* szólni, de legalább *valamit* szeretnék átadni az olvasónak. Valamit abból a hangulatból, amely eluralkodik egy kis templomban összegyűlt több mint száztagú baptista csoporton — akik Európa szinte minden országát képviselik —, időseken, fiatalokon, olyanokon, akik azért jelöltették magukat e szakcsoportba, mert a közös valláson túl különösen összeköti őket a *Biblia szeretete és mindenekfölötti tekintélyének elismerése*. Nem egy szokványos száztagú gyülekezetről van tehát szó, hanem egy különleges közösségről, amelynek minden tagja szerelmese az Igének.

A téma bevezetéseként arról a kérdéstről folyt a beszélgetés — amit a bibliatanulmányozás világszerte fölvet a baptisták között —, hogy ti. a baptisták mindenütt nagy hangsúlyt helyeznek a Bibliára, úgy beszélnek róla, mint ami a hit, a gyülekezeti élet, az egyéni kegyesség egyedüli és kötelező zsinórmértéke, ennek ellenére sok baptista mellőzi az Igét, vagy nagyon keveset foglalkozik vele. Nem azt jelenti ez, hogy az imént jellemzett hívők Isten iránti elkötelezettsége nem lehet valódi, hanem azt, hogy más tényezőkben látják keresztyén életük és fejlődésük biztosítékát. Ezek a más tényezők lehetnek nagyon értékesek (pl. igehirdetés, különféle hasznos olvasmányok, közösségi alkalmak vagy közös szolgálatok stb.), mindenesetre sok hívőt „fölszabadítanak” arra, hogy ne foglalkozzék a Bibliával. Valóban úgy érezheti a gyülekezeti alkalmakat rendszeresen látogató hívő, hogy neki *már nem* feltétlenül szükséges személyesen is (egyedül!) olvasnia az Igét. Így aztán előttük sohasem lesz igazán ismert a *Biblia*, még az Újszövetség sem, csak mozaikkockáik vannak, de nem áll össze ezekből a *kép*, a komplett üzenet, az evangélium.

Megállapítottuk, hogy semmi sem helyettesítheti teljes értékűen a rendszeres és módszeres bibliatanulmányozást.

Mi az oka annak, hogy sokan „elhidegülnek” a Bibliától?

— Ezt a kérdést boncolgattuk a továbbiakban. Az elhidegülést itt nem érzelmileg gondolom, hisz szeretik az Igét ezek a baptisták is, csak éppen nem olvassák. (Külön szólok majd ennek a fordítottjáról: amikor pl. a gyerek olvassa az Igét, sőt tanulja, *mert kell* — föl kell mondani — kötelezik rá! —, s közben elveszíti a Biblia szeretetét, vagy nem szereti meg, s amikor megszűnik a kötelezés, a nem szeretett könyvet esetleg egy életre félreteszi.)

A felnőttnél is igen gyakori ok az, hogy nem érti, amit olvas. Egy ideig becsületből erőlteti, de aztán belefárad, és észrevétlenül — no meg anélkül, hogy hiányoznék — elmarad a biblia-olvasás.

A baptizmus történetében kétségkívül fölismerhető az az ok, ami arra vezetett, hogy a Biblia megértését segítő kézikönyvek, kommentárok ne terjedjenek el. Hosszú időn át a Könyvek Könyve gondolatkörben élt a baptizmus, ami sajnos azt is eredményezte, hogy: ha a Biblia az egyedüli mérce, akkor semmi másra nincs is szükség, ha olvashatom a legjobbat, miért olvasak mást?! Nem értem? Hát nem értem, de mégis ez a legjobb!

Sokan gondoltak úgy a Bibliára (bizonyára ma is vannak még ilyenek), mint ami önmagában és önmagától Isten Igéje, tehát a magyarázás, a kor szokásainak ismertetése stb. emberieskedés. E gondolkodás indítéka kétségkívül tiszteletre méltó, de következménye elszomorító: A kevésbé vagy egyáltalán nem értett Biblia fölkerült a „mestergerendára”. Nem vált mindennapi táplálékká, mert nem volt „emészthető”, érthető.

Az is tény, hogy elődeink hamar fölismerték a magyarázás szükségességét. Az egy-egy igéhez kapcsolt napi áhítatok vagy a családi csendesség elősegítését célzó „mindennapi kenyér” jellegű olvasmányok ezt szépen bizonyítják. Ezeken túl is szükség van azonban — éppen a kép teljessége érdekében — arra, hogy foglalkozzunk a bibliai korról, a keletkezés kérdésével, szöveg-történettel, az összefüggések föltárásával és minden olyan kérdéssel, ami elősegíti a megértést, hisz megértés híján a legőszintébb és leglelkesebb olvasó előtt is *bezárt könyv marad* a Biblia, a megértetés eszköze pedig a Szentlélek által irányított *magyarázat* (ApCsel 8:26—40).

Nagy gond — állapította meg a szakcsoport —, hogy kevés

kivételtől eltekintve világszerte elavultak a bibliafordítások, márpedig a jó fordítás nélkülözhetetlen a megértéshez. E tekintetben mi, magyarok jól állunk. Hadd idézzem itt hozzászólásom idevonatkozó részletét:

„A bibliatanulmányozás OBJEKTÍV FELTÉTELE az, hogy legyen *mindenki számára hozzáférhető, korszerű fordításban olvasható anyanyelvű Biblia.*

Ezzel kapcsolatban elmondhatom, hogy Magyarországon *mindenki* — viszonylag olcsó áron — *hozzájuthat a Bibliához.* Minden egyház központi könyvterjesztésében, könyvüzletében, valamint helyi (gyülekezetenkénti) hivatalaiban *korlátlan mennyiségben kapható a Szentírás.* Ez országosan több ezer elárusítóhelyet jelent.

A magyar bibliakiadást tekintve szeretném megjegyezni, hogy az első fordítási kísérletek a XIV. századra nyúlnak vissza. Az első ismert magyar bibliafordítás, az ún. Huszita Biblia. Komjáti Benedek, Pesti Mizers Gábor, Sylvester János, Heltai Gáspár, Méliusz Juhász Péter, Félegyházi Tamás és mások után *Károlyi Gáspár* fordítása (1590-ben került sajtó alá) terjedt el általánosan. Hatása — mind a magyar nyelv alakulása, mind irodalmi és közművelődési szempontból — olyan átütő volt, mint pl. német nyelvterületen a Luther-fordításé, vagy itt, Nagy-Britanniában a King James-féle szövegé.

Római katolikus területen *Káldi György* bibliafordítása (1607) terjedt el. Az utóbbi években a bibliafordító szakbizottságok — számos próbaszöveg után — megjelentették az *új protestáns és római katolikus Bibliát.* Ezek jelentősége igen nagy, annak ellenére is, hogy a több mint száz kiadást megért Károlyi Biblia hatása ma is erőteljes. Számos professzor *saját fordításával* is jelentkezett. Az objektív feltételek tehát adottak.

SZUBJEKTÍV SZEMPONTBÓL vizsgálódva megállapítható, hogy — különösen az utóbbi két évtizedben — feltűnően megnőtt az érdeklődés a Biblia iránt. Ennek egyik fontos oka az, hogy korszerű fordításban kapható a Szentírás. A másik, hogy a tömegtájékoztató csatornái megnyíltak a Bibliával elfogulatlanul foglalkozó könyvek, műsorok előtt. Számtalanszor hallható nem keresztyén előadóktól: »Minden művelt ember könyvespolcán ott kell lennie a Bibliának!« — Ami most már a Biblia

tanulmányozását illeti — mi nyilván nemcsak azt szeretnénk, hogy a Biblia (mint egy a sok értékes könyv közül) ott legyen a polcokon, akár mint kultúrtörténeti érdekesség, vagy mint történelemkönyv, hanem azt is, és ezt elsősorban, ha üzenete — a Szentlélek által megelevenítve — az emberek szívét, gondolkodását formáló eszközzé válnék.”

*

Ahhoz, hogy valaki fontosnak ítélje a bibliaolvasást, arra az élményre van szükség, hogy az Ige az élet apró kérdéseire is tartalmaz feleleteket éppúgy, mint az ún. nagy kérdésekre. Ez azért lényeges, mert a nagy kérdéseken való töprengésre ritkán van idő, sokan végig sem gondolják őket, nem érzékelik tehát, hogy a Biblia segít ezek megválaszolásában. A mindennapi problémák azonban tényleg mindennap jelentkeznek. Ha valaki nemcsak tudja, de *tapasztalja is*, hogy milyen fontos szerepe lehet a Szentírásnak a kicsiny kérdések megválaszolásában, bizonyára nem mulasztja el az olvasást. Addig viszont, míg nincs ilyen tapasztalata, csak kegyes és kötelességszerű buzdításnak érzi, ha olvasásra ösztökélik.

Az a feladatunk, hogy eljuttassuk testvéreinket és a keresőket erre a tapasztalatra, s ehhez az egyedüli út: megértetni a Bibliát. Meg kell tanítanunk egymást arra, hogy hogyan juthatunk közelebb a megértéshez. Nyilvánvaló, hogy ebben a munkában a legnehezebb feladatot a Szentlélek végzi, az érzelmi ráhangolást, az emlékeztetést, az akarat aktivizálását stb., de az is biztos, hogy a Szentlélek nem mindig az egyes olvasó értelmét ragadja meg, hanem elvárja tőle, hogy átvegye az ismereteket azoktól, akik az Ő megvilágosítása nyomán már eljutottak bizonyos ismeretre s azt készek átadni.

Mit tegyünk? *A lelkipásztorok buzdítsák többet — sokkal többet — a gyülekezetet a bibliaolvasásra!* Az igehirdetések ne csupán és kizárólagosan az egyes textusok megjelenítései legyenek! (De sokszor lehet olyan prédikációt hallani, amely nem több, mint a textus félórásra kibővített „változata”. Az ilyen „igehirdetés” nem szolgálja azt a célt, hogy a hallgatók megértsék a Biblia mai üzenetét.)

A Biblia tanulmányozásának fontosságát csak azok érzik, akik jól olvassák, viszont, akik mechanikusan vagy egyáltalán nem olvassák, sohasem fedezhetik fel életet formáló erejét. Az első lépés kétségkívül az olvasás (olvasztatás), akárhogy is. A második, az igényes olvasás. A megértés szükségességének fölismerése lehet az egyetlen reális indítók az igényes olvasásra.

*

Hogyan olvassuk? A kérdésre természetesen nagyon sokféle válasz adható. Én most a tanulmányi csoport vitaindító jegyzetéből (McRae) veszem a tanácsokat.

1. *Szánjunk időt az olvasásra!* Bármi, amiben eredményt szeretnénk elérni, időt igényel. Bizonyára lehet üzenetet kapni a Szentírásból akkor is, ha igen kevés időt szánunk az olvasásra, de mennyivel értékesebbé válhatna számunkra az Ige, ha nyugodt körülmények között, nem mérve a perceket, szóval sietség, kapkodás nélkül olvasnánk!

2. *Maradjon időnk az imádkozásra is!* Az imában kitárulkozunk Isten felé. Az ima elengedhetetlen előzménye kellene hogy legyen az olvasásnak. Ebben kérhetünk figyelmeiséget, készséget az engedelmességre a megértett üzenet vonatkozásában.

3. *Nyugodtan olvassunk! Lassan!* Egy novellát olvashatunk akármilyen sebesen. A Biblia időigényes könyv. Kevés ui. magának a szövegnek a betű szerinti elolvasása, látnunk kell az összefüggéseket is, a képekben rejlő üzenetet, a példázat mondanivalóját stb., s ha mindezt világosan látjuk, még mindig hátravan az üzenet alkalmazása az én speciális esetemre. Ehhez idő kell.

4. *Rendszeresen olvassunk!* Ha megoldható, lehetőleg a napok azonos óráit fordítsuk bibliaolvasásra. Jó lenne reggel. A hangsúly azonban a rendszerességen van.

5. *Bizonyos terv szerint olvassunk!* Jó segédeszköz a vezérfonal, de emellett szükséges lenne az is, hogy egyes könyveket olvassunk át. Sokat szoktak vitázni a sorrenden. Talán érdekes Márk evangéliumával kezdeni, az Apostolok cselekedeteivel folytatni, majd visszatérni mondjuk Máté evangéliumára. Következhetne ezután pl. néhány páli levél (Tim 1, 2, Fil, majd a

nehezebb Római levél), a Zsoltárok könyve stb. Kezdő hívőket semmiképpen se biztassunk arra, hogy pl. Mózes első könyvével kezdjék a bibliaolvasást.

6. *Üzenetet várva olvassunk!* Az erre vágyakozó lelkiület és az a nyitottság, hogy az Igének nincsen olyan pontja, amelynél eltekinthetnénk az engedelmességtől, elengedhetetlen.

7. *Szánjunk időt az elmélkedésre!* Engedjük a Biblia üzenetét behatolni szívünkbe, értelmi, érzelmi és akaratvilágunkba. Inkább kevesebbet olvassunk elmélkedve, mint sokat anélkül.

8. *Tegyünk fel kérdéseket!* Lehet, hogy föltett kérdéseinkre nem kapunk választ. Ilyenkor kérjünk segítséget lelkipásztorunktól vagy a Biblia értelmezésében nálunk járatosabb testvértől, esetleg jegyezzük meg a témát és vessük föl a legközelebbi bibliaórán.

9. *Memorizáljuk az üzenetet!* A rögzítésnek igen nagy szerepe van. Keveset ér az az üzenet, amit fél órával az olvasás után már képtelenek vagyunk emlékezetünkbe idézni.

*

Fontos témaként szerepelt a szakcsoportban *a segédkönyvek* kérdése. Hadd idézzem ezzel kapcsolatban a magyar hozzászólást, hisz olykor magunk sem vagyunk tisztában azzal, hogy mi minden kapható nálunk, Magyarországon a Biblia tanulmányozásának elősegítésére:

„Az utóbbi évtizedben megjelent egy teljes bibliamagyarázat, beindult egy ó- és újszövetségi kommentársorozat, amelynek eddig 10 kötete jelent meg, folyamatosan kaphatók eredeti szövegkiadványok, szótárak, szómagyarázatok, szókönyvek, térképek stb. Mindez a teljes keresztyénség közkinccse.

Baptista területen nagy jelentőségű a Bibliaolvasó vezérfonal, amely évente jelenik meg. Rendszeres használata esetén 6 év alatt a teljes Szentírás tanulmányozásra kerül, s minden fontos szakasz igehirdetési alapigévé válik. Ez a vezérfonal a gyermekek számára külön sorozatot tartalmaz, mely szintén átöleli a teljes Biblia gyermekeknek hasznosítható anyagát. A közelmúltban jelent meg dr. Nagy József teológiai tanár könyve, mely bibliai tanulmányokat tartalmaz, valamint ifj. Almási Mihály

könyve a bemerítésről. Fenti kiadványaink — egyebek között — megtekinthetők a kiállításon. Ebben az évben jelenik meg a gyülekezeti imaóra-vezetők segédkönyve, mely a vezérfonal igesorozatai alapján magyarázatokat, elmélkedéseket tartalmaz.

A gyermek- és ifjúsági bibliaórák a gyülekezeti bibliaórákkal, női és férfi bibliakörökkel együtt szolgálják a gyülekezet igeismeretének elmélyítését.”

Ezek a lehetőségek. Most már csak az a kérdés, hogy mennyire élünk velük. Nincsenek pontos adataim, de az az érzésem, hogy nem minden gyülekezetünkben vannak pl. gyülekezeti férfi vagy női bibliaórák.

*

Már említettem, hogy hasznos, ha a Biblia olvasása közben kérdéseket teszünk föl, s igyekszünk azokra válaszokat kapni. Kérdezhetjük pl. a következőket:

1. Mit jelentett az olvasott szakasz azoknak, akiknek elsődlegesen íródott?

2. Mit üzen nekem Isten?

3. Mi újat tudtam meg Jézus Krisztusról, Istenről, a hitről stb. az olvasott szakaszból? (Szinte minden újraelolvasás új fényt is eredményez, új megvilágítást!)

4. A megértett üzenet alapján helyeselhető-e jelenlegi gondolkodásom, életgyakorlatom, vagy változnom kellene? Megnyugtat vagy nyugtalanít az Ige?

5. Van-e olyan bibliavers a szakaszban, amit érdemes lenne megjegyezni, amit könnyen az emlékezetembe tudok idézni, s ami eszembe juttatja az üzenetet is?

6. Tartalmaz-e aktuális indítást a szöveg, ha igen, mit?

A kérdezőtől természetesen az a leglényegesebb, hogy engedelmessé válik!

Gyermekek között a legfontosabb a Biblia megszerettetése. A bibliaversék tanulatása értéktelen, sőt káros, ha azt eredményezi, hogy a gyerekek előtt ellenszenves tankönyvvé válik a Biblia. A problémamentes, egyszerű üzeneteket tartalmazó, képszerű vagy elbeszélő jellegű szakaszokat ajánljuk a gyermekekkel való foglalkozásra.

A fiatalok rendszerint a kényes szakaszokat kedvelik. Vagy

azért, mert bizonyítani szeretnék, hogy ellentmondásos könyv a Biblia, vagy: mert szeretnék meggyőződni ennek az ellenkezőjéről. Nyílt, alapos, részletekig menő magyarázatokat igényelnek. Szívesen veszik, ha a társadalmi-politikai-szociális hátteret ismertetjük egy-egy igeszakasszal kapcsolatban. Szinte mindig rákérdeznek: „De mit üzenhet ez a történet nekünk, mai fiataloknak?” Az a feladatunk, hogy segítsük őket az üzenet megtalálásában.

A *gyakorlott bibliaolvasó keresztyén* kísértése, hogy már egy-egy szakasz címének olvasása közben „megtalálja” az üzenetet. Azt a bizonyos általános üzenetet, amit ő már réges-régen tud, s a válasza az Igére: „Igen Uram!, tudom, gyermekségemtől fogva — így igaz!” Nem keres új, aktuális, személyes üzenetet. Pedig az általános igazságok, sőt az uram-uramozás sem üdvözít.

*

Mit kellene tennünk annak érdekében, hogy eredményesebb legyen egyéni és közösségi bibliatanulmányozásunk?

Meg kellene vizsgálnunk az eddig elmondottak alapján, az eredményesség szempontjából a Bibliával való kapcsolatunkat egyénileg, s ugyanezt kellene tennünk közösségileg is. Én itt most csak a közösségi vizsgálódást szeretném segíteni egy-két gondolattal.

Gyülekezeti életünkben — az utóbbi évtizedekben — kétségkívül kisebb szerepe van a Bibliának, mint régen. Ma egy-egy istentiszteleti vagy imaórai alapige ritkán hosszabb 10 versnél, de gyakran 2—3 versből áll csupán. Még az én gyerekkoromban is gyakori volt egy-egy teljes bibliai rész, 20—30 vers fölolvassása alapigeként. Nem azt a gyakorlatot kritizálom, hogy rövid szakaszokat adunk alapigeként — ezt helyeslem —, de hiányolom, hogy gyülekezeti gyakorlatunkban nincs hely hosszabb igeszakaszok olvasására. Nem mindig jobb az, amit az igehirdető mond, mint maga az Ige — megkockáztatnám azt az állítást is, hogy mindig rosszabb! —, az „igehirdető” kifejezés egyébként kötelezhetne bennünket arra, hogy Igét (szó szerint) hirdessünk! Az bizonyára „nem tér vissza üresen”, a prédikáció gyakran. Javasolnám, hogy iktassuk be az istentiszteleti rendbe

az alapigén kívüli — ahhoz kapcsolódó — igeszakaszok olvasását! A Biblia kerüljön *jobban középre*, mint eddig!

A Bibliának vannak csodálatosan szép szakaszai, amelyeket szinte minden keresztyén egyház használ istentiszteletein, mi viszont mostohán bánunk velük. Egy példa: Még a baptisták is, az egész világon, szinte minden istentiszteleten elmondják az Úrtól tanult imádságot. Mi elég kevésszer használjuk. Tudok olyan gyülekezetekről (lehet, hogy ezek vannak többen), amelyek egyáltalán nem gyakorolják e szép imádság közös elmondását, vagy csak az ökumenikus imahét záró alkalmán — mások kedvéért — mondják el. Más gyülekezetek kizárólag úrvacsorai istentiszteleten használják. Talán van olyan gyülekezet is (erősen kétlem), ahol minden vasárnap elhangzik a Miatyánk. Nem vagyok meggyőződve arról, hogy keresetlen (olykor nagyon is keresetlen vagy túlságosan „keresett”) szavaink értékesebbek az Úr előtt imádságként, mint az általa tanított, csodálatos imádság. Jó lenne, ha gyakrabban hangoznék föl!

A gyermekek bibliatanulmányozását a vezérfonal segíti, de csak a vasárnapokra ad igeszakaszt. Az ifjúsági bibliaóráknak egyáltalán nincs vezérfonala, és megoldatlan — annak ellenére, hogy a Szervezeti Szabályzat egyértelműen szól róla — a gyülekezeti bibliaórák rendszeres tartása nagyon sok gyülekezetben. (Vö. Baptista Egyházszerkezeti Szabályzat 12. pont 12/1 d ajánlás).

Mikor alakulhat ki beszélgetés a Szentírás egyes helyeinek tisztázása céljából? Mikor tehetik föl kérdéseiket azok, akik valamit nem értenek? A válasz egyértelmű. A bibliaórán. És ha nem tartunk bibliaórát? Akkor esetleg magánbeszélgetésben. Van valami, ami pedig a kérdések föltevésénél és megválaszolásánál is fontosabb: a *rendszeres tanítás*. Arra gondolok, amit az Európai Baptista Szövetség brightoni kongresszusának bibliai szakcsoportja így fogalmazott meg: „Célunk annak az érdeklődésnek és tényleges bibliatanulmányozásnak az összehangolása, melyet népünk azért folytat, hogy erősödjék a keresztyén életben és a bizonyágtételben.”

Örvendetes lenne, ha az egyéni bibliatanulmányozás és a bibliaórák adta lehetőségek sokkal jobb kihasználásával mi, magyarországi baptisták is elérnénk ezt a célt.

CSALÁDIAS LÉGKÖR

„Katolikus fiatalok meglepetéssel mesélték baptista templomban tapasztalt élményüket. Félszeg, ügyetlen mozdulataikból látszott, hogy először járnak ott. De mindjárt mellettük termett két-három hívő, kedves természetességgel köszöntötték őket, érdeklődtek, honnét jöttek. Előreinvitálták őket, imakönyvet adtak kezükbe és kikeresték nekik az énekeket. Istentisztelet után a fiatalokat végigkalauzolták a templomon, bemutatták a lelkészüket, és a következő vallásos összejövetelükre is meghívták. Ezek a fiatalok bevallották, hogy ebben a családias légkörben azonnal otthonosan érezték magukat. Talán nem volna lehetetlen a mi templomainkban sem elérni, hogy ne csak egy-két buzgó lélekből, hanem az egész hívő seregből is ez a barátságos, érdeklődő, családi hangulatot árasztó lelkület sugározzék, különösen azok felé, akiket csak az érdeklődés hoz be a templomba, vagy még a keresés állapotában vannak, illetőleg viselkedésükből látszik, hogy régen jártak hasonló helyen.”

Az idézet a Vigilia c. katolikus folyóirat 1979. szeptemberi számából való, Csepregi Ignác cikkéből (616. oldal). A szerző arra a kérdésre keresi a választ, hogy hogyan lehetne a liturgikus közösségből családias, valóságos közösséget formálni, pontosabban: hogy e cél elérésére milyen emberi eszközök segíthetnének bennünket.

Jó olvasni a baptistákra vonatkozó — kétségkívül elismerő sorokat. Nem akarok „ünneprontó” lenni, mégis megjegyzem, hogy a családias légkör sajnos nem mindig jelenti egyben azt is, hogy a baptista gyülekezetben a tagok közötti kapcsolat tökéletes. Jó lenne, ha kapcsolataink *elmélyítésével, hasznosabbá tételével* hozzájárulnánk a családias légkör értelmesebbé, tartalmasabbá válásához!

A családias légkörnek természetes negatív velejárai is vannak: zaj, gyereksírás, olykor egészen a türelem végső határáig. Tűrőképességünk különböző. Mindenesetre egyénileg és közösségre is mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a családiasság ne tegye lehetetlenné az Igére figyelést, ne zavarja az áhítatot, ne változtassa a hálaadást ideges szurkolássá: „Mi-

kor hagyja már abba?”, vagy „Mikor viszik már ki?” stb. A „családiasság jegyében” sokszor lehetünk szem- és fültanúi a zsongó, beszélgető, suttogó, ide-oda forgó, rámoló, cukorkázó, hogy ne mondjam: rágógumit rágcsáló furcsa magatartásnak, ami hovatovább jellemző gyülekezeteinkre imaóra előtt, istentisztelet után — sajnos sokszor közben is!

A családiasság egyúttal nem jelent, és ne is jelentsen fegyelmetlenséget! Mindennek rendelt ideje van. A csendnek, az áhítatnak éppúgy, mint a testvéri beszélgetésnek. Igyekezzünk arra, hogy egyre inkább megközelítsük azt az ideális közösségi formát, amely mindnyájunk épülését lehetővé teszi, és kedves az Úr előtt is!